

Innehåll

Inledning	
Sammanfattning.....	2
—Kommunen i sammandrag	3
—Sex år i sammandrag och Koncernen i sammandrag	4
Kommunstyrelsens ordförande år 2002, har ordet	5
Lunds kommuns verksamhet	
Översiktlig redogörelse för verksamheten under året.....	7
Förvaltningsberättelse	
Omvärld, <i>kommunen och omvärlden</i>	15
Kvalitet, <i>kvalitetsredovisning</i>	20
Miljö, <i>miljöredovisning</i>	30
Personal, <i>personalredovisning</i>	37
Ekonomi, <i>ekonomisk redovisning</i>	
—Finansiell analys.....	43
—Nämndernas ekonomi.....	53
—De kommunala bolagen	60
Resultaträkning, betalningsflödesrapport, balansräkning	64
Noter.....	66
Driftredovisning, investeringsredovisning.....	76
Principer och förklaringar	78
Övrigt	
10 års utveckling	85
Jämförelsetal och nyckeltal, Vad kostar verksamheten?	89
Organisationsskiss	96

Del 2:

Till årsredovisningen hör också en fristående andra del innehållande 17 nämnders/förvaltningars separata årsredovisningar. Del 2 finns dels tillgänglig på Internet (www.lund.se), dels som bilaga till kommunstyrelsens/kommunfullmäktiges ärende rörande årsredovisning för år 2002.

Drätselkontoret, april 2003

Lars Niklasson
Ekonomidirektör

Kaj Persson
Redovisningschef

Sammanfattning

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsens avsluta räkenskaperna för kommunens förvaltningar och bolag. Dessa ska sammanfattas i en årsredovisning som ska godkännas av kommunfullmäktige. I årsredovisningen ska finnas beskrivningar och kommentarer till verksamhetens inriktning, utveckling och utfall. Där ska likaså finnas jämförelser mellan mål och resultat samt förklaringar till varför det blev som det blev. Se utförligare beskrivning i kapitel Principer och förklaringar

I denna årsredovisning för år 2002 redovisas kommunens helhetsresultat och utveckling. Detta sker dels i kapitlen *Om Lunds kommun* och *Förvaltningsberättelse*, dels utifrån fem skilda redovisningsperspektiv:

- Omvärld; Lund och omvärlden
- Kvalitet; kommunens kvalitetsredovisning
- Miljö; kommunens miljöredovisning
- Personal; kommunens personalredovisning
- Ekonomi; kommunens ekonomiska redovisning

Resultat och soliditet

Resultat för kommunen och dess företag före skatt blev 49 mkr (år 2001: 12 mkr). Delresultat:

• kommunen	-5 mkr (21)
• Lunds Energi AB	50 mkr (17)
• Lunds Kommuns Fastighets AB	33 mkr (1)
• Lunds Kommuns Parkerings AB	3 mkr (1).

I kommunens resultat finns en finansiell intäkt, främst aktieutdelning från bolagen på 33 mkr (30), som elimineras i den sammanställda redovisningen. Skatteintäkter och statsbidrag ökade med 145 mkr medan nettokostnaderna ökade med 123 mkr.

Soliditeten, dvs. andelen egen finansiering av tillgångarna, är 65%, vilket är 1 procentenhet lägre än 2001. Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag för den skattefinansierade verksamheten uppgår till 101 % vilket är på samma nivå som 2001.

Budgetens utfall

Det ekonomiska utfallet jämfört med den tilldelade budgeten per nämnd/förvaltning ser ut enligt nedanstående tabell. Det ska då beaktas att Vård- och omsorgsnämnden har erhållit tilläggsanslag med 18 mkr. I annat fall hade underskottet varit 60 mkr. Barn- och skolenämnderna har fått tilläggsanslag med 16 mkr för kvalitetsförstärkning.

(miljoner kr)	utfall		utfall
BSN Norr	6,0	Personalförvaltning (ks)	1,3
BSN Söder	4,4	Renhållningsverket	-3,1
BSN Öster	14,3	Räddningsnämnden	-0,8
Byggnadsnämnden	-0,7	Socialnämnd	-3,3
Drätselkontor (ks)	1,9	Teknisk nämnd	18,5
Kommunkontor (ks)	-8,0	Utbildningsnämnd	-1,3
Kultur o Fritidsnämnd	-1,1	VA-verket	1,8
Lundafastigheter	-0,4	Vård och Omsorg	-41,7
Markentreprenad	2,0	Övrig central förvaltning	3,5
Miljönämnd	0,0	<i>Lunds kommun</i>	-6,4

Kommunen i sammandrag

Externa kostnader = 4067 mkr

Personal		62%
Tjänster, avgifter, bidrag		19%
Lokaler, adm kostn		8%
Material, varor		6%
Avskrivningar		4%
Finansiell kostn.		1%
		100%

Externa intäkter = 4062 mkr

Skatter, statsbidrag		74%
Taxor och avgifter		10%
Bidrag		6%
Försäljning, verksamhet och entreprenad		5%
Hyror och arrenden		3%
Försäljningsmedel; övrigt		2%
Finansiella intäkter		1%
		100%

Nettokostnaden fördelad på verksamhetsblock = 3178 mkr

Pedagogisk verksamhet		49%
Vård och omsorg		36%
Fritid och kultur		6%
Infrastruktur och skydd		5%
Övrigt		3%
		100%

Soliditet

	Exkl. pensionsskuld	Inkl. pensionsskuld
1997	70%	22%
1998	68%	18%
1999	64%	16%
2000	67%	19%
2001	66%	19%
2002	65%	18%

År 2002 i korthet:

- Lundalänken färdig – kollektivtrafikväg genom lasaretsområdet och universitetet**
- Borring efter geotermi – varmt vatten för fjärrvärmeutvinning**
- Säkrare vägar – bland annat över Norra ringen**
- Låg nivå på bostadsbyggandet – bostadsbrist**
- Kollektivtrafiken ökade – biltrafiken minskade**
- Direktsortering av hushållsavfall påbörjat**
- Minskad institutionsvård och färre hushåll som har ekonomisk hjälp**
- Större efterfrågan på platser inom barnomsorgen**
- Statsbidrag för kvalitetshöjning inom barnomsorg och skola**
- Kultur och fritid arbetade bort sitt underskott från 2001**
- Fortsatt stort underskott för Vård och omsorg.**

Sex år i sammandrag

	2002	2001	2000	1999	1998	1997
Koncernen. Resultat före skatt, mkr	49	12	63	1201	146	56
Koncernens soliditet, %	38	41	43	42	35 ¹⁾	37 ¹⁾
Antal anställda i koncernen	10 232 ²⁾	10 023	9 725			
Kommunen. Resultat, mkr	-5	21	194	13	13	-52
varav skattefinansierad verksamhet	-4	7	187	7	2	-61
varav affärsverken	-1	14	6	6,6	11	9
utan jämförelsestörande poster	1	24	-9	13	13	-97
Budgetavvikelse nämnder, mkr						
skattefinansierade nämnder ³⁾	-5	-51	-43	2	23	5
affärsverken	-1	13	9	3	9	5
Nettokostnad/skatteintäkter och generella statsbidrag, % ⁴⁾ , skattefinansierad verksamhet	101	102	101	100	101	105
Soliditet, exkl. pensionsskuld intjänad tom 1997, %	65	66	67	64	68	70
skattefinansierad verksamhet	62	64	64	60	64	67
affärsverken	75	74	74	75	75	74
Soliditet, inkl. pensionsskuld intjänad tom 1997, % ⁵⁾	18	19	19	16	18	22
skattefinansierad verksamhet'	10	13	13	7	10	14
Bruttoinvesteringar, mkr ⁶⁾	358	401	328	306	277	291
varav skattefinansierad verksamhet	273	261	270	271	238	260
varav affärsverken	29	39	31	35	39	31
varav exploateringsverksamhet	56	100	27			
Verksamhetens externa kostnader, mkr ⁶⁾	3870	3 683	3 525	3 344	3 175	3 089
Personalkostnader, mkr	2 520	2 390	2 263	2 157	2 038	1 951
Låneskuld mkr	330	281	244	336	232	274
Utdebitering ⁷⁾	20:49	20:49	20:49	20:49	20:36	20:36
Tillsvidareanställda, antal	7 393	7 259	6 932	6 900	6 851	6 825
Visstidsanställda, antal	1 654	1 760	1 721	1 084	1 107	892
Timavlönade, antal omräknat till årsarbetare	667	627	672			

1) exkl. pensionsskuld före 1998

2) 7739 kvinnor, 2493 män

3) exkl. Lundafastigheter

4) exkl. jämförelsestörande poster

5) inkl. löneskatt

6) exkl. avskrivningar, fr. -98 av. nya pensionsförmåner

7) ökningen 1996 och 1999 avser skatteväxling med landstinget/Region Skåne

8) inkl. exploateringsverksamhet

Koncernen i sammandrag

(mkr)	Kostnader	Resultat	Skulder	Anlägggn.	Eget kap.	Soliditet
Kommunen	3864	-5	359	2977	2188	65 %
L Energi	1366	50	515	2367	1388	42 %
LKF	282	33	2233	2807	400	14 %
Parkeringsbolaget	8	3	19	69	47	64 %
Eliminering, internt	-216	-60	-20	-571	-590	
Koncernen	5304	49	3106	7649	3433	38 %

Kommunstyrelsens
ordförande år 2002, har ordet:

Framtidsutsikterna är ljusa!

År 2002 blev det år då Lund fick sin 100 000:e invånare och kunde räkna sig som storstad. Mycket av planeringen de senaste åren har gett resultat. Många nya företag har valt att etablera sig i Lund och vår stad har blivit en betydande tillväxtfaktor i regionen.

Även politiskt var år 2002 ett händelserikt år. Valet i september gjorde att Lund än en gång skiftade majoritet.

För kommunen och dess företag blev resultatet före skatt 49 mkr. Resultatet för den skattefinansierade verksamheten blev ett minus på 4 mkr.

Jag har i tidigare bokslut konstaterat att det funnits ekonomiska och administrativa problem i organisationen. Detta har medfört problem både med styrningen och uppföljningen av verksamheten, kvalitetsmässigt och ekonomiskt.

Glädjande är därför att samtliga Barn- och skolnämnder redovisar plus i bokslut. Det arbete som dessa nämnder och förvaltningar lagt ner både på ekonomisk styrning men också på kvalitetsuppföljning är i stora delar ambitiöst och beundransvärt. Det problem jag kan se i framtiden är de förändringar som gäller färre antal elever i grundskolan och fler barn inom barnomsorgen. Här kommer det att krävas stora resurser för att skapa den flexibilitet som blir nödvändig, både lokalmässigt och ekonomiskt.

De alltför varierande prognoserna som de olika barn- och skolnämnderna redovisat i sina tertialbokslut under året är inte acceptabla. Jag skrev om detta även i förra årets bokslut och konstaterar än en gång att detta har gett en osäkerhet ute i organisationen och att många känner oro för ekonomin och framtiden.

En nämnd som redovisat stort underskott år 2002 är vård- och omsorgsnämnden. Budgetprognoser har pekat på och bokslutet har visat ett stort underskott. Budgetutskottet och Kommunstyrelsen har utifrån prognoser och bokslut vid ett flertal tillfällen gjort uppföljningar och analyser av vård- och omsorgsförvaltningens ekonomiska problem. Ytterligare analyser måste göras för att säkra en hållbar ekonomi, kunna följa upp ekonomiska beslut och kunna göra bra kvalitetsuppföljningar på den verksamhet nämnden ansvarar för.

Det är för mig ganska uppenbart att vård- och omsorgsnämnden har en underbudgetering, men det är svårt att få en uppfattning om hur stor denna är.

Kultur- och fritidsnämnden har minus i sitt bokslut för 2002. Glädjande är att det verkar som att nämnden fått en bra styrning på ekonomin och att de problem som tidigare fanns inte längre är lika påtagliga. Den stundtals intensiva diskussion mellan budgetutskottet

och nämnden som varit och även nämndens eget arbete med budgeten och ekonomin har varit ytterst värdefull för den stabilitet man nu kan se.

I de fall Kommunstyrelsen fattat beslut om att extra följa en enskild nämnd har budgetutskottet löpande informerat Kommunstyrelsen om utvecklingen, det har också funnits möjlighet till åtgärdsförslag från Kommunstyrelsen. En speciell informationspunkt om ekonomiska frågor har också lagts in vid varje sammanträde.

Lunds kommuns ekonomi är fortsatt svag. Trots detta ser jag ljus på den kommunala ekonomin, utvecklingen i Lund och regionen ger goda ekonomiska förutsättningar och den planering och styrning vi har garanterar en långsiktig god ekonomisk planering och en god ekonomisk bas.

Som jag konstaterat i tidigare bokslut är det självklart att Lunds kommun skall uppfylla kommunallagens balanskrav. Beslut har fattats att såsom finansiellt mål ha oförändrad soliditet. En av fördelarna med soliditetsbegreppet är att budgetprocessen kan inriktas både på driftresultat och på investeringsnivå.

För att ha en god ekonomisk hushållning är detta dock inte tillräckligt. Det krävs budgeterade reserver för att täcka den osäkerhet som finns i skatteprognoserna och för det behov av tilläggsanslag som uppkommer under åren.

Planeringen och genomförandet av Lundalänken har fortsatt under året, en ökning av resandet med kollektivtrafik har noterats och länken har invigts som planerat.

Det känns att Lund är en kommun med bra tillväxt och en god framtid. Marknadsföringen av en eventuell etablering av en ESS-anläggning har varit positiv för kommunen ur ett internationellt perspektiv.

Lunds läge i regionen, draghjälp av ett bra universitet och ett varierat näringsliv gör att framtidsutsikterna är ljusa.

Arbetet med projektet cykelkommunen rullar på. Lunds cyklistar har också fått ett bra tillskott i en förbättrad trafikmiljö med de tunnlar under Getingevägen och Norra ringen som färdigställda under året. Vidare har beslut fattats om översyn av den lokala Agenda 21. Glädjande har också varit invigningen av ett högstadium i Genarp. Investeringar och många andra små och stora projekt är på gång.

Avslutningsvis vill jag än en gång passa på att framhålla att Lunds kommun bedriver en bra verksamhet. Vi har kunnig och kompetent personal.

Christine Jönsson

Översiktlig redogörelse
för verksamheten under året:

Lunds kommuns verksamhet

Stadsbilden förändrades under året. Nya siluetter växte fram. Lund fick sitt stora köpcentrum när Nova Lund byggdes på Pilsäckers företagsområde i väster. Ett 50-tal butiker och flera restauranger, men ingen livsmedelshall, ska locka till sig konsumenter från bland annat Center Syd i Löddeköpinge.

I söder, utanför Stora Råby, reste sig ett 40 meter högt torn med en borrh som dag och natt grävde sig neråt på väg till målet på 3,5 kilometers djup. Där hoppades samarbetspartnerna Lunds Energi och Lunds Tekniska Högskola hitta hett vatten till fjärrvärme.

I östra delarna av kommunen togs Genarps nya skola i bruk. Orten fick ett eget högstadium och nu fortsätter ombyggnaderna av den gamla delen av skolan med bland annat kök, matsal och musikal samt byggandet av en ny idrottshall. Spaden sattes i jorden för det nya äldreboendet i Dalby som ersätter Hällbodalen och ger de äldre en bättre standard och personalen en bättre arbetsmiljö.

Lundalänken banade sig fram genom Lund från centralstationen över sjukhusområdet, genom tekniska högskolan och Ideon på sin väg till nya företagsområdet Brunnsög norr om vattentornet och vidare ut till S Sandby. Var sjunde minut kommer det en buss – det är bara att ställa sig vid hållplatsen. Det ska vara lätt att åka kollektivt till de stora arbetsplatserna utmed länken.

Lättare att ta sig fram har det också blivit på Norra Ringen. Korsningen med Getingevägen och Delfinvägen byggdes om till rondell och gång- och cykeltrafiken fick en tunnel under ringvägen.

Och runt om i hela kommunen placerade teleoperatörer ut antenner och master för den nya generationens mobiltelefoni – 3G. Det gick inte obemärkt förbi. Protester och överklaganden kom från allmänheten och en debatt om strålningsfria zoner tog fart.

Men trots allt det nya som tog form låg ändå bostadsbyggandet på en blygsam nivå förra året. Endast 364 nya bostäder byggdes i Lund under 2002. Bostadsbristen blev ett debattämne, särskilt under valrörelsen.

Även under 2002 gick Lund och väntade på regeringsbesked om västkustbanans sträckning, om järnvägen ska gå i dubbelspår genom Lund eller dras utanför stadskärnan. Men inget besked kom. Inte förrän en bit in på 2003 svarade regeringen efter fem års betänketid att Banverket får lov att bygga dubbelspåret mellan Vallkärra och Lund.

Dragningskraft

Lund har en inneboende dragningskraft. Tack vare de stora företagen, universitetet, universitetssjukhuset, Ideon, med flera, dras människor till Lund. Marknadsföringen av Lund fortsatte under året bland annat genom en nyproducerad imagefilm, som kan användas både av kommunen och företag för att presentera Lund. Turistbyrån gjorde reklam för Lund på bland annat TUR-mässan i Göteborg, en stor turistmässa med deltagare från hela värld-

den och 55.000 besökare. Riktad annonsering i Danmark var ett annat sätt att göra Lund känt.

Lund arbetade målmedvetet på att få den europeiska forskningsanläggningen ESS till Lund och det engagemanget fortsätter. Ett beslut om platsen kan komma under 2004. Ett annat sätt att få omvärldens uppmärksamhet är utnämningen till europeisk kulturhuvudstad. Lund har siktet inställt på att få titeln 2014 och under hösten sammanträdde styrgruppen som leder Lunds ansökningsarbete.

Pengabristen var ett problem för många förvaltningar under året. Bokslutet för kommunen som helhet slutade dock bara på ett litet minus.

Kommunens personal

För de anställda i kommunen har begreppen friår och ohälsa varit aktuella. Lund är en av tolv kommuner som ingår i försöket med friår för anställda. Möjligheten att få ledigt för personlig utveckling eller kompetensutveckling lockade många, så många att pengarna för både 2002 och 2003 tog slut i förtid. 122 kommunanställda kunde emellertid utnyttja möjligheten, Många av dem är barnskötare, förskolelärare och lärare. Försöket med friår fortsätter eventuellt under andra halvan av 2003 om nya pengar beviljas från staten och under 2004.

Ohälsan var fortfarande ett växande problem under 2002. I genomsnitt var varje anställd sjuk 35 dagar under det gångna året, vilket är en ökning med tre dagar jämfört med 2001.

Varje förvaltning som dras med hög sjukfrånvaro satte in åtgärder för att motverka ohälsan. Dessutom anordnade personalförvaltningen seminarier i ämnet och en hälsopromotor anställdes. Folkhälsosamordnarna utarbetade en folkhälsopolicy som antogs i miljönämnden. En annan åtgärd för folkhälsan, som varit synlig för allmänheten, är Hälsans Stig. I ett samarbete mellan kommunen, Region Skåne och Hjärt-Lungfonden fick lundaborna en skyltad tolv kilometer lång vandrings slinga i hälsans tecken. Den sträcker sig från universitetssjukhuset i norr till Höje å i söder.

Små och stora förändringar

I äldrevården infördes kundval inom fotvård och hemtjänst, dvs att de äldre kan välja kommunal eller privat service. Inom fotvården är kundvalet genomfört, men inte inom hemtjänsten på grund av att det blev en ny politisk majoritet efter kommunvalet i höstas.

Cirka 2.500 villahushåll gick över till nya soptunnor med fack för olika sorters returmaterial och avfall. Renhållningsverket fick mycket positiv uppmärksamhet för den nya servicen och kunde inte få tillräckligt många nya sopbilar levererade som kan tömma flerfackstunnorna. Lika många hushåll till, alltså 2.500, har anmält intresse för den nya ordningen och kommer att få de nya kärnen under våren 2003. Allt som allt finns 12.000 villahushåll i kommunen.

Under året blev Lunds nya Agenda 21 för miljöarbetet klar och skickades ut på remiss. Under hösten gavs också ut en bok, Rio+10, om alla miljöprojekt som pågått i Lund under tio år tid.

Det sista av de fyra medborgarkontoren i öster invigdes i början av 2002 i Genarp. Medborgarkontoren fick ett ökat antal besökare och fler uppgifter under året som gick.

Det ska bli enklare för kommuninvånarna att klaga på kommunens service och få ett snabbt svar. Ett klagomålsprojekt som pågått inom fem förvaltningar avslutades under året och istället infördes en gemensam klagomålshantering för alla förvaltningar. Inom tio arbetsdagar ska den som klagat få ett svar.

Sociala frågor

Vid årsskiftet infördes en ny socialtjänstlag i Sverige. Den innebär bland annat att alla typer av bistånd kan överklagas. För socialnämndens del handlar det om insatser och biståndsbeslut för barn, barnfamiljer och vuxna, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, flyktningmottagning samt boende och sysselsättning för psykiskt funktionshindrade.

En allt mer märkbar bostadsbrist ger socialförvaltningen problem att hitta bostäder till utsatta hushåll. Bland annat minskade LKF, Lunds kommunala fastighetsbolag, antalet lägenheter som står till socialförvaltningens förfogande, till exempel får förvaltningen inte längre några lägenheter på Norra Fälåden och Linero. Bostadsbristen ledde till att barnfamiljer fick bo på hotell, att flyktningfamiljer levde i för små lägenheter och att Piletorp öppnades för bostadslösa

Institutionsvården minskade kraftigt bland både barn, ungdomar och vuxna, men särskilt bland ungdomar mellan 13 och 18 år. Under 2002 kostade institutionsvården 40 miljoner kronor, vilket är en minskning med 10 miljoner jämfört med året före. Tvångsingripanden minskade också, speciellt bland de yngre barnen. Av 195 åtgärder i åldrarna 0-12 år var bara ett fall ett tvångsingripande. Det är satsningar på den öppna vården som lett till minskad institutionsvård och färre tvångsingripanden. Öppenvården utvecklades och blev mer flexibel. På det sättet har fler fått ett bra och passande stöd i sin närmiljö.

Antalet hushåll som behöver ekonomisk hjälp var det lägsta på cirka tio år. Här är det satsningar på långtidsarbetslösa och på ungdomar som gett resultat. Cirka 75 färre hushåll per månad fick ekonomisk hjälp jämfört med 2001. Tack vare det sjönk kostnaderna med 5,6 miljoner kronor.

En stor förändring i arbetet med de arbetslösa skedde när projektet Nätverket lades ned. Det var ett sysselsättningsprojekt med tolv anställda och cirka 130 deltagare. Nätverket ersattes med mindre verksamheter, som ger ett effektivare arbete.

Avdelningen för psykiskt funktionshindrade brottades med stora svårigheter. Det saknades pengar, men även platser i särskilt boende .

Inom psykiatrin började så kallade basstationer byggas ut. Härifrån får psykiskt funktionshindrade det dygnet-runt-stöd de behöver i det egna boendet. Fyra basstationer ska finnas när utbyggnaden är klar och varje station ska kunna serva 15-20 personer.

Socialförvaltningens chefer arbetade med ledarutveckling. Syftet är främst att skapa en ledarkultur som stöder förändringsarbete. När nya behov uppstår i samhället kräver det att organisationen kan förändras och anpassas därefter.

Inom barn- och ungdomsarbetet vidareutvecklade personalen sin kompetens och sina metoder, delvis som ett resultat av att barnpsykiatrin inte har resurser att ge den här kompetensen.

Bristen på socionomer är märkbar och det finns en konkurrens mellan kommunerna om arbetskraften, särskilt mellan Malmö och Lund. En hög sjukfrånvaro är också ett oroande inslag i socialförvaltningens personalsituation.

Barn och ungdom

Inom förskolan var det maxtaxan och debatten om storleken på barngrupperna som dominerade året. Maxtaxan som trädde i kraft den 1 januari 2002 gjorde barn- och skolbarnomsorgen billigare, men ledde också till en större efterfrågan av förskoleplatser. Fler förskoleavdelningar öppnades, en del hade lagts i malpåse så sent som året tidigare. Behovet av fler platser i kombination med sparkrav gjorde att barn- och skolnämnderna inte kunde skapa små barngrupper i den utsträckning som föräldrar och personal önskade. Följden blev också en viss ökning av barnens vistelse i förskolan. På grund av maxtaxan fick en del

förskolor även bekymmer med personalplaneringen, när barnens schema inte stämde med den tid barnen verkligen var närvarande.

Under hösten sonderade man terrängen för den nya allmänna förskolan för 4-5-åringar som infördes 1 januari 2003. Men intresset var lågt.

Att friskolorna startar, utökar eller lägger ned är förändringar som i hög grad påverkar de kommunalt drivna skolorna. Under 2002 valde elever från grannkommuner att gå i skolan i Lund vilket bidrog till att exempelvis barn- och skolområde Söder fick mer pengar än väntat.

Både förskolan och skolan fick statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder, de så kallade Wärnerssonpengarna. De användes till att öka personaltätheten. Pedagogiska satsningar gjordes bland annat i arbetet med portfolio som är ett sätt att dokumentera varje barns och elevs utveckling. De geografiska teamen med personal från förskolan och skolan, som infördes 2001 vidareutvecklades.

Lunds elever visar genomgående ett mycket bra resultat i de nationella proven och deras betyg ligger betydligt över genomsnittet i hela landet. I barn- och skolområde Norr erbjuder man sommarskola för icke-godkända elever för att hjälpa dem att klara godkända betyg. Flera skolor införde fler idrottstimmar på schemat.

I barn- och skolområdet Norr fanns det planer på slå samman två rektorsområden till ett, nämligen Ladugårdsmarken och Svenshög/Humlebo. Tanken var bland annat att få en jämnare fördelning av barn med olika kulturell bakgrund. Skolorna är små och ligger ganska nära varandra och man såg också samordningsvinster i ledningsarbetet. Men barn- och skolförvaltningens förslag vann inte gehör i nämnden och sammanslagningen blev inte av. Istället fick rektorsområdena ett tydligare uppdrag att samverka för en förbättrad integration.

I barn- och skolområde Söder startade en kommunalt driven montessoriförskola och på Tunaskolan en internationell engelskspråkig skola. På Östra Torn lades den öppna förskolan definitivt ned efter att ha varit stängd sedan 2001.

Kunskapsskolan, en friskola, startade medan en annan friskola, Creatorskolan, lades ner.

I barn- och skolområde Öster togs den om- och tillbyggda Genarps skola i bruk. Genarp fick därmed ett eget högstadium och nu fortsätter ombyggnaden av bland annat kök, matsal och musikal samt bygget av en ny idrottshall. Nyvängskolan i Dalby upprättade en handlingsplan för att bli miljöskola och har även kravmärkt livsmedel på skolmenyn.

I fjor fick så många som 96 av 100 gymnasieungdomar från Lund, Burlöv, Kävlinge, Lomma och Staffanstorp plats på både det program och den skola de hade valt i Lund. Det är den högsta siffran någonsin. För första gången sökte samtliga elever via det nya webbaserade antagningssystemet.

Under 2002 startade två nya gymnasiefriskolor i Lund, en bilmekanikerinriktning inom fordonsprogrammet och en turisminriktning inom samhällsvetenskapsprogrammet. En nyhet för hösten 2002 var de så kallade PRIV-platserna. Det är gymnasieplatser för elever som inte har full behörighet, men som med extra stöd kan komplettera grundskolekurserna samtidigt som de följer ett gymnasieprogram. PRIV-platser infördes på fyra gymnasieprogram, barn- och fritids-, energi-, omvårdnads- samt hotell- och restaurangprogrammen.

Elevinflytandet i gymnasieskolan granskades av Skolverket. Det visar sig att Lund ligger mycket väl framme på den här punkten.

En del av lokalerna i Svaneskolan vill utbildningsnämnden ta i anspråk för gymnasiet. Lokalerna används idag av kommunens tryckeri. Likaså undersöker man om lokaler i Bollhuset kan användas för Polhemskolans behov.

Hösten 2003 startar en lärlingsutbildning på gymnasiet. Det är en möjlighet för elever som vill lära sig ett hantverk, som inte erbjuds genom dagens gymnasiealternativ. Lärlingsutbildningen är ett samarbete mellan Lunds och Malmö kommuner samt företagens branschorganisationer. Under året väcktes tankar på att erbjuda gymnasie- och eftergymnasial utbildning i samverkan med universitet och högskola samt företag på Brunnshögsområdet.

I fjor erbjöds eleverna på omvårdnadsprogrammet körkortsutbildning under studietiden. Om erbjudandet fungerar bra kommer det att omfatta fler yrkesinriktade program, där det krävs körkort för att få jobb.

2002 var Kunskapslyftets femte och sista år, men staten har beviljat pengar till en fortsättning. Lunds kommun får cirka 18 miljoner kronor som räcker till 491 helårsplatser 2003, under förutsättning att kommunen själv skjuter till pengar till ytterligare 402 platser.

Räddning och beredskap

För andra året i rad minskade antalet bränder, framför allt kategorin brand i byggnad som minskade med en tredjedel jämfört med 2001. Hälften av bränderna i byggnad var bostadsbränder. Anlagda bränder ökade däremot kraftigt, från 5 till 13. Många av dem inträffade i de norra delarna av Lund. Trots att bränderna blev färre ökade antalet räddningsinsatserna totalt från 940 till 1048.

Larmcentralen tog emot cirka 3000 anrop i veckan. Under året tecknade nämnden samarbetsavtal med SOS alarm AB som nu driver larmcentralen fullt ut.

Räddnings- och beredskapsnämnden ville bygga en ny, andra brandstation i västra eller norra Lund, men det blev inget sådant beslut i kommunstyrelsen. Beslutet skjuts upp till senast 2012. Idag klarar räddningstjänsten insatstiderna i östra kommunen, men i Lunds tätort är de för långa. När Stångby byggs ut kommer räddningsstyrkan inte hinna ut dit inom acceptabel tid vid en brand.

Under året beslöt räddnings- och beredskapsnämnden att det kan vara skäligt att det i varje bostad ska finnas minst en fungerande brandvarnare. Man bedömer att cirka 40 procent av kommunens lägenhetsbestånd har det idag.

Räddningstjänstplanen reviderades eftersom kommunen fått en så kallad §43-anläggning. Det är ett företag på före detta Åkerlund & Rausingområdet vars verksamhet kräver en särskild beredskap. Vid en olycka kan det bli konsekvenser för människor och miljö i området omkring företaget. En ny lag som träder i kraft 2003 innebär att kommunen får ett större ansvar när krislägen uppstår. Som en förberedelse upprättade varje förvaltning en krisplan.

Räddningstjänsten går mot ett ökat samarbete över kommungränserna. *Skåne Mitt* heter en ny gemensam operativ organisation för räddningsinsatser, med gemensam operatör och gemensamma resurser.

Kultur och fritid

Kultur- och fritidsnämnden hade ett stramt ekonomiskt år. Med ett underskott på över tio miljoner kronor jagade nämnden kostnader. Genom besparingar, nedskärningar och taxehöjningar strävade man efter att få ekonomin i balans. Konkret betydde detta att *Punkten*, en mötesplats för ungdomar, lades ned, att underhåll av anläggningar skjutits på framtiden och lektioner på *Kulturskolan* ställts in. Dessutom halverades stödet till olika kulturprojekt.

Stödet har fått en viss förskjutning från lokala projekt till stora och mer professionella sådana. Stora projekt som genomfördes under året var till exempel *Kulturbro 2002*, en gemensam kulturkonferens mellan Malmö och Lund kallad *Third Space Seminar*, UKM

som är en satsning på ung kultur samt inte minst den årliga *Kulturmatten*. Arbetet för att göra Lund till kulturhuvudstad år 2014 pågick.

Bibliotekens Internetservice förbättrades och allt fler besöker webbplatsen. Under året noterades 70.000 besök. Planeringen av Veberöds nya folk- och skolbibliotek kombinerat med medborgarkontor fortsatte och så gjorde även planerna på ett nytt stadsdelbibliotek i Folkparken.

Det drog- och brottsförebyggande arbetet blev bland annat uppmärksammat för den manual för lyckade insparkar som sattes ihop till hjälp för gymnasieungdomarna. Ett alkoholpedagogiskt projekt för gymnasieungdomar genomfördes liksom en kvalificerad utbildning i förebyggande arbete för 40 nyckelpersoner. Föräldraföreläsningar anordnades för att stötta och inspirera.

Kommunens fastigheter

Lundafastigheter förvaltar 300 kommunägda fastigheter som omfattar 451000 kvadratmeter samt inhyrda lokaler på 61000 kvadratmeter. Förvaltningen är en intern resultat enhet och lokalerna hyrs ut till respektive förvaltning. Hyran är i genomsnitt 897 kronor/kvm vilket ligger under den genomsnittliga hyreskostnaden i samhället. Detta stämmer också med kommunens intentioner att *inte* vara hyresledande.

Det pågår en översyn av hyressystemet, både vad gäller prissättning och relationer mellan Lundafastigheter och hyresgästerna. Systemet ska därmed bli rättvisare och effektivare. Servicen kommer också att förbättras. Det planeras för jourverksamhet utanför kontorstid införs och ambulerande fastighetsskötare för löpande tillsyn och förebyggande insatser.

Kommunen investeringar i ny-, om- och tillbyggnader de senaste två åren har handlat om 63 miljoner kronor år 2002 och år 58 miljoner kronor år 2001. För fem år sedan, 1998, investerades till exempel 165 miljoner kronor. Men de närmaste tre åren ökar summan igen. För år 2003-05 finns 450 miljoner kronor budgeterade för investeringar. Lundafastigheter fick ett ökat krav på resultat och kommer att sälja fastigheter för att klara detta. År 2002 såldes fastigheter för cirka 9 miljoner kronor.

Efterfrågan på bostäder i Lund fortsätter att öka. För närvarande har LKF, Lunds Kommunala Fastighets AB, 8.000 bostadssökande i sin aktiva kö. Under 2002 har de passiva sökanden fått förnya sin köanmälan vilket lett till att den passiva kön minskat från 14.000 till 11.000 sökande. Omflyttningen i lägenheterna minskade ytterligare under året.

Lunds Kommuns Parkerings AB byggde under året om p-huset Färgaren, ett projekt som kostar drygt 20 miljoner kronor. Ytterligare 116 p-platser har tillkommit genom ombyggnaden

Renhållning

Renhållningsverket började under året byta ut de vanliga soptunnorna i villahushållen till tunnor med flera fack för sortering av retursopor och avfall. Intresset bland villaägarna var stort. 5000 av de 12000 villahushållen i kommunen vill ha nya tunnor. Hälften av de intresserade fick sina nya tunnor under året som gick, men de övriga får vänta till 2003 eftersom renhållningsverket inte hunnit få tillräckligt många nya sopbilar som klarar av att tömma flerfackskärnen.

Den fastighetsnära insamlingen av returpapper och förpackningar går mycket bra. Det handlar om den insamling som finns inne i bostadsområden och hela 6 av 10 hushåll i kommunen har denna möjlighet. Det är långt bättre än målet för den rikstäckande förpackningsinsamlingen, vars mål är att vart fjärde hushåll ska ha fastighetsnära insamling när 2004 är slut.

Volymen av retursopor ökade, dels på grund av ett ökat intresse att sortera, dels på grund av att man numera också samlar in elektriska och elektroniska produkter.

En tankstation för naturgas byggdes på renhållningsverkets område eftersom det nu finns ett 15-tal gasdrivna fordon. Personalen fick lära sig köra bilar miljövänligt, så kallad eco-driving.

Stadsbyggnad

Byggnadsnämnden har diskuterat varför det byggs så lite, både vad gäller bostäder och verksamheter. Orsakerna ligger dock utanför den kommunala sfären. Det finns färdiga detaljplaner som tillåter byggande. Närmare 1200 bostäder kan byggas enligt detaljplanerna och ytterligare flera hundra bostäder är på väg i detaljplaner som håller på att upprättas.

Bland de stora händelserna under året kan nämnas att två stora fördjupningsplaner antogs, för Dalby och för Stångby. Den så kallade Östra Flanken, nämligen området mellan Sandbyvägen och Dalbyvägen i östra Lund är också föremål för en stor fördjupningsplan. Andra pågående fördjupningar handlar om Skrylle, Kungsmarken samt staden Lund (Värna och vinna staden).

Nova Lund fick klartecken och byggdes, vilket förändrar förutsättningarna för centrumhandeln.

Stadsbyggnadskontoret arbetade också aktivt för Simrishamnsbanan som ska ge pågatåg mellan Malmö och Simrishamn, via Staffanstorp, Dalby, Sjöbo och Tomelilla.

Andra strategiska frågor som varit aktuella är tre stora täktärenden, flygbuller, trafikutveckling, vindkraft, grönstruktur, kraftledningarnas påverkan, 3G-utbyggnaden och strålningsfria zoner.

Under året slogs två verksamheter samman till en förvaltning, nämligen stadsarkitektkontoret och lantmäteriet. Stadsbyggnadskontoret är namnet på den nya förvaltningen.

Tekniska frågor

Lunds kommun fick nya pengar för fortsatt arbete med ekologisk hållbarhet, miljövänliga transporter och naturvård. Några projekt avslutades under 2002: Lundalänken, Cykelkommunen samt Gå och cykla till skolan. Andra drogs igång: miljöanpassad biltrafik, mobilitetskontoret II och Cykelkommunen II. Förutom att uppmuntra invånarna att ta cykeln istället för bilen så har cykelprojekten inneburit fysiska åtgärder som ombyggnad av gator för att sänka farten i trafiken.

Naturvården utvecklas bland annat i tre nya projekt som kom igång under det gångna året: Romeleåsens fåladsmarker, Evighetsträd och Lärande natur. Under året invigdes de återskapade våtmarkerna på Vombs ängar. Arbetet har gjorts för att det rika fågellivet som trängdes undan när marken dikades ut ska kunna komma tillbaka. Till park- och naturvårdsarbetet hör också den renovering som gjordes av Trolle Wachtmeisters park.

Elmarknaden karaktäriserades under 2002 av att de blev ett torrår med stigande kraftpriser under andra halvåret. Kylan gjorde att elbehovet blev större än väntat och priserna steg till extrema nivåer. Lunds Energi AB köpte in de extra volymerna till väsentligt högre priser än bolaget kunde ta ut av kunderna.

2002 började med en rejäl vinter och halkbekämpningen blev inte tillräcklig. Under hösten utökades därför byarnas beredskapsstyrka. Underhållet av gatubeläggningar och av belysningen har blivit eftersatt. Vissa brister finns också i underhållet av skog och natur, parker samt koloni- och odlingslotter.

Biltrafiken på kommunens vägar har varit oförändrad sedan 2001. Med tanke på att befolkningen ökat betyder detta i praktiken att trafiken minskat. På det statliga vägnätet ökade trafiken med drygt 3 procent.

Det blev lättare att ta sig fram på Norra Ringen. Korsningen med Getingevägen och Delfinvägen byggdes om till rondell och gång- och cykeltrafiken fick en tunnel under ringvägen.

Kollektivtrafiken ökade. Det gjordes 5,8 miljoner resor med stadsbussarna i fjor och det är en ökning med fem procent jämfört med 2001. Biljettpriset, tio kronor, är oförändrat för nionde året i rad.

Under 2002 förbrukade kommuninvånarna mer vatten än året innan. Den varma och torra sommaren var en av orsakerna, men inte den enda. Konsumtionen har helt enkelt börjat öka igen. En ny vattenledning grävdes ned mellan Dalby och S Sandby. Vattenproduktionen i Källby lades ned och verket kommer i fortsättningen att fungera som en reservanläggning. I Stångby kyrkby provas en ny teknik för avloppssystemen.

Vård- och omsorg

Vård och omsorgsnämnden brottades med ett stort underskott, bland annat på grund av större behov av vård och omsorg, större sjukfrånvarokostnader och fler externa vårdplatser. Det är långsiktiga lösningar som krävs för att komma till rätta med problemen i ekonomin. En ökad satsning på förebyggande arbete, anhörigstöd och vård i hemmet är några av lösningarna, menar nämnden.

Under 2002 togs ett nytt hyressystem i bruk för äldreboende. Under sommaren sattes spaden i jorden för det nya äldreboendet i Dalby, som ersätter Hällbodalen och ger de äldre en bättre standard och personalen en bättre arbetsmiljö.

52 sjukhemsplatser i dubbelrum avvecklades under året. Vård- och omsorgsförvaltningen började också undersöka idéer för nya former av seniorboende och serviceboende.

En nyhet är kundval som infördes inom fotvård och hemtjänst, dvs. att de äldre kan välja mellan privata eller kommunala alternativ. För fotvården är systemet genomfört, medan hemtjänstkundvalet inte marknadsförts på grund av att den politiska majoriteten skiftade efter valet i höstas.

Kommunstyrelsens förvaltningar

Under året bytte kommunen teleoperatör för både fasta telefoner och mobiltelefoner. Det finns 3.600 telefoner anslutna till kommunens växel och under året som gått togs 3 miljoner samtal emot. En miljon av dem gick via växeln. Antalet personatorer anslutna till kommunens nät är 2.000, dessutom finns det 3.500 personatorer till elever i elevnätet.

Utvecklingen inom datateknik och telefoni fortsätter. Ett försök pågår med IP-telefoni, dvs. telefoni via datanätet, och tekniken kommer att utvecklas. Om tre, fyra år kommer den nuvarande telefonväxeltekniken att ersättas av IP-telefoni.

Elektronisk fakturahantering införs under 2003 bland annat i ett samarbete med LKF och Lunds Energi. Ett annat utvecklingsområde är elektronisk handel, men drätselkontoret har funnit att det inte är värt att starta något projekt ännu. Det är emellertid bara en tidsfråga innan det blir aktuellt.

En jämställdhetspolicy antogs under året liksom ett personalpolitiskt program för åren 2002-2012. En handlingsplan för de närmaste två åren är kopplad till det personalpolitiska programmet. Frågor som heltid/deltid, strategier för lärande, ledarskap, utvecklingssamtal med mera ska behandlas i arbetsgrupper. Samtalen i grupperna mynnar ut i förslag som lämnas till kommunstyrelsen för beslut.

Under året sade Kommunalarbetsförbundet upp gällande avtal och det nya avtalet kan föra med sig ökade kostnader för kommunen.

FN:s barnkonvention ska gälla i Lunds kommun och varje beslut som fattas ska redovisa konsekvenserna för barnen. Det beslöt kommunfullmäktige efter en motion från miljöpartiet.

Förvaltningsberättelse

Lund och omvärlden

Lunds kommun är i allt högre grad beroende av sin omvärld. Vad som sker i omvärlden påverkar ofta det som sker i kommunen. Den kommunala självstyrelsen och det kommunala handlingsutrymmet förändras och omtolkas i en ständig process, inte minst genom förändringar i lagstiftningen.

Men omvärldsberoendet handlar också om infrastruktursatsningar, industrietableringar och nedläggning av verksamheter i vår egen region.

Att lösa dagens problem är inte bara något för stunden. Istället krävs att blickarna riktas mot både den nära och den mer avlägsna framtiden.

I takt med denna utveckling blir det allt viktigare att följa och förbereda vårt beslutsfattande och handlande. Det gäller att i vardagen skapa medvetenhet och därmed handlingsberedskap inför framtiden. Vårt handlande blir därmed aktivt, och inte enbart baserat på reaktioner på de förändringar som äger rum.

Samtliga nämnder har i årsredovisningsrapporter redovisat hur de ser på utvecklingen inom sina respektive områden. Nämnderna har beskrivit utvecklingen på kort sikt, cirka tre år framåt; så kallad omvärldsspaning, och långsiktigt; så kallad omvärldsanalys.

Omvärldsspaning

År 2002 innebar att Lunds kommun passerade gränsen: 100 000 invånare. Kommunen tillhör därmed gruppen svenska kommunerna med positiv befolkningsutveckling. Samtliga kommuner i sydvästra Skåne tillhör för övrigt denna grupp. I Malmö förutspås att det tidigare invånarrekorde ska tangeras under 2003. Också sysselsättningen i sydvästra Skåne befinner sig på en fortsatt hög nivå. Tillväxten i regionen är även, i förhållande till rådande konjunktur, hög. För Lunds kommun och regionen pekar mycket på en fortsatt positiv utveckling.

Samtidigt ställer utvecklingen större krav på infrastruktur och kommunal service. Behovet av en kommunal organisation som kan möta krav och förväntningar på ett smidigt, flexibelt och långsiktigt hållbart sätt ökar. Att stödja och främja denna utveckling blir en viktig uppgift för att kommunal verksamhet. Kommunens organisation får inte bli ett hinder för utvecklingen.

Ett område som särskilt var i fokus under år 2002 är bostadsförsörjningen. En genomlysning av den kommunala processen kring bostadsförsörjningen gjordes. Åtgärder föreslås för att förbättra beslutsprocessen rörande dessa frågor. Från företagets sida märks ett ökat efterfrågetryck beträffande mark. Förberedande investeringar inför kommande års verksamhet har gjorts på både Brunnshögsområdet och Södra Gastelyckan.

Kommunikationer är ett annat område där åtgärder vidtagits och beslut fattats för att möta krav och förväntad utveckling. Färdigställandet av *Lundalänken* innebär nya möjligheter

att knyta samman stora arbetsplatser som lasarettet, tekniska högskolan, Ideon och Brunnsnöjesområdet med den regionala trafiken vid stationen.

Genom statlig satsning på infrastruktur i skolan (ITiS infrastruktur) har nu de flesta skolorna i Lund mycket goda möjligheter till kommunikation via Internet. Den del av projektet som riktades till kompetensutveckling av lärare är nu avslutad. Cirka 40 procent av kommunens lärare kompetensutvecklades inom området. För att ytterligare stärka och höja driftsäkerheten i elevnätet har arbete påbörjats med att samordna skolornas IT verksamhet. Genom satsningar har utveckling av IT-verksamheten i skolorna förstärkts.

Inom gymnasieskolan pågår ett omfattande arbete att bereda plats åt den elevpuckel som passerar under åren 2003-2008. För att klara ökad efterfrågan på skollokaler söks nya lösningar. En sådan är samlokalisering av grundskolans senare årskurser och gymnasieskolan på Svaneskolan. En sådan lösning är möjlig då antalet grundskoleelever minskar i takt med att elevpuckeln lämnar grundskolan.

Inom förskolan har neddragningar till följd av sjunkande barnantal ersatts av ökat behov av lokaler och personal på grund av ökat antal barn. Snabba svängningar ställer stora krav på organisationens förmåga att flexibelt anpassa verksamhetsvolymen till efterfrågan.

Lund ligger i en attraktiv del av Sverige som uppmärksammas alltmer nationellt och internationellt. Till följd av detta ökar nu Lunds attraktionskraft som samarbetspartner och part i olika nätverk. En förväntan finns i omgivningen att Lunds kommun, som representant för en regional storstad med universitet, lasarett, Ideon, ett internationella näringsliv och rikt kulturliv, ska delta i utvecklingsprocessen. Detta ställer emellertid stora krav på kommunens självbild; att Lunds kommun betraktar sig själv som en del i denna process utifrån en given position i regionen.

Arbetsmarknad – rekryteringsproblem

Det finns idag på många håll i kommunen stora svårigheter att rekrytera yrkesutbildad personal. I takt med ökande pensionsavgångar accentueras detta problem. I den närmaste framtiden finns brister på bland annat va-tekniker, sjuksköterskor, forskollärare, fritidspedagoger och lärare.

Den nya lärarutbildningen och kommunens åtagande som partnerområden till de lärarstudenter kan innebära att kontakter knyts med blivande lärare. Utbildningsförvaltningen pekar på att ansträngningar skulle kunna göras för att intressera gymnasieelever för lärarbanan. Särskilda insatser kan behöva göras inom matematik och naturorienterande ämnen där bristen kommer att bli särskilt stor. Tekniska förvaltningen försöker idag påverka inställningen att söka arbete i kommunen genom att ta emot fler studiebesök och fler sommarpraktikanter.

Bristen på arbetskraft innebär också en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. För framtiden finns en oro att denna utveckling kan komma att leda till ökade kostnader för Lunds kommun.

Sjukfrånvaron

Åtgärder har vidtagits eller planeras för att bryta utvecklingen mot ökad sjukfrånvaro. Bland annat utbildningsnämnden pekar på nödvändigheten att bryta trenden. Görs inte detta ökar svårigheterna att bibehålla den kvalitet och nivå på servicen som vi har idag. Svårigheter förstärks dessutom av de ökande rekryteringsproblemen.

Den utveckling som skett av e-post, mobiltelefoner och röstbrevlådor gör den kommunala personalen allt mer tillgänglig. Det är idag lätt att snabbt ta emot och få ut information. Men barn och skolnämnd Norr menar att fler och fler upplever irrelevant e-post, överfulla e-postbrevlådor och ständiga meddelanden på mobiltelefonen som stressande.

Lagar och förordningar

Ofta sätts ramarna för kommunal verksamhet genom lagar och förordningar. Flera av nämnderna pekar på omfattande förslag till förändringar inom sina respektive områden.

Införande av maxtaxa och allmän förskola för 4-5 åringar har bidragit till en debatt där barngruppernas storlek kommit i fokus. Samtidigt ökade födelsetalen i Lund. Strävan i Lunds kommun att minska barngruppernas storlek kräver anpassning av både organisation och lokaler. Arbetet att avveckla lokaler och anpassa organisationen till ett sjunkande barnantal fick snabbt förbytas till ett arbete med inriktning på ökat behov av lokaler och personal. Stora krav ställs därmed på organisationens förmåga att anpassa sig till de nya förutsättningarna.

Gymnasiekommitténs betänkande handlar om en ny struktur för gymnasieskolan. Inom en treårsperiod kommer förslaget, efter ytterligare beredning och eventuellt nytt lagförslag, att beslutas av riksdagen.

Inom det tekniska området pågår en översyn av såväl miljöbalk som plan- och bygglag. Va-området påverkas av den pågående implementeringen av vattendirektivet. Kring halvårsskiftet 2004 läggs ett betänkande fram om en ny lag om vatten- och avloppsanläggningar. Väginspektionens vision om att ingen ska dödas eller skadas svårt i trafiken kan komma att öka kraven på att kommunen motiverar och förklarar utformningen av befintlig gatumiljö.

Regeringen har utrett ett utjämningsystem för LSS-insatser. Enligt förslaget ska Lund betala 19 miljoner till utjämningsystemet. Samtidigt finns stora behov av platser i särskilt boende i enlighet med LSS-lagstiftningen.

Miljönämnden håller på att överta tillsynen från länsstyrelsen av viss miljöfarlig verksamhet. Inom livsmedelstillsynen pågår för närvarande en diskussion om vem som skall utföra tillsynen. Idag delas tillsynen mellan livsmedelsverket och kommunerna. En utredning har presenterat med förslag att stärka det statliga huvudmannskapet. Liknande förändringar kan komma att ske inom djurskyddet. Den fortsatta beredningen av dessa ärenden kan få konsekvenser för miljönämndens verksamhet.

Den kommunala verksamheten

För att genomföra kommunal verksamhet på ett effektivt och kvalitativt bra sätt krävs ofta långtgående samarbete mellan kommunens olika nämnder, förvaltningar och experter. I många fall krävs också samarbete med externa organisationer och myndigheter.

Byggnadsnämnden pekar på att kommunala nämnders och styrelsers agerande i planfrågor snarast präglas av sektorintressen än strävan efter samsyn och gemensamt resultat. Socialnämnden menar att kommunens ledning måste rätta till ansvarsgränserna mellan förvaltningarna beträffande de drogförebyggande insatser som kommunen genomför. Såväl socialnämnden, barn- och skolnämnderna samt kultur och fritidsnämnden har ett stort ansvar inom detta område. I annat fall blir inte kommunens insatser tillräckligt slagkraftiga.

Socialnämnden menar att regeringssignalerna att avveckla gymnasieskolans individuella program kommer att påverka samarbetet mellan utbildningsnämnden, socialförvaltningen och barn och skolnämnderna.

Socialnämnden pekar också på att antalet anmälningar rörande barnmisshandel ökade med 50 procent under förra året. Nämnden anser att denna trend kommer att hålla i sig. För att möta detta förhållande behövs kraftfulla och samordnade insatser från socialtjänst, förskola/skola, barnpsykiatri, polis och åklagare. Nämnden är bekymrad över utvecklingen då en kraftsamling behövs samtidigt som till barnpsykiatri och polis minskar sina resurser.

Den överhettade bostadsmarknaden i Lund ger socialnämnden stora bekymmer inför framtiden. Behovet av stödlägenheter och bostäder till flyktingar kommer inte längre att kunna täckas genom enbart hyresrätter.

Omvärldsanalys

Den kraftiga utvecklingen i Öresundsregionen och de förändringar som detta medför innebär nya utmaningar för Lunds kommun. Det gäller inte minst synen på inflytandet; hur fördelas inflytandet mellan kommuner, region, stat och näringsliv? Nya krav på deltagande, engagemang och handlingskapacitet ställs. Detta gäller i hög utsträckning utbildning, forskning, kommunikationer, näringsliv och kultur, men även andra delar av kommunal verksamhet kommer att beröras. För att möta och medverka i denna regionala utveckling är det nödvändigt med en väl förankrad strategi för Lunds kommuns agerande. Det aviserade utvecklingsprogrammet som ska arbetas fram under år 2003 kan bli ett viktigt redskap i detta arbete. Det inre arbetet i kommunen behöver i framtiden knytas samman med en yttre strävan att forma och påverka samhällsutvecklingen i regionen tillsammans med näringsliv, universitet och andra kommuner.

I framtiden måste Lunds kommun kännetecknas mer av aktiv och framåtblickande handling än traditionellt förvaltande och fördelande. Därvid ställs höga krav på medarbetarnas kompetens och förmåga att samarbeta med externa aktörer från såväl andra kommuner som näringsliv och universitet.

Möjligheterna att rekrytera "rätt" personal i framtiden är en avgörande utvecklingsfråga. Genom att kommunen presenterar sig visionärt, framåtriktat och aktivt i framtidsfrågor ökar chanserna att attrahera kompetent arbetskraft; det samma gäller självklart kommunens förmåga att attrahera invånare och företag. Satsningar på bomässa i Dalby 2008 och kulturhuvudstad 2014 kan bidra till denna bild av Lunds kommun.

Inom kulturområdet har situationen förändrats under de senaste trettio åren. Evenemangsutbudet i Öresundsregionen är idag enormt. I Malmö och Helsingborg finns idag många tunga kulturinstitutioner. Genom bron är Köpenhamns stora utbud närmare och mera tillgängligt. Lunds kommuns behöver i denna situation aktivt markera sin plats och aktivt fortsätta att vara Lund – en plats i Europa för avancerad undervisning, forskning och industriell utveckling på högspecialiserade områden där kulturen har sin plats både som attraktion och alternativt sätt att utforska tillvaron.

Kommunens handlingsutrymme bestäms till stora delar av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. En statlig utredning har tillsats för att närmare studera denna. Utredningens resultat kan få stora konsekvenser för den kommunala verksamheten. Under de kommande åren finns anledning att följa utredningsarbetet.

Demografi

Prognoser för åren 2004-2008 visar på en kraftig ökning av barn- och elevantalet inom förskolan och gymnasieskolan. Inom grundskolan sker samtidigt en minskning. Detta i kombination med Wärnerssonpengar och beslut om minskade barngrupper får betydande konsekvenser för skolorganisationen. Det handlar främst om att finna flexibla lösningar så att ekonomi, lokaler och personal kan anpassas till de svängningar som kommer att ske.

De äldre i samhället förväntas bli fler och leva längre. Ökningen är inledningsvis störst i åldersgruppen 65-79 år. Samtidigt som den äldre befolkningen får fler år med god hälsa och funktionsförmåga skjuts perioden av sjuklighet och funktionsnedsättning uppåt i åldrarna. Däremot avkortas inte denna period. Inom den slutna sjukvården förväntas utvecklingen fortsätta mot allt kortare behandlings och vårdtider. Kraven på insatser för äldre kommer således att öka, vilket ställer allt högre krav på kommunala äldreomsorgsinsatserna.

Personal

För att trygga den långsiktiga personalförsörjningen behöver de ungas attityd till kommunen som arbetsgivare påverkas. En förutsättning för att klara personalförsörjning inom skola, vård och omsorg samt det tekniska områdena är en positiv bild av Lunds kommun som arbetsgivare.

Stora personalavgångar genom pensionering innebär att den mest erfarna delen av personalen slutar. Verksamheten riskerar då att tappa delar av sitt minne.

Genom att dokumentera och institutionalisera sina erfarenheter kan effekterna av generationsväxlingen mildras. Därvid ökar möjligheterna att bibehålla kontinuiteten verksamheten och dess kvalitet. Samtidigt innebär självklart varje generationsväxling också en möjlighet till nytänkande.

Boende

Beslut som fattas av riksdag och regering är av stor betydelse för den framtida bostadsförsörjningen i kommunen. Det är dock viktigt att kommunens process för bostadsbyggande så långt som möjligt stöder utvecklingen av byggandet. Varje ambition att öka bostadsbyggandet riskerar dock att misslyckas då grundproblemen ofta ligger utanför kommunens kompetens. Nationella och regionala satsningar på spårbunden trafik är exempel på externa beslut som kan få mycket stor betydelse för kommunens fortsatta expansion.

Kommunikation

De kommunala verksamheterna möter idag allt fler insatta, intresserade och kunniga medborgare. I takt med detta ökar också kraven på den service och de tjänster som kommunen erbjuder. Engagemang och kunskap hos medborgarna är den kanske viktigaste resursen för att utveckla en kommunal verksamhet med hög kvalitet och god legitimitet. För detta fordras dock en fungerande dialog mellan kommunen och dess medborgare om tjänster och service och om deras erfarenheter som brukare, anhörig, klient, elev etc. Att som en aktiv part kunna möta medborgarnas attityder, värderingar och förväntningar såväl på samhället i stort som på kommunens verksamhet är en viktig utmaning för Lunds kommun inför framtiden.

Förvaltningsberättelse

Kvalitetsredovisning

Kommunfullmäktige beslutar i budgeten om nämndernas åtagande genom angivande av mål och resurser.

I sina årsredovisningar analyserar och redovisar nämnderna de av kommunfullmäktige givna målen samt anger resultat och åtgärder som nämnden vidtagit eller avser att vidta.

Genom uppföljning och utvärdering har nämnderna tagits fram information/resultat som ligger till grund för deras redovisningar. Bedömning eller analys av resultatet utifrån intentionerna i målen har också skett. Denna bedömning har sedan legat till grund för de åtgärder som nämnderna har vidtagit eller ska vidta för att i framtiden korrigera handling, organisation, resurser och/eller mål.

I denna kvalitetsredovisningen beskrivs kommunens resultat utifrån ett antal utvalda kommunfullmäktigemål. De mål som redovisas utgör delar av nämndernas kvalitetsredovisningar. Beskrivningarna sammanfattar hur respektive nämnd utifrån kommunfullmäktigemålen beskriver sitt resultat, bedömer resultatet i förhållande till uppsatta mål samt redovisar åtgärder. För förskolan har barn- och skolnämndernas resultat sammanvägts. På samma sätt har barn- och skolnämndernas samt utbildningsnämndens resultat sammanvägts för skolan.

Redovisningen avslutas med en sammanfattning av hur nämnderna, utifrån en tiogradig skala, bedömt hela sitt resultat i förhållande till kommunfullmäktigemålen. För en djupare studie av respektive nämnds kvalitetsredovisning hänvisas till nämndernas separata årsredovisningar.

Kommunfullmäktigemål:

Förskolan ska stödja barnets sociala, emotionella, motoriska och kunskapsmässiga utveckling. (ett av barn- och skolnämndernas mål i förskoleplanen)

Resultat visar att många barn fungerar bra i grupp, både genom att själv komma till tals men också i samspel med andra. Samtal med föräldrarna visar att barnen i hög utsträckning uppvisar en positiv utveckling och god social, emotionell, motorisk och kunskapsmässig förmåga. Barnen berättar spontant för de vuxna, tar eget ansvar för sig själv men också för andra, tar initiativ till meningsfull sysselsättning och uppvisar stor livsglädje.

Barnen utvecklar ett beteende som möjliggör samspel med hela sin omgivning på ett respektfullt och förstående sätt. Den motoriska utvecklingen och kunskapsutvecklingen följs åt. Kontinuerliga observationer och kartläggningar av barnets utveckling leder till individuella insatser för att stödja det enskilda barnet. Det finns dock barn som är oroliga och har svårt att hantera sig själv och relationen till andra. Arbetsätt och arbetsformer varieras för att passa deras behov. Flexibilitet i vardagen skapas för att ge utrymme för att möta individuella behov.

För att stötta föräldrarna förs diskussioner kring föräldraskap, krav och möjligheter på exempelvis förskolekonferenser och andra träffar. De olika förskolorna kan vända sig till förskoleteam eller resursteam med psykolog, socionom och specialpedagoger för stöd, råd och handledning.

Varje elev i Lunds skolor har rätt och ska ges möjlighet att ta ansvar för och ha ett verkligt inflytande över skolarbetet. (ett av barn- och skolnämndernas samt utbildningsnämndens mål i skolplanen)

Elevernas ansvarstagande har ökat i grundskolan och i gymnasieskolan genom olika aktiviteter för att göra arbetssätt mer elevaktiva och genom att stimulera eleverna till ökad delaktighet i sin egen utveckling. De flesta skolor har arbetat länge och målinriktad med elevdemokrati och uppnår goda resultat.

En kartläggning av elevinflytande i åk 8 (2001 års kvalitetsredovisning) visar dock att elevers inflytande bara till en liten del uppfylls inom skolsystemet. Störst önskan att påverka finns inom områdena Val av skola, Skolmaten, Arbetsformerna, Läxor och prov samt Schemat. Det är betydligt mindre andel av eleverna som upplever att de också får påverka motsvarande områden. En fjärdedel av eleverna i undersökningen svarar att de inte uppfattar det riskfritt att kritisera.

Ansvar för skolarbete och inflytande utvärderas kontinuerligt genom utvecklingssamtal, klass- och elevråd och övrig rådsverksamhet. För arbetsmiljön finns elevskyddsombud. I utbudet av Elevens val har eleverna möjlighet att ha inflytande över eget lärande. De flesta skolor anser dock att detta område kan utvecklas ytterligare. Elevernas kännedom om kursplanens mål behöver öka ytterligare.

Det är viktigt att eleverna uppfattar att de har inflytande även om beslutet inte alltid går den enskilde elevens väg. En fungerande elevdemokrati är ett långsiktigt arbete. Elevernas upplevelse av inflytande avtar med stigande ålder, något som behöver ses över. Det behöver förtydligas vilka frågor som kan bli föremål för ett reellt inflytande. En enkätundersökning bland avgångseleverna i gymnasieskolan om hur de upplevt arbetsklimatet i skolan har genomförts våren 2002. I undersökningen ingick frågor kring elevinflytande. Resultaten visar att cirka två tredjedelar av eleverna anser att inflytande i den egna undervisningssituationen är av större betydelse än det formella inflytandet via valda representanter. Elevernas uppfattning om vilka möjligheter de har till inflytande skiljer sig åt mellan de olika gymnasieskolorna.

Elevinflytande är ett förbättringsområde som generellt pekas ut av skolan. Flera skolor har under året valt att fördjupa sig i elevdemokrati och inflytandefrågor och därigenom fått en god bild över vad man är bra på och vad som behöver förbättras. Regelbundna planerings/uppföljningssamtal förs med eleverna i syfte att öka engagemang och ansvar för sitt eget arbete. Genom att stärka utvecklingssamtalets roll och innehåll medvetandegörs eleverna om sin skolsituation och får genom samtalet också möjlighet att påverka sin skolsituation. Den organiserade formen av elevinflytande i form av klassråd och elevråd har utvecklats. Elevrådets organisation har setts över och arbetslagsråd har inrättats på vissa skolor, vilka har starkare knytning till arbetslagen och den planering av undervisningen som äger rum där. För varje gymnasieprogram med yrkesinriktade karaktärsämnen finns programråd med representanter från resp. bransch, lärare och elever. För vuxenutbildning finns ett särskilt vuxenutbildningsråd. Ytterligare satsningar på elevdemokrati bör genomföras. Det pågående arbetet med ungdomspolitiskt handlingsprogram och med Ungdomsting i Lund är i detta sammanhang intressanta aktiviteter.

Elev som lämnar grundskolan ska ha lägst betyget godkänt i alla ämnen, elev som lämnar gymnasieskolan ska ha grundläggande behörighet för fortsatta studier och i förekommande fall föreskriven yrkeskompetens. (ett av barn- och skolnämndernas samt utbildningsnämndens mål i skolplanen)

Lunds skolor uppnår mycket goda betygsresultat. Betygsresultat kan uttryckas på olika sätt, det vanligaste sättet är att man för grundskolan mäter andel elever som uppnått behörighet för gymnasiestudier, det vill säga uppnått betyget godkänt i ämnena matematik, engelska och svenska. Andelen elever i grundskolan som uppnådde behörighet för gymnasiestudier läsåret 2001/2002 uppgick till 95 procent i Lund, genomsnittet för kommungruppen större städer var för samma period 89 procent.

För att få en uppfattning om resultatet för samtliga ämne i grundskolan används det sammanlagda, genomsnittliga meritvärdet. Samtliga Lunds grundskolor redovisar ett avsevärt högre värde än riket. Det genomsnittliga meritvärdet var 231 för Lund, att jämföra med riksgenomsnittets 205.

Skolan förändras kontinuerligt i riktning mot att se lärande och utveckling i ett livslångt perspektiv. Kunskaperna grundläggs tidigt och därför är de kunskapsmässiga resultaten goda för samliga skolformer och skolor. Målen är väl kända både hos elever, personal och föräldrar och undervisningen anpassas efter elevernas förmåga och förutsättningar. Grundskola och gymnasieskola organiserar gemensamma tillfällen för erfarenhetsutbyte mellan lärare för bästa möjliga resultat för eleverna. Skolorna analyserar sin undervisning och utvärderar metoder, läromedel etc. för att förbättra verksamheten. Elevernas resultat följs kontinuerligt. Det syns till exempel i de Nationella Proven i grundskolan där andelen som inte når målen i år 5 genom skolornas insatser blir till en mycket liten grupp elever som inte når målen i år 9.

Det finns dock ett litet antal elever som inte klarar att uppnå betyget godkänt i alla ämnen. För elever med svårigheter av olika slag upprättas åtgärdsprogram, som anger hur eleven ska nå upp till de individuella mål som är satta för henne/honom. Det är viktigt att framhålla elevernas starka sidor och hjälpa dem att utveckla dessa. Skolorna rapporterar om insatser i form av ämnesinriktade arbetsgrupper, kompetensutveckling, översyn av läromedel och arbetssätt med flera åtgärder för att ytterligare förbättra resultaten inom de olika ämnesgrupperna. I svenska prioriteras läsning, läsförståelse, tal och samtal framför skrivteknisk förmåga, i de tidigare skolåren. För elever som på olika sätt behöver extra stort stöd främst för sin sociala och emotionella utveckling finns Resurscentrum.

I gymnasieskolan utfärdas betyg i form av slutbetyg eller samlat betygsdokument efter avslutat gymnasieprogram. De elever som får slutbetyg har uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier. I Lunds gymnasieskolor med elever från Lund och samverkanskommunerna Burlöv, Lomma, Kävlinge och Staffanstorp får 94 procent slutbetyg efter avslutat gymnasieprogram. Måluppfyllelsen är generellt sett god. Insatser kan dock behövas på vissa yrkesinriktade program, där resultaten i kärnämnen för en del elever är låga. Varje elev erbjuds studie- och yrkesvägledning i sådan omfattning att han/hon kan göra väl övervägda val av studier inom utbildningen och inför kommande studier och yrkesliv. Varje elev ges möjlighet att utifrån skolornas gemensamma kursutbud uppnå yrkeskompetens och/eller behörighet till högskolestudier i linje med gymnasieutbildningen. Försök med programinriktade individuella program (PRIV) pågår. I gymnasieskolan prioriteras i stor utsträckning undervisning i kärnämnen på program med yrkesinriktade karaktärsämnen. Olika former av stöd sätts in, eleverna erbjuds specialundervisning i flera olika former till exempel i särskilda studieverkstäder.

Lundaborna ska ha tillgång till kultur-, biblioteks- och fritidsverksamhet som karakteriseras av mångfald och kvalitet. Barns och ungdomars behov ska uppmärksammas. (ett av kultur och fritidsnämndens mål)

En kulturkonferens har under året genomförts i samarbete med Malmö stad, Lunds universitet och Malmö högskola som ett led i arbetet på fördjupat samarbete mellan Malmö stad och Lunds kommun. Konferensen med temat "*Third space seminar*" och underrubriken – "*transgressing culture; rethinking creativity in arts, science and politics*", som arrangerades i både Malmö och Lund lockade deltagare och medverkande från hela världen. Konferensen var en del av Kulturbro 2002 som arrangerades för andra gången.

Lunds Konsthall har ambitionen att vara en viktig aktör framför allt i Lund men också i Sverige och i regionen. Konsthallen har visat sju produktioner under året, bland annat en internationell utställning med Elina Brotherus samt utställningen "Mellan liv och död" där nedläggningshotade universitetsmuseer visade upp bredden och nyttan av sina verksamheter.

Genom kulturstödet har "egna" arrangemang genomfört, varav det största var Kulturnatten som 2002 återerövrade de offentliga platserna, vilket uppskattades av publiken. Kulturstödet genomför många kulturarrangemang för barn och ungdom, ofta i samarbete med skolan eller andra aktörer.

Ungas kulturmöten, UKM, är ett arrangemang som har tillkommit för att skapa mötesplatser och plattformar för en åldersgrupp som annars har svårt att komma till tals.

Biblioteksverksamheten är stark i Lund vilket också är naturligt för en universitetsstad med krav på biblioteks- och mediaservice för den speciella befolkningsstruktur som finns i Lund. Kulturskolan har utvidgats till att också omfatta en medieverkstad. Arbetet med att intensifiera och fördjupa samarbetet med den obligatoriska skolan fortgår. Det skedde bland annat inom projektet "Kreativ skolmiljö" eller "Kulturskolan+skolan=sant?"

Fritidsverksamheten ska stimulera människor till aktivt engagemang och medskapande aktiviteter och genom demokratiska organisations- och arbetsformer ge medinflytande och ansvar. Inom i stort sett alla stadsdelar och byar finns samverkansorgan med syfte att utveckla barn och ungas livsvillkor. Under 2002 har ett hundratal möten genomförts.

Inom ramen för de kommunövergripande ansvaret för ungdomspolitik samt brotts- och drogförebyggande arbete har möten i samordningsgrupperna genomförts. Arbetet med ungdomspolitik och ungdomsinflytande har under året konkretiserats för att under nästa år ta form i olika verksamheter. I det drogförebyggande arbetet har en utbildning för nyckelpersoner inom olika sektorer startat. Ett alkoholpedagogiskt projekt för avgångsklasser i gymnasieskolan har genomförts tillsammans med insatser vid insparkar och föräldraföreläsningar.

Fritidsgårdarna utvecklar metoder för fritidsvägledning, som exempel kan nämnas Friska Krafter, ett projekt som syftar till att få fysiskt inaktiva tjejer att bli aktiva genom aerobic-boxing, spinning och styrketräning. Genom ökad samverkan mellan Lundaidrotten, skolan och fritidsområdena skall barn och ungdomars hälsa och livskvalitet förbättras. En arbetsgrupp bildades vid 2001 års Idrottsting med representanter från idrottsföreningar och skolor för att stimulera till ökat samarbete. Projekt som Kultur och fritid stödjer är när föreningar som till exempel Lunds OK, Hardeberga Bollklubb, KFUM Lundagård och LUGI Rugby går in under skoltid. Det behövs en diskussion om på vilka nivåer, i vilka former och kring vilka frågor barn- och skolnämnderna och Kultur & Fritid samverkar till fromma för barn och unga.

I egenskap av vårdtagare har jag rätt att kräva kvalitet i vård och omsorg. (ett av vård och omsorgsnämndens mål i Vård och omsorgsplanen)

Resultatet av en brukarundersökning visar att kvaliteten i vård och omsorgsverksamheten är relativt god. I samband med framtagandet av plan för stöd-, service- och omvårdnad definierades kvalitet i verksamheten "som en insats eller tjänst förmåga att tillfredsställa brukarens behov och motsvara, helst överträffa, förväntningarna". Samtliga brukare med hemvårdsinsatser och i särskilt boende tillfrågades om sin uppfattning om boendet, vården och omsorgen, om personalens bemötande samt om möjligheterna att påverka innehållet och utförandet av insatserna. Sammanfattningsvis är 78 procent av brukarna i ordinärt boende med hemvård nöjda med vården och omsorgen. 89 procent av brukarna med hemvård anser att personalens bemötande är gott. I särskilt boende är 81 procent av brukarna nöjda med den vård och omsorg de får och 88 procent av brukarna anser att personalens bemötande är gott. Måluppfyllelsen avseende individuella vård- och arbetsplaner varierar från 73 till 90 procent mellan olika verksamhetsområdena och boendeformer.

Kvalitetsfrågor är ständigt i fokus i verksamheten. De återkommer på planeringsdagar, arbetsplatsträffar och andra forum

I egenskap av vårdtagare har jag rätt att ta ansvar för mig själv och min egen situation. (ett av vård och omsorgsnämndens mål i Vård och omsorgsplanen)

Alla insatser syftar till att stärka och komplettera den enskildes förmåga – inte överta den enskildes ansvar och uppgifter. Insatser ska utföras med ett rehabiliterande eller funktionsbevarande synsätt. Brukaren ska alltid ges stöd och möjligheter att utveckla sin förmåga till självständighet och oberoende.

Drygt hälften, 54 procent, av brukare med hemvårdsinsatser anser att Hemvården är öppen för förslag och synpunkter från dem. Lika stor andel känner att de är varit delaktiga när den individuella vårdplanen formulerades.

Något större andel anser att de har möjlighet att påverka hur den vård och omsorg de har ska utformas. Ungefär samma resultat redovisas för brukarna i särskilt boende. 51 procent av brukarna i särskilt boende anser att verksamheten är öppen för förslag och synpunkter från dem. Lika stor andel av brukarna uppger att de känner att de varit delaktiga i sin individuella vårdplan och anser att de har möjlighet att påverka hur den vård och omsorg de har ska utformas.

Måluppfyllelsen avseende samtal kring individuell vårdplan varierar mellan 35 procent och 90 procent beroende på verksamhetsområde och boendeform. Individuella vårdplaner har prioriterats under året. Det förekommer att brukare vid enstaka tillfällen avböjt erbjudande om samtal kring vårdplanen.

I egenskap av vårdtagare har jag rätt att bemötas med respekt och värdighet (ett av vård och omsorgsnämndens mål i Vård och omsorgsplanen)

89 procent av brukarna i ordinärt boende med hemvård anser att de blir bemötta med respekt och värdighet i sina kontakter med verksamheten. 88 procent av brukarna i särskilt boende anser att personalen som helhet har ett bra bemötande. Bemötandefrågor diskuteras kontinuerligt i olika forum i verksamheten. De olika enheterna har analyserat sitt resultat och diskuterat i vilka avseenden det kan bli bättre.

Förebygga och motverka individuella problem så att behov av insatser minskar, begränsa redan uppkomna problem, begränsa och motverka socialbidragsberoende (en sammanvägning av några av socialnämndens mål)

Cirka 75 färre lundahushåll per månad hade ekonomiskt bistånd under året i jämförelse med föregående år. Resultatet beror till stor del på den goda arbetsmarknaden i regionen men även på de satsningar som görs för att personer med ekonomiskt bistånd får arbete eller utbildningsplats.

Ekonomiskt bistånd till flyktingar som varit i kommunen 19–36 månader finansieras från och med i år via flyktingschablon. Kostnader för studerande som söker ekonomiskt bistånd under sommaruppehållet minskade för sjätte året i rad. Ekonomiskt bistånd till hyresskulderna hölls på samma låga nivå som år 2001. Svårigheterna på bostadsmarknaden resulterade däremot i något högre kostnader för hotellboende.

Ungdomar som är arbetslösa mer än 90 dagar erhåller sysselsättning genom utvecklingsgarantin. Ett fortsatt lågt antal ungdomar får ekonomiskt bistånd.

Arbetet med att få ut långtidsarbetslösa i arbete via olika typer av kompetenshöjande uppvisar goda resultat. Via ett projekt som har pågått sedan 2000 har 39 personer blivit varaktigt självförsörjande tom. första halvåret 2002.

Behovet av praktikplatser för studerande som söker försörjningsstöd under sommaruppehållet var mindre än föregående år, men alla arbetslösa studerande anvisades praktikplats (52 personer). Under året har det tidvis varit brist på praktik- och arbetsträningsplatser, vilket har lett till viss fördröjning av det arbetsrehabiliterande arbetet.

Socialtjänsten ger arbetet med barn och ungdomar en speciell prioritet, det förebyggande har där givits ett tydligare uppdrag i förhållande till det utredande. Förebyggande arbete för små barn sker genom att en stöd- och rådgivande funktion riktats mot MVC/BVC och förskolan. Socialsekreterare i skola, som finns på samtliga grundskolor, deltar i det elevvårdande arbetet. Att socialsekreterare i skola är efterfrågade i det elevvårdande arbetet visar sig i att skolan avsätter ytterligare resurser.

Ungdom- och Familj bedriver gruppverksamheter för barn/ungdomar till missbrukande samt psykiskt sjuka föräldrar. En nattpatrull har tillskapats, som arbetar på särskilda kvällar såsom, valborg, karneval, skolavslutning mm. Unga mamma-gruppen har varit mycket välbesökt och efterfrågad under året. Ungdomar erbjuds medling om de är miss-tänkta för brott. För ungdomar som har stora brister i sin skolundervisning finns Gemensam Arena, ett samarbete mellan individuella programmet inom gymnasieskolan och socialtjänsten. Familjeenheten har haft flera föräldrarutbildningsgrupper, resursen har använts flitigt och ger kvalitet i öppenvårdsarbetet.

Att verka för en långsiktig god miljö med sund och bärkraftig samhällsutveckling (ett av byggnadsnämndens mål)

Sedan kommunens översiktplan aktualitetsförklarades i början av 2002 har fördjupningar antagits av fullmäktige för Stångby respektive Dalby. Arbetet pågår för Skrylleområdet, Kungsmarken, för Östra Flanken och för staden Lund (Värna och vinna staden). Särskilda insatser har gjorts för att förnya samarbetet i staden och för att lägga grunden för en ny handelspolicy, där invigningen av Nova Lund delvis har förändrat förutsättningarna. Kommunen har deltagit i planeringen av Simrishamnbanan som kommer att innebära en förstärkning av infrastrukturen, Lundalänken har färdigställts. Betydande ansträngningar har gjorts för att påverka de nationella väg- och järnvägsplanerna 2004-15.

På vägsidan har arbetet bland annat koncentrerats på ny trafikplats Råby och på förbättrad framkomlighet på Norra Ringen/Getingevägen. 23 detaljplaner har förts fram till antagande, av dessa har fem överklagats men ingen har undanröjts. 1467 bygglovs- respektive tillsynsärenden har behandlats under året, varav endast ett ärende har undanröjts av länsstyrelsen.

Avtal har tecknats med Lantmäteriverket om ajourhållning av nationell, digital registerkarta. Digital produktionslinje för förrättningskartor är i drift. Det regionala samarbetet har utvecklats vad gäller förbättrad översiktskarta för Skåne (alarmering) och Nätverks RTK för rationellare positionsbestämning vid inmätning av geodata. Nya programvaror inom GIS-området har installerats för att tas i full drift under 2003. Ny kommuntäckande flygfotografering samt ortofoto i färg har tagits fram.

Efterfrågan på mätningssupdrag har varit relativt hög. 97 lantmåteriförrättningar har avslutats, drygt 30 grundkartor och fastighetsförteckningar, 177 nybyggnadskartor och cirka 500 mätningssupdrag av olika slag har utförts.

Renare luft i Lunds kommun (ett av miljönämndens mål)

Luftkvaliteten mäts kontinuerligt med ett s.k. DOAS-system. Resultat ger en allmän sammanfattning av luftföroreningssituationen. Den största källan till luftföroreningar är vägtrafiken, andra är småskalig vedeldning, oljeeldade panncentraler och hushållens allmänna utsläpp av luftföroreningar. I de lokala miljöföreskrifterna har kommunen begränsat tomgångskörning till max en minut inom områden med detaljplan samt förbjudit halmbräning. Dock härrör en stor och mycket svåruppskattad andel av luftföroreningarna från en omfattande "import" från andra områden och länder.

Mängden osorterat hushållsavfall skall minska, kundunderlaget för fastighetsnära insamling av returmaterial ska öka med 15 procent för att mängderna material ska öka och samtidigt bli renare med utgångspunkt från år 1999. (en sammanvägning av några av renhållningsstyrelsens mål)

För första året sedan 1994 har hushållsavfallet minskat. Den totala mängden hushållsavfall för 2002 i Lunds kommun uppgick till 21 171 ton. Det är en minskning med 554 ton från föregående år. Detta beror till stor del på konjunkturen, men förhoppningsvis också på en ökad medvetenhet och sortering hos hushållen. Renhållningsverket har länge arbetat med att minska andelen avfall som går till behandling och försökt öka andelen material som går till återvinning. Kundunderlaget för fastighetsnära insamling ökade med 10 procent för hushållen. Det är framförallt utbyggnaden av den fastighetsnära insamling för villahushåll som åstadkommit ökningen. Alla beställningar på den nya servicen som gjorts har tyvärr inte kunnat utföras då Renhållningsverket haft problem med att få fram tillräckligt antal specialbyggda bilar. Första kvartalet av 2003 kommer resterande hushåll att få sin nya service med sortering i åtta fraktioner.

Miljömålen i LundaMaTs ska eftersträvas. (ett av tekniska nämndens mål)

Ett uthålligt och långsiktigt arbete inom LundaMaTs-projekten med att förändra Lunda-bornas resvanor har börjat ge effekt. Det helhetsgrepp som kommunen tagit för att miljöanpassa transportsystemet är unikt i landet. Cyklingen och kollektivresandet ökar. Trafiken per invånare har minskat med 9 procent på det kommunala vägnätet sedan 1993. Det långsiktiga målet för trafiksäkerheten är att ingen dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor.

Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till de krav som följer av detta, oskyddade trafikanter ska prioriteras. Antalet dödade och skadade har minskat med 8

procent. Under ett antal år har de mest olycksdrabbade platserna åtgärdats. I det kommunala trafiksäkerhetsprogrammet utbildas varje år ett stort antal lundabor, främst skolbarn, i trafiksäkerhet. Återkommande kampanjer med syfte att påverka trafikanters beteende har bidragit till resultatet.

I stadskärnan skall fler intressanta, levande och kontaktskapande miljöer utvecklas. Tillgängligheten för alla ska öka. (ett av tekniska nämndens mål)

LundaMaTs-projekten med att förbättra infrastrukturen för cyklisterna har tillsammans med ett allt mer inarbetat parkeringsvägvisningssystem börjat ge effekt. Lunds profil som Cykelkommun utvecklas genom att man arbetar målinriktat för att främja cykeln som transportmedel genom fysiska åtgärder, organisatoriska medel, service och kampanjer. Trafikflödena innanför inre ringen har minskat med 9 procent. Söktrafiken har minskat med 3 procent. Antalet cyklister har ökat med 20 procent jämfört med 1995.

Stadstrafiken Lund skall vara ett attraktivt alternativ till övriga resätt. (ett av tekniska nämndens mål)

Resandeutvecklingen är positiv och sen 1999 har resfrekvensen ökat med 20 procent. För andra året i rad noterades den högsta resandevolymen sen 1990 då nytt biljettsystem infördes vilket innebar mer tillförlitlig resandestatistik. Bra turutbud, information och marknadsföring, moderna bussar, fler väderskydd och oförändrat pris har påverkat resultatet positivt. Bidragande orsak är även att regionala resenärer t.ex. från pågatåget i ökad omfattning har använt stadsbussen för fortsatt resa inom Lund då detta kan ske utan extra kostnad för resenären.

Parker och grönområden skall värdas, utformas och anläggas så att de fyller sina funktioner ur social, estetisk, ekologisk och kulturhistorisk synpunkt. Natur-, skogs- och strövområden skall värdas, utformas och anläggas på ekologisk grund så att den biologiska mångfalden gynnas och rekreativvärde tas tillvara. (en sammanvägning av några av tekniska nämndens mål)

Förnyelsearbetet genom projektet Grönare Lund har påbörjats, dock ej som ett LIP-projekt eftersom statliga medel ej beviljats. Mycket återstår att genomföra både vad avser parkförnyelse och stadens närlandskap. Bekämpningsprogrammet mot almsjukan har genomförts. Målsättningar för skogsskötseln har inriktats på återplantering och etableringsskötsel efter stormen 1999.

De stora nyplanteringarna kommer att vara i behov av stora skötselinsatser de kommande åren samtidigt som virkesintäkterna uteblir. Den efter stormen inrättade skogsfonden, överskottet från stormfällningen, beräknas endast täcka kostnaderna på kort sikt.

LIP-projekten Romeleåsens fåladsmarker, Evighetsträd och Lärande natur har startats upp.

För att skapa en säker och trygg kommun skall Lunds Brandförsvaret förbättra den enskilda människans möjlighet att agera på rätt sätt vid olyckor, bränder, katastrofer, svåra påfrestningar på samhället i fred samt under höjd beredskap, arbeta för att förebygga olyckor, minska konsekvenserna vid brand och svåra påfrestningar i samhället. (en sammanvägning av några av räddnings- och beredskapsnämndens mål)

För kategorin brand i byggnad ser de senaste årens nedåtgående trend ut att hålla i sig. Bränder i byggnader har successivt minskat från 113 år 1999 till 74 händelser för fjolåret. Motsvarande samband kan dock inte ses för "bränder i det fria" där en ökning från fjolårets 131 uppgick till 163 händelser under år 2002, trenden har däremot varit nedåtgående under tidigare år. Lunds kommun hade ingen dödsbrand under år 2002. Att ingripa vid bränder och andra olyckor är kanske den uppgift man mest förknippar med brandkåren men en annan är att genom information, utbildning och andra åtgärder förebygga brand.

Under fjolåret togs en ny, gemensam operativ organisation i bruk. I samarbete mellan Lund, Eslöv, Hörby, Höör, Lomma, Staffanstorps och Kävlinge, bildades det operativa samarbetsområdet "Skåne Mitt". Samarbetet innebär att alla operativa resurser ses som gemensamma.

En gemensam vakthavande brandingenjör har direktivrikt över alla de ingående kommunernas styrkor och ansvarar även för att föreskriven beredskap hålles. Varje kommun svarar för egna insats- och styrkechefer. Förutom denna beredskap finns även räddningschef i beredskap (RCB) gemensam med 17 kommuner i södra Skåne.

Räddnings- och beredskapsnämnden beslutade under föregående år att det kan anses vara skäligt att det i varje bostad skall finnas minst en fungerande brandvarnare. Ca 40 % av kommunens lägenhetsbestånd bedöms idag ha uppmonterad, fungerande brandvarnare. Som en del av projektet "Tryggare äldre" har hemtjänstpersonal utbildats i hemsäkerhet för äldre. Ett program för brandskyddsinformation till högstadiel elever har utvecklats.

Markentreprenad skall "präglas av kunnande, kvalitet, prismedvetenhet, service och en god miljöinsikt". (styrelsen för markentreprenads mål)

Kvalitet och prismedvetenhet har ökat till följd av att kvalitetssäkringssystem enligt ISO 9002 har införts. Kvalitetsarbetet har reviderats två gånger under året. Under hösten har manualerna reviderats så att vi nu är kvalificerade att gå över till den nya standarden ISO 9001:2000, vilket beräknas ske till våren 2003. Garantiåtaganden har minskat eftersom vi under året i genomsnitt låg på en garantikostnad på knappt 1 procent för våra entreprenader.

Lundafastigheter ska bedriva en effektiv och konkurrenskraftig fastighetsförvaltning, dvs. så långt det är möjligt fungera som ett fastighetsbolag på den allmänna marknaden. (ett av nämnden för Lundafastigheters mål)

Lundafastigheter förvaltar drygt 512 000 m² lokalyta varav 12 procent är inhyrda lokaler. Såväl intäktssidan som kostnadssidan är väl i överensstämmelse med vad som gäller i samhället i övrigt. Den genomsnittliga hyresnivån i beståndet ligger på ca 897:-/kvm.

75 procent av fastighetsförvaltningen och 90 procent av byggprojekten upphandlas i konkurrens. Redovisningsrutinerna anpassas så att de överensstämmer med fastighetsbranschen i övrigt för att kommunledning, hyresgäster och andra intressenter lättare ska kunna bedöma Lundafastigheters effektivitet och prestationer.

En generell modernisering av de administrativa rutinerna och ökad datoranvändning pågår. Fastighetsbesiktningar (OVK) samt uppföljning av media d.v.s. mäta värme, vatten och el hanteras i fastighetssystemet Summarum. Ett elektroniskt dokumenthanteringssystem beräknas vara klart under våren 2003.

Bedömning av måluppfyllelse

Kvalitetsredovisningen har för andra året i rad varit en del av årsredovisningen. Utifrån nämndernas redovisningar kan konstateras att ett större antal nämnder i år har beskrivit sitt resultat. Att redovisa resultat handlar om att beskriva effekterna av insatta åtgärder. I nämndernas redovisningar finns många beskrivningar av vilka insatser, aktiviteter eller åtgärder, man vidtagit i avsikt att nå ett resultat, men i något mindre utsträckning det egentliga resultatet. Förhoppningsvis leder de aktiviteter som planeras till önskat resultat men koppling till resultat av åtgärd/aktivitet saknas i vissa beskrivningar.

Nämnderna har i sina årsredovisningar avslutningsvis bedömt och värderat måluppfyllelsen för varje enskilt fullmäktigemål efter en tiogradig skala. Denna bedömning utgör nämndens uppfattning om hur väl resultatet motsvarar de intentioner som angavs i ekonomi- och verksamhetsplan (EVP) för budgetåret 2002.

Tre nämnder har valt att inte redovisa på detta sätt.

Antalet fullmäktigemål som respektive nämnd har för sin verksamhet varierar kraftigt mellan ett och upp till 30 mål. Nämnder med ett stort antal fullmäktigemål har ofta väldigt detaljerade mål. Detta verkar begränsa nämndens eget handlingsutrymme. Variationer i måluppfyllelsen mellan nämndens olika fullmäktigemål tenderar att öka när målen är många. Nämndens möjlighet att redovisa sitt resultat utifrån respektive mål minskar när nämnden har ett alltför stort antal mål.

Kommunens verksamhetsresultat ligger generellt på en hög nivå. Högsta grad av måluppfyllelse redovisar barn- och skolnämnd Norr, räddnings- och beredskapsnämnden och markentreprenad. Dessa nämnder karaktäriseras av en hög och jämn måluppfyllelse.

Andra nämnder som uppvisar mycket god måluppfyllelse är utbildningsnämnden, barn- och skolnämnd Söder, barn- och skolnämnd Öster och miljöförvaltningen. God måluppfyllelse redovisar tekniska nämnden, renhållningsstyrelsen, socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden. Kännetecknande för de nämnder som redovisar god måluppfyllelse är att de uppvisar stor variation mellan målen inom nämndens ansvarsområde. För att höja resultatet för de område som för tillfället inte uppvisar så goda resultat krävs att berörda nämnder genomgripande diskuterar sina fortsatta prioriteringar.

Som kuriosita kan nämnas att av de sammanlagt 130 fullmäktigemål som bedömdes fick 78 mål (60 %) värdet 8, 9 eller 10. På den andra kanten fick 20 mål (15 %) värdet 5 eller lägre.

Förvaltningsberättelse

Miljöredovisning

Kommunfullmäktige har som mål att "Lund ska erbjuda god livsmiljö och långsiktigt hållbar utveckling".

Kommunfullmäktige antog år 1997 Lunds lokala Agenda 21 som är ett övergripande måldokument som syftar till god livsmiljö för Lundaborna och hållbar utveckling.

I arbetet med att uppfylla målen i Lunds Agenda 21 har kommunstyrelsens Miljöutskottet tagit fram olika "verktyg". Miljöledningsarbetet är där det tydligaste verktyget i arbetet med kommunens egen organisation. Projekten *Energismarta skolor* och *Ekologisk mat i kommunens kök* samt *Strategi för transporter* och *Strategi för hållbar upphandling* är exempel på delverktyg. De lokala investeringsprogrammen har varit verktyg som också gett möjligheter till ökade miljörelaterade investeringar och större utrymme till arbete med beteendepåverkan, bland annat genom tekniska nämndens *Mobilitetskontor*.

Miljöutskottets utåtriktade verksamhet, som syftar till samverkan med universitetet, organisationer, föreningar och näringsliv kommer också fortsättningsvis att vara viktigt. Detta har förtydligats i remissförslaget till *Lunds nya Agenda 21*, bland annat i strategierna "Lund ska växa på miljöns villkor" och "God miljö – drivkraft för växande företag".

I den nedanstående redovisningen omnämns särskilt arbetet med revideringen av Lunds lokala Agenda 21 och Lunds kommuns två investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Lunds kommun har vid två tillfällen, 1998 och 2001, ansökt om och genom regeringsbeslut erhållit statliga medel för miljörelaterade investeringar för åtgärder inom miljöanpassade transporter, energieffektivisering och biologisk mångfald. Programmen innehåller miljörelaterade investeringar på totalt cirka 600 miljoner kronor och med en bidragsdel av totalt cirka 180 miljoner kronor.

I årsredovisningens miljöredovisning är utgångspunkten förvaltningarnas arbete med miljöledning och i nedanstående redovisning ges en sammanfattande beskrivning av metoder och resultat från det arbetet.

Revidering av Lunds Agenda 21

Kommunstyrelsen antog 2000-11-02 målsättningarna för revidering av Lunds Agenda 21 och uppdrog åt Miljöutskottet att leda arbetet med revideringen. Miljöutskottet har under år 2002 tagit fram ett remissförslag till Lunds nya Agenda 21.

När Lunds Agenda 21 skulle revideras var det naturligt att utgå från de 15 nationella miljö kvalitetsmålen (varav 13 är relevanta för Lunds kommun) och bryta ned dem på lokal nivå. Miljö tillståndet i Lund har kartlagts utifrån de nationella målen och sammanställts i 13 rapporter. Med rapporterna som underlag identifierades viktiga miljöaspekter som sedan bedömts bland annat med avseende på allvarlighet och möjligheter att vidta åtgärder lokalt. Bedömningen av miljöaspekterna har legat till grund för framtagandet och formuleringen av lokala mål och strategier. I de flesta fallen föreslås att de lokala miljömålen ska nås senast till år 2010. Tidsramen för strategierna varierar beroende på att möjligheterna

till genomförande varierar. Grundtanken är dock att förslagen till strategier ska gälla fram till 2007.

Från slutet av januari 2002 till och med början av juni 2002 bedrevs ett omfattande arbete med att få in synpunkter och förankra det arbete som ditintills gjorts via fem tematiska arbetsgrupper. Till arbetet inbjöds kommunens förvaltningar och bolag och utvalda inom Lunds Universitet, organisationer, föreningar och företag. Vid det fortsatta arbetet med remissförslaget har möten hållits med flertalet av de som i åtgärdsförslagen utpekats som aktörer.

Miljöutskottet beslutade i oktober att skicka ut förslag till reviderad Lunds Agenda 21 på en stor remissrunda. Remisstiden sträcker sig fram till sista mars år 2003. Ett beslut i Kommunfullmäktige om antagande beräknas ske omkring november år 2003.

Lokala investeringsprogram

År 1998 - 2002 (LIP 1)

För åren 1998-2000 har Lunds kommun fått 126,3 miljoner kronor i bidrag från Regeringen till ett program för ekologisk hållbarhet med totalt 24 projekt med 8 olika huvudmän däribland Tekniska nämnden, Lundafastigheter, Renhållningsverket och Lunds Kommuns Fastighets AB. Totalt innehåller programmet investeringar på mer än 550 miljoner kronor, varav kostnaderna för miljöåtgärder är cirka 400 miljoner kronor. Miljöutskottet svarar för administration och kontroll av att programmet genomförs i enlighet med ansökan och Regeringens beslut.

Hela investeringsprogrammet har förskjutits med två år p.g.a. sen start och längre genomförandetid än planerat för vissa delprojekt. Det innebär att hela investeringsprogrammet avslutades under 2002 och slutredovisas i april år 2003.

År 2002 – 2004 (LIP 2)

Lunds kommun har i december 2001 erhållit statliga medel för ett nytt lokalt investeringsprogram för perioden 2002-2004. Regeringen beslutade i december 2001 att bevilja Lunds kommun bidrag med 59,1 miljoner kronor för lokalt investeringsprogram. Lunds kommuns LIP-2, omfattar totalt 16 projekt med sex olika huvudmän däribland Tekniska nämnden och Lunds Kommuns Fastighets AB. Dessutom tillkommer medel för administration, samordning och uppföljning av det lokala investeringsprogrammet. Totalt omfattar programmet investeringar för ungefär 214 miljoner kronor varav miljörelaterade investeringar för cirka 160 miljoner kronor. Miljöutskottet svarar för administration och kontroll av att programmet genomförs i enlighet med ansökan och Regeringens beslut.

Nämndernas miljöredovisningar

Kommunstyrelsen rekommenderade 1999-10-07 samtliga nämnder och styrelser att besluta om att införa miljöledningssystem. Syftet med ett miljöledningssystem är att få ett strukturerat och effektivt miljöarbete som säkerställer att miljölagstiftning, lagar och kommunala krav och beslut uppfylls. Nedanstående är en sammanfattning av förvaltningarnas miljöredovisningar utifrån det miljöledningsarbete förvaltningarna gjort under 2002. Tekniska förvaltningen, Stadsbyggnadskontoret och Miljöförvaltningen med flera, har även redovisat miljöarbete i kvalitetsredovisningen.

Miljöledningsutbildning

Miljöstrategiska enheten har erbjudit miljöledningsutbildningar till samtliga förvaltningar och kommunala bolag i fyra omgångar med åtta utbildningssteg som varit utspridda under cirka 1,5 år för att förvaltningarna skulle hinna genomföra de praktiska momenten mellan varje utbildningssteg. Augusti 2000 påbörjade de första förvaltningarna en åtta stegs utbildning och den sista utbildningsomgången påbörjades september 2001.

Miljöstrategiska enheten har två projektledare som har erbjudit förvaltningarna handledning, rådgivning och hjälp med interna utbildningar ungefär en gång i månaden. Åtta för-

valtningar och bolag hade under 2002 arbetat fram kompletta miljöledningssystem som de håller på att införa i sina verksamheter. Resterande förvaltningar håller på att arbeta fram sina miljöledningssystem.

Det finns knappt 390 miljöombud, som är resurspersoner i miljöarbetet ute på arbetsplatserna. De finns utspridda i förvaltningar och bolag enligt följande:

	<i>antal</i>		<i>antal</i>	
BSN Norr	87	LKF AB	8	
BSN Söder	56	Kommunkontoret	7	
BSN Öster	66	Brandförsvaret	7	
Vård och omsorg	85	Lundafastigheter	6	
Kultur och fritid	20	Tekniska	4	
Utbildnings	16	Övriga förvaltning- ar/bolag	17	
Social	11	<i>Totalt</i>	<i>390</i>	<i>Antal miljöombud</i>

Miljöombudsutbildningar, både grundutbildning och vidareutbildning, har erbjudits ombuden under året. Information om miljöledningsarbetet har getts till miljöombuden via utbildningarna och nyhetsblad från Miljöstrategiska enheten.

Miljöstrategiska enheten anordnar temaseminarier för olika yrkesgrupper i kommunen. Under 2002 anordnades två temaseminarier; en om ledningens roll i miljöledningsarbetet och en om växthuseffekten.

Arbetsmetod för miljöledning

Varje förvaltning har i miljöledningsarbetet identifierat sin största miljöpåverkan och utifrån detta ställt upp realistiska mål, handlingsplaner för målen och rutiner för den dagliga verksamheten. Målen är tidsatta och mätbara och har prioriterats utifrån både miljöpåverkan, hantering, tekniska möjligheter, intressent perspektivet och möjlighet till ekonomisk vinst eller besparing. Målen ska ge möjlighet till en mätbar förbättring. Rutiner styr upp den dagliga hanteringen så att till exempel kemikalier hanteras på rätt sätt i enlighet med lagstiftning.

De förvaltningar som arbetat fram ett miljöledningssystem håller på att föra ut det i verksamheterna. Interna revisioner hålls sedan regelbundet för att kontrollera att mål uppfylls och att miljöarbetet är förankrat i förvaltningen. Genom revisionen kan man även säkerställa att rutiner efterlevs och således att lagstiftning och kommunala krav följs.

Från och med 2003 kommer externa revisioner att genomföras av en opartisk revisor som kontrollerar att kraven uppfylls. De förvaltningar som uppfyller kraven kommer att få ett diplom som bevis på detta.

Varje förvaltning har under 2002 byggt upp en miljöledningsorganisation bestående av en miljösamordnare och en arbetsgrupp, ofta bestående av tjänstemän i arbetsledande ställning, som representerar olika delar av förvaltningens verksamhet. Totalt finns cirka 110 personer i förvaltningarnas miljöledningsgrupper. Dessa har arbetat fram de olika delarna av miljöledningssystemet som sedan förankrats hos förvaltningens ledning. Beslut och ansvar ska följa den ordinarie beslutsgången i förvaltningen och målet är att miljöledningsarbetet ska bli en integrerad del av förvaltningarnas verksamhet. Förvaltningens miljöombud ska tas med i miljöledningsarbetet i möjligaste mån.

Förvaltningarna har gått igenom all relevant miljölagstiftning och övriga krav såsom kommunala krav och beslut. Dessa styrs upp genom att förvaltningarna satt upp ett antal mål och verksamhetsrutiner för relevanta områden. Målen redovisas i nästa stycke. Rutiner har arbetats fram i enlighet med lagar och krav inom en mängd områden: avfallshantering, kemikaliehantering, inköp/upphandling, transporter, oljeavskiljare, energianvändning, vattenhantering, rådgivning, köldmediehantering, städkemikalier, arrendeavtal, egenkontroll och slamhantering.

Mål och åtgärder

Alla förvaltningarna har satt upp mål inom olika områden. De flesta målen sträcker sig över två till tre år. Under året har de flesta förvaltningarna påbörjat åtgärder för att uppnå sina mål. Antal förvaltningar som arbetar med olika målområden redovisas nedan:

Utbildning, miljömedvetenhet hos personalen	16	
Transporter	11	
Energi	9	
Inköp (livsmedel, undervisningsmaterial mm.)	9	
Avfallshantering (inkl. nedskräpning)	6	
Kemikalier	5	
Information externt (elever, kunder, allmänhet)	5	
Biologisk mångfald	1	
Övrigt	13	<i>Antal förvaltningar som arbetar med olika målområden</i>

Exempel på åtgärder som genomförts under 2002 är miljöutbildning, kartläggning av transporter och utbildning i ecodriving hos Lundafastigheter och Renhållningsverket. Informationskampanjer har gjorts avseende energibesparingar, energieffektiviseringar har gjorts inom bland annat Utbildningsförvaltningen, kemikalieinventering och miljöstatusinventering hos Lundafastigheter, informationsfilm framtagen av Lunds Renhållningsverk, införskaffande av miljölastbil och elfordon hos Markentreprenad och framtagande av rekommendationer till kunder att välja miljövänligt fordon. Utbildning av kökspersonal i ekologisk matlagning har hållits inom bland annat BSN Norr.

Några förvaltningar har tagit fram informationsmaterial och Kultur och fritid har tagit fram rekommendationer för städkemikalier. Vidare har några förvaltningar arbetat med att få in miljöperspektivet vid utbildningar, planering och remissarbete. Miljöförvaltningen och Lunds Brandförsvaret har tagit kontakt med andra kommuner för erfarenhetsutbyte inom speciella miljöområden. Många mål innehåller kompetenshöjande inslag och kan på sikt leda till effektiviseringar och förbättringar av verksamheten.

Miljörelaterade nyckeltal

Förvaltningarna har för första året redovisat olika nyckeltal inom områdena *miljöutbildning*, *koldioxidutsläpp från transporter*, *energi*, och *avfall*. Dessa nyckeltal är gemensamma för flera andra skånska kommuner vilket kommer att möjliggöra jämförelser. Framförallt är syftet med de framtagna nyckeltalen att de ska möjliggöra jämförelse från år till år inom förvaltningen.

- De flesta förvaltningarna har miljöutbildat en del av sin personal under året. De förvaltningar med hög andel miljöutbildad personal har anordnat breddutbildningar inom miljökunskap och miljöledning för all sin personal. Utbildning är viktigt för att man ska se sin egen roll i miljöarbetet och känna till sin miljöpåverkan och potential till förbättringar. Det är omöjligt att mäta de indirekta miljöförbättringarna av en höjd miljömedvetenhet. Två förvaltningar har inte angett något nyckeltal för miljöutbildning. (fig. 1)
- Samtliga förvaltningar har koldioxidutsläpp från sina transporter, även om inte alla har lyckats ta fram nyckeltalet för 2002. Jämfört med tidigare års utsläppsberäkningar som Mobilitetskontoret har gjort (1998, 2000 och 2001) låg utsläppsmängderna på ungefär samma nivå som för 2002. I enlighet med den av Kommunstyrelsen antagna transportstrategin har de flesta förvaltningarna tagit fram rutiner eller mål för sina transporter i syfte att minska sina koldioxidutsläpp. Viktiga åtgärder här är att minska flyg- och biltransporter och att öka användningen av kollektivtransporter, biodrivmedel till tjänstefordon, videokonferenser med mera. Här finns potential för alla förvaltningar att minska sina utsläpp. (fig. 2)

Fig.1
Miljöutbildning
Andel anställda som fått miljöutbildning under året hos respektive förvaltning. Förvaltningar utan stapel har inte angivit någon siffra.

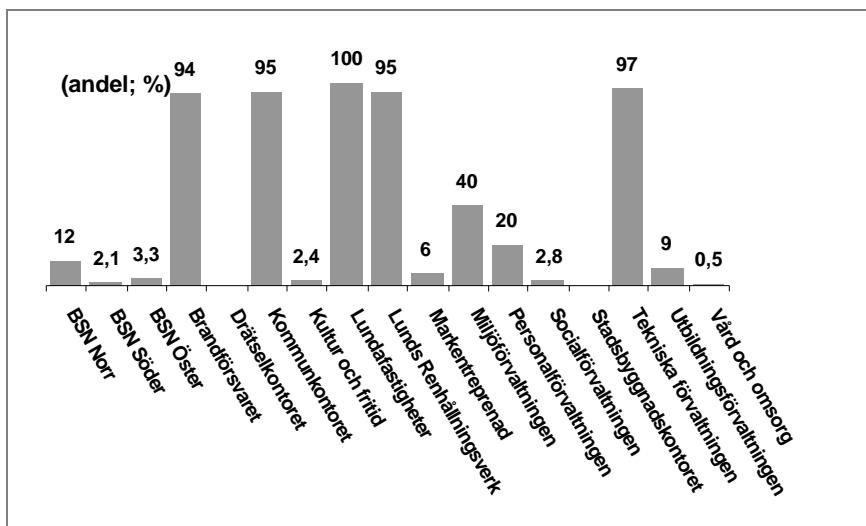
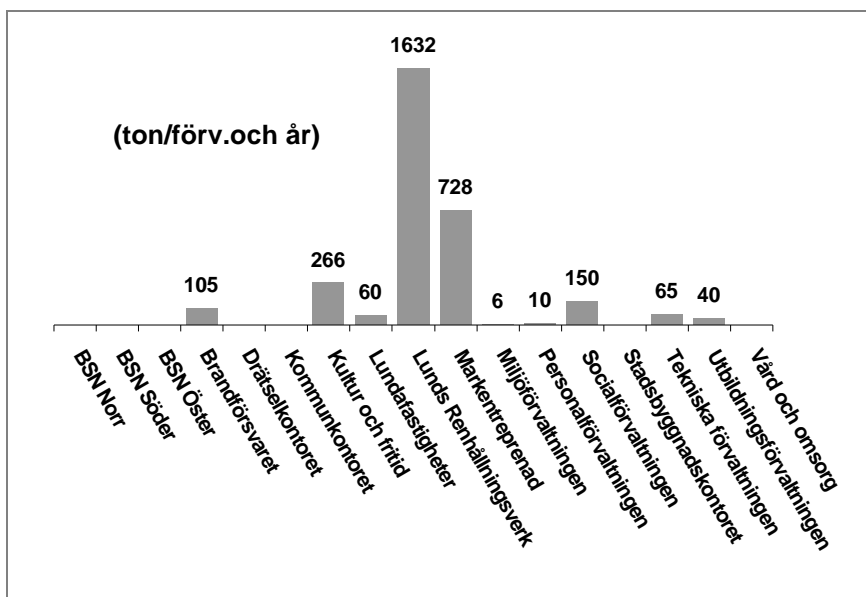

Fig.2
Koloxidutsläpp
Förvaltningarnas koldioxidutsläpp från transporter (ton/förv.och år). Förvaltningar utan stapel har inte angivit någon siffra.

- Få förvaltningar har kunnat redovisa nyckeltal för värme- och elförbrukning för 2002. Således redovisas kommunens sammanlagda kostnader för energiförbrukning som har hämtats centralt från Drätselkontoret. Kostnaderna har ökat de senaste tre åren och lär fortsätta höjas under 2003 med tanke på den elprisökning som skett under början av 2003. Energiförbrukningen innebär stora kostnader för kommunen och här finns således en stor besparingspotential. Genom enkla åtgärder och höjd medvetenhet hos personal och brukare borde flera förvaltningar kunna göra energibesparingar på flera procent. Ett viktigt redskap för att uppnå dessa besparingar är ett fortsatt aktivt miljöledningsarbete. På så vis säkerställs att konkreta åtgärder genomförs och följs upp genom att detaljerade tidplaner tas fram, ansvariga utses, ledningen godkänner åtgärderna och uppföljning görs regelbundet.

Ett gott exempel på energibesparing är Polhemskolan där elförbrukningen har minskat med 3,2% och fjärrvärmeförbrukningen med 5,6% under 2002. Totalt har skolan sparat 240 MWh vilket motsvarar all energianvändning i cirka 10 småhus under ett år! Vaktmästaren har gjort många konkreta åtgärder såsom installation av rörelsedetektorer på lämpliga ställen och översyn av alla fönsterlister. Miljöledningsgruppen har gett information på personalkonferenser och i nyhetsblad om att släcka lampor, datorer och stänga fönster. (fig. 3)

Fig 3
Energiförbrukning
Kommunens sammanlagda kostnad för energiförbrukning (kr)

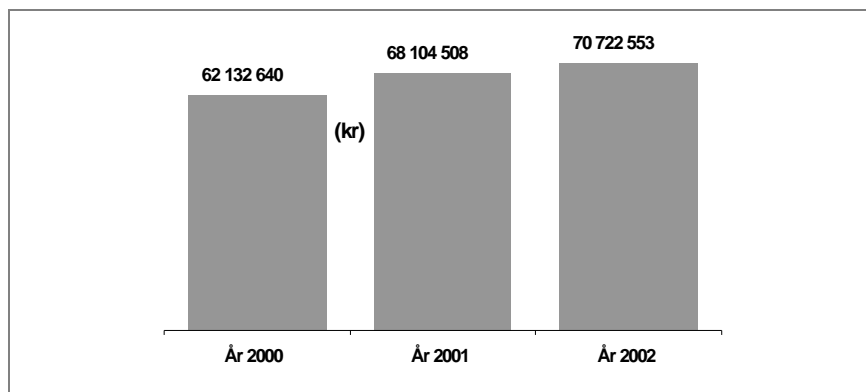
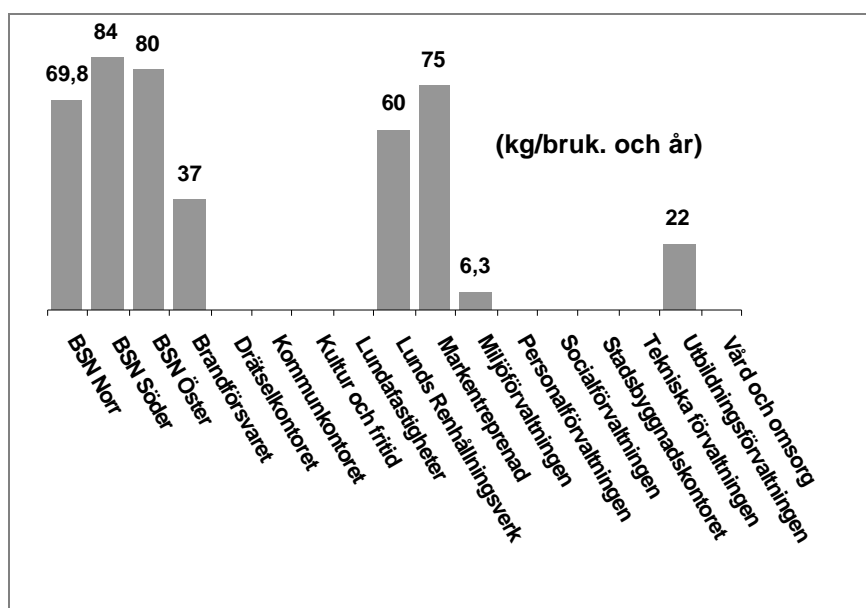

Fig. 4
Hushållsavfall
Mängden hushållsavfall per förvaltning
Förvaltningar utan stapel har inte angivit någon siffra.

- Åtta förvaltningar har tagit fram nyckeltalet mängd hushållsavfall per brukare och år för 2002. Det finns stora variationer i nyckeltalet som beror på att förvaltningarnas olika verksamheter alstrar olika mängder avfall. De kan alltså inte jämföras sinsemellan utan måste istället jämföras över tiden. Ju mer förvaltningarna lyckas införa källsortering desto mindre blir andelen hushållsavfall. De flesta förvaltningarna har i sitt miljöledningsarbete tagit fram rutiner för sin avfallshantering i enlighet med miljölagstiftning och kommunens avfallsplan. Detta kommer att underlätta för källsortering. (fig. 4)

Kommentarer till nämndernas miljöredovisningar

Då det är första året förvaltningarna tagit fram ovannämnda nyckeltal har många haft svårigheter. Svårigheterna beror på en rad faktorer. Vissa förvaltningar är stora och utspridda. Vid redovisning av energianvändning framkommer att det i vissa fall är svårt att få fram uppgifter beroende på att det saknas elmätare eller att energianvändningen ingår som en del i hyran och att fastighetsägaren inte kan redovisa energianvändningen.

Överlag kan man säga att många förvaltningar har dålig kontroll över sina kostnader avseende värme- och elförbrukning, avfall och tjänsteresor och kan därför inte upptäcka eventuell besparingspotential. Det handlar ofta om stora belopp för bland annat el- och värme- förbrukning.

En uppmärksammasad brist är att instruktionerna till nyckeltalsberäkningen och koldioxidberäkningen i vissa delar är otydliga och behöver förenklas. Under året kommer Miljöstrategiska enheten, tillsammans med berörda förvaltningar, att arbeta för att nyckeltalen ska bli lättare att ta fram.

För övrigt visar nämndernas redovisningar att de har tagit fram ett brett spektrum av mål, åtgärder, rutiner och planer i sitt påbörjade miljöledningsarbete. Det bådär gott inför framtiden, då vi kommer att se fler konkreta resultat av förvaltningarnas miljöarbete.

Samtidigt krävs fortsatta resurser för att få långsiktighet i arbetet.

Ledningens avgörande roll i det fortsatta miljöledningsarbetet kan inte nog betonas och Miljöstrategiska enheten kommer att stötta verksamheterna i form av utbildningar för ledningsgrupper och andra personalgrupper. Under kommande år är förankringen av miljöledningsarbetet på olika nivåer i organisationen aktuell för förvaltningarna. Fortsatt stöd för att hålla igång nätverk av miljöombud är viktigt då de jobbar "underifrån" med miljöfrågorna och de ska på sikt integreras i förvaltningarnas miljöledningsarbete.

Förvaltningsberättelse

Personalredovisning

De totala personalkostnaderna för Lunds kommun (exkl. bolagen) är 2 520 miljoner kronor. Cirka 53 miljoner kronor utgör sjukfrånvarokostnader, vilket är en ökning med 6,6 miljoner kronor jämfört med år 2001. Sjukfrånvarokostnaderna är således höga och fortsatta åtgärder för att öka hälsan är viktiga.

Arbetsgivarens kostnader för ohälsa kan komma att öka beroende på åtgärder inom området som regeringen kan föreslå i samband med vårbudgeten. Avtalet med Kommunal har sagts upp och ett nytt avtal kan innebära ökade lönekostnader för stora grupper. Rekruteringsvägrigheter kan även medföra ökade lönekostnader.

Inom vården har kostnaderna för externa bemanningsföretag ökat med cirka två miljoner till cirka nio miljoner. Övriga förvaltningar har endast i mycket liten omfattning eller inte alls anlitat externa bemanningsföretag.

Anställda

Lunds kommun hade den 31 december totalt 6753 årsarbetare beräknat på tillsvidareanställningar. Antalet tillsvidareanställda personer var 7393. De timavlönades tjänstgörings-tid motsvarar 667 årsarbetare. Andelen kvinnor är 78 %.

Hur de anställda är fördelade på förvaltningar framgår av nedanstående tabell. Bland de visstidsanställda som redovisas i tabellen kan även finnas tillsvidareanställda som tjänstgör tidsbegränsat på annan anställning i kommunen.

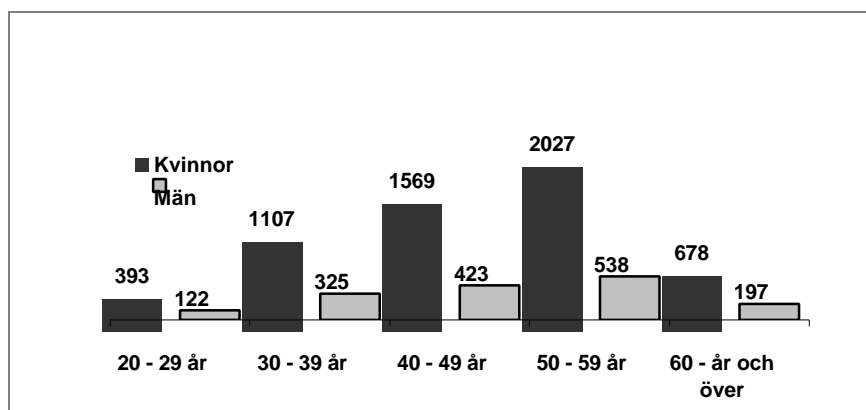
(antal)	ANTAL ÅRSARBETARE			ANTAL PERSONER	
	Tillsvidare	Visstids	Timavlön.	Tillsvidare	Visstids
BSN Norr	1 073	155	55	1 146	211
BSN Söder	960	138	42	1 016	173
BSN Öster	756	112	33	814	161
Byggnadsnämnden	63	5	0	65	5
Drätselkontoret	62	2	3	64	2
Kommunkontoret	81	24	3	86	28
Kultur- o fritidsnämnden	298	52	22	340	78
Lunds Renhållningsverk	92	8	9	94	8
Miljönämnden	21	2	0	21	2
N. för Lundafastigheter	60	10	4	68	12
N. för markentreprenad	133	3	10	135	3
Personalförvaltningen	30	4	0	31	5
Räddn.- o bered.nämnden	77	12	2	77	12
Socialnämnden	319	80	76*	338	96
Tekniska nämnden	94	21	1	95	22
Utbildningsnämnden	678	166	8	723	271
Vård- o omsorgsnämnden	1 956	389	399	2 280	565
Totalt år 2002	6 753	1 183	667	7 393	1 654
Jämförelse år 2001	6 594	uppgift sakn.	627	7 259	1 760

* inkl anställda enligt beredskapsavtalet (BEA)

Medelåldern för kvinnor i kommunen är 47 år och för män 46,5. För både kvinnor och män är medelålder 46,9 år. Medelålder för samtliga var år 2001 46,8 år. Hur de tillsvidareanställda fördelar sig i åldersgrupper framgår av nedanstående bild.

Fig. 5

Tillsvidareanställda
Antal tillsvidareanställda kvinnor och män i olika åldersgrupper

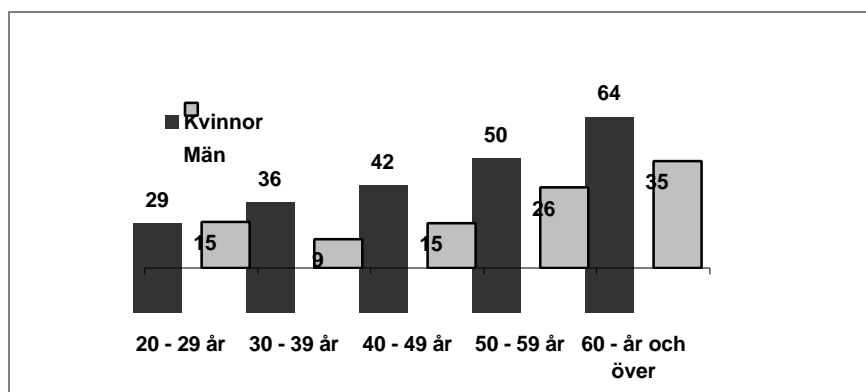
Sjukfrånvaro

Den totala frisknärvaron i kommunen är 90,7 procent. Frisknärvaron beräknas på arbetsdagar och tid som inte är registrerad som sjukfrånvaro.

Genomsnittligt antal sjukdagar per tillsvidare- och visstidsanställd är 35 kalenderdagar, vilket är en ökning med tre dagar från år 2001. Framför allt äldre och kvinnor har en hög sjukfrånvaro. Nedan presenteras det genomsnittliga antalet sjukfrånvarodagar (kalenderdagar) per tillsvidareanställd uppdelat i åldersgrupper och kön.

Fig. 6

Sjukfrånvaro
Antal sjukfrånvarodagar per tillsvidareanställd; kvinnor respektive män.

Observera att i antalet sjukfrånvarodagar är deltidssjukfrånvaron registrerad som hela sjukfrånvarodagar. Enligt försäkringskassan är cirka 30 % av de långa sjukskrivningarna deltidssjukskrivningar.

Av den totala sjukfrånvaron är cirka tre fjärdedelar mer än 60 dagar. Inom barn- och skolenämnderna och inom vård- och omsorgsförvaltningen finns rehabiliteringshandläggare som stöd till arbetsledarna för att få tillbaka de långtidssjukskrivna så snart som möjligt eller för att finna andra lösningar.

Många förvaltningar arbetar aktivt med olika strategier för att minska sjukfrånvaron. En del arbetar mer systematiskt med arbetsmiljöundersökningar, arbetsmiljöförbättringar av olika slag, utbildningar av arbetsledare och organisationsförändringar parallellt med olika slag av friskvårdsaktiviteter. Andra förvaltningar fokuserar framför allt på friskvård av

olika slag. Åtgärderna kan ännu inte kopplas till några omedelbara effekter på sjukfrånvaron.

Antal sjukfrånvarodagar (kalenderdagar) per förvaltning per tillsvidare- och visstidsanställd framgår av nedanstående tabell.

(antal sjukdagar)	år 2000	år 2001	år 2002
Barn- och skolförvaltning Norr	25	32	37
Barn- och skolförvaltning Söder	34	40	43
Barn- och skolförvaltning Öster	29	36	38
Drätselkontoret	43	38	28
Kommunkontoret	23	13	15
Kultur- och fritidsförvaltningen	15	16	18
Lundafastigheter	42	40	30
Lunds Brandförsvär	4	13	17
Markentreprenad	25	20	23
Miljöförvaltningen	10	10	12
Personalförvaltningen	20	17	15
Renhållningsverket	20	17	23
Socialförvaltningen	24	26	31
Stadsbyggnadskontoret			32
- Stadsarkitektkontoret	26	40	
- Lunds Lantmäteri	63	43	
Tekniska förvaltningen	10	13	12
Utbildningsförvaltningen	26	27	28
Vård- och omsorgsförvaltningen	32	37	39
Medeltal för kommunen	28	32	35

*Antal sjukdagar
per förvaltning och anställd
under tre år*

Enligt försäkringskassans bedömningar är cirka en tredjedel av sjukskrivningar direkt arbetsrelaterade. Sjukfrånvaron är ett nationellt problem som även kräver nationella lösningar utöver de lokala. Oavsett anledning till sjukfrånvaron medför den problem för arbetsgivaren inom områdena personalförsörjning, kvalitet och ekonomi. Arbetsmiljöförbättrande åtgärder på arbetsplatserna förkortar dessutom ofta sjukskrivningarna och/eller underlättar återgången till arbetet.

Samtidigt går det att se att vissa yrkesgrupper speciellt inom vården och förskolan är speciellt utsatta. Särskilt inom dessa områden måste ytterligare satsningar för förbättringar av arbetsmiljön göras. Erfarenheterna från de verksamheter där man redan arbetar intensivt och professionellt med olika åtgärder vittnar om att detta är ett mycket långsiktigt arbete för att uppnå ett tillfredsställande resultat.

Chefer och arbetsledare intar nyckelroller för att skapa goda arbetsförhållanden. Det förutsätter att de har resurser i form av kompetens, stöd och tid att utöva ett gott arbetsledarskap – ett viktigt område inom ramen för det personalpolitiska programmet.

Centrala åtgärder

Företagshälsovården, vissa förvaltningar och försäkringskassan har under året i samverkan utbildat många arbetsledare. Företagshälsovårdens roll i rehabiliteringsarbetet är viktig och tas tillvara i ökad utsträckning. En åtgärd som prövas alltmer är deltidssjukskrivning som ofta leder till ett bättre resultat än hel sjukskrivning. Regeringens föreslagna åtgärder är bland annat ämnade att öka andelen deltidssjukskrivningar. Som ett stöd i arbetet med förbättringar av arbetsmiljön har personalförvaltningen under året arbetat fram ett förslag till arbetsmiljöpolicy.

Under slutet av 2002 har en hälsopromotor anställts på personalförvaltningen med uppdrag att framför allt inspirera till olika slag av friskvårdsprojekt. Företagshälsovården har under året kunnat arbeta mer övergripande och med fler projekt genom speciella medel. Förutom arbetsmiljöutbildningar och rehabiliteringsutbildningar har ett stort antal seminarier om hälsa genomförts under året. Företagshälsovården har gjort en hemsida som ytterligare ett

sätt att sprida kunskap om arbetsmiljö och rehabilitering och att underlätta det praktiska vardagsarbetet.

Kommunfullmäktige antog i juni 2002 ett nytt personalpolitiskt program med handlingsplan för år 2002 och 2003. Handlingsplanen ska följas upp och revideras varje år. Arbetet med att förverkliga denna är prioriterat. En god personalpolitik i praktiken är viktig för uppnå resultat i arbetet med att öka hälsan men också för övriga personalfrågor som beskrivs nedan.

Deltid

Cirka en tredjedel av kommunens anställda arbetar deltid. Det är samma andel som för år 2001.

Vård- och omsorgsförvaltningen har högst andel deltidsarbetande med 57 %, vilket dock är en minskning med 2 % sedan år 2001. Förvaltningen har erbjudit högre sysselsättningsgrad till dem som önskar det. En överenskommelse med arbetsförmedlingen har träffats som innebär att all vårdpersonal som tillsvidareanställs erbjuds den sysselsättningsgrad de önskar. I överenskommelsen ingår även att arbetsförmedlingen utbildar hundra vikarier och arbetslösa i omvårdnadsprogrammet under en treårsperiod.

Dessutom har kommunen slutit ett lokalt avtal om önskad sysselsättningsgrad för alla anställda inom Kommunals avtalsområde inom vård- och omsorgsförvaltningen. Detta började gälla från och med den 1 januari 2003. Dessa åtgärder kan dock innebära tjänstgöring inom flera arbetsplatser. Även om antalet deltidsanställda är relativt konstant ökar den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland de vårdanställda.

Kultur- & fritidsförvaltningen, lundafastigheter och skolförvaltningarna har även en hög andel deltidsanställda. De försöker i samband med vakanser erbjuda heltidstjänster.

Vård- och omsorgsförvaltningen har kommit långt i arbetet med att minska den oönskade deltidstjänstgöringen. Personalförvaltningen tillsatte under året en arbetsgrupp med representanter från förvaltningarna för att se över möjligheterna till ökad heltidstjänstgöring även inom de andra förvaltningarna. Det har resulterade i en skrivelse till kommunstyrelsen med förslag till åtgärder.

Mertid och övertid

Totalt har kommunen cirka 121 000 timmar i registrerad mertid och 106 000 timmar i övertid vilket tillsammans motsvarar 71 årsarbetare. Resultatet är en halvering jämfört med år 2001. Ekonomiskt motsvarar mertiden 24 mkr och övertiden 39 mkr, dvs. en totalkostnad på 63 mkr inklusive semesterpålägg och sociala avgifter.

För att minska mer- och övertid har Vård- och omsorgsförvaltningen arbetat med flexibla arbetstidscheman och en egen bemanningsenhet för att täcka korttidsfrånvaron. Kultur och fritidsförvaltningen prövar olika arbetstidsmodeller. Barn- och skolförvaltning Norrs och Söders gemensamma satsning *Vikarieproffsen* har permanentats, vilket påverkat behovet av mertid/övertid på ett positivt sätt. Inom utbildningsförvaltningen har kostnaderna minskat med cirka en miljon kronor sedan föregående år.

Mångfald och jämställdhet

Många nämnder menar att mångfaldsaspekter beaktas i samband med rekrytering och att det är kompetens som avgör. I platsannonserna framhålls att kommunen är positiv till mångfald. Några förvaltningar har utsett mångfaldsombud. Under året har ett s k "trainee-program" för akademiker med invandrarbakgrund genomförts. Intresset för mångfaldsfrågor ökar inom förvaltningarna.

Lönebilden den 31 december 2002 för samtliga anställda:

	Kvinnor	Män
Medianlön	17 100	18 960
10:e percentil	15 178	15 310
90:e percentil	24 295	26 328

En metodutbildning i *jämtegrering* tillsammans med Malmö stad avslutades under året. Jämställdhetspolicy har antagits av kommunfullmäktige i december 2002.

Personalförsörjning

Förskola och skola

- Inom förskolan finns i en ökande grad svårigheter att rekrytera förskollärare och fritidspedagoger. I skollagskommitténs betänkande föreslås att behörighetskrav ska införas även inom förskolan, vilket i så fall kommer att öka efterfrågan ytterligare på förskollärare. Inom skolan finns inte några större svårigheter att rekrytera lärarpersonal med undantag för vissa grupper, främst speciallärare och lärare i praktiskt estetiska ämnen. Enligt prognoser kommer det dock att uppstå en bristsituation, särskilt inom Ma/NO-sektorn. Förändringar i barn- och elevantalet ställer och kommer att ställa stora krav på flexibilitet inom skolverksamheten.

Åtgärder för att möta svårigheterna är permanentandet av *Vikarieproffsen* inom barn- och skolförvaltningarna Norr och Söder och tillsvidareanställningar av vikarier inom förskolan. Partnerskolesystemet ger möjligheter till goda kontakter med blivande lärare. En flexibel ledningsorganisation som inom BSF Öster är också ett sätt att möta förändringarna inom barn- och elevantalet. En rekryterande skolledarutbildning har startat under året.

Vården

- Svårigheter att rekrytera finns redan idag inom vården och dessa kommer att öka. Framför allt gäller detta undersköterskor, sjuksköterskor, vårdare och personliga assistenter. Samarbetet med arbetsförmedlingen har bland annat lett till utbildning av vårdpersonal. Under en treårsperiod utbildas hundra vikarier och arbetslösa i omvårdningsprogrammet. De är därefter garanterade anställning i kommunen.

Andra grupper

- Andra grupper är miljö- och hälsoskyddsinspektörer, socionomer, ingenjörer, byggprojektledare, rörläggare, biblioteks- och fritidspersonal. Inom vissa av dessa områden har kontakter etablerats med utbildningsanordnare. Många nämnder framhåller lörens betydelse för att lyckas i konkurrensen om arbetskraften.

Tillgången på kompetent och utbildad personal kommer att vara en avgörande framgångsfaktor. De kommande stora pensionsavgångarna och den höga sjukfrånvaron ökar vårt behov av arbetskraft och därmed även konkurrensen om denna både gentemot övriga offentliga och externa arbetsgivare.

En av de viktigaste åtgärderna är att behålla den personal vi redan har. En hög sjukfrånvaro innebär en förlust av arbetskraft, ökade påfrestningar på kvarvarande personal och ett dåligt rykte för arbetsgivaren. Inflytande och delaktighet, möjligheter att påverka sina arbetsvillkor och belöningssystem är viktiga områden att arbeta vidare med. Flexibilitet kring de äldres anställningsförhållanden bör även uppmärksammas för att vi ska kunna behålla dessa längre.

En arbetsgrupp med representanter från flera förvaltningar har bildats under året för att ta fram personalförsörjningsplaner med konkreta åtgärder. I dessa planer bör ingå bland annat utvidgade kontakter med utbildningsanordnare och elever, erbjudande om praktikplatser inom kommun, marknadsföring av kommunen som arbetsplats.

De allra flesta chefer och arbetsledare genomför utvecklingssamtal även om det finns brister kvar som håller på att åtgärdas. Personalförvaltningen håller på att arbeta fram ett material som stöd vid utvecklingssamtalet.

Lunds kommun har varit en av tolv kommuner som deltar i försöket med friårsledighet. Sammanlagt har 122 anställda deltagit, framför allt barnskötare och lärare/förskolelärare.

Personalpolitik

Nämndernas prioriteringar av de personalpolitiska målen sammanfaller i stort med de som presenteras i det personalpolitiska programmet. Framför allt anser man att frågor kring hälsa och arbetsmiljö samt personalförsörjning är viktiga. Även mångfald vad gäller både kön och etnisk bakgrund lyfts fram.

Det finns ett ökat intresse för de personalpolitiska frågorna inom nämnderna. Framför allt är arbetet med det personalpolitiska programmet i enlighet med handlingsplanen prioriterat. Ett stort antal förvaltningsövergripande arbetsgrupper har bildats för att arbeta vidare med olika frågor inom detta.

Nämndernas bedömning av omvärldsfrågor som kan påverka det personalpolitiska arbetet är framför allt utvecklingen av sjukfrånvaron och resultatet av åtgärderna för att komma till rätta med denna. Den demografiska utvecklingen som leder dels till minskad arbetskraft och dels till ändrade behov hos våra kommuninvånare har stor betydelse liksom antalet sökande till utbildningsplatser inom de kommunala yrkesområdena. Andra faktorer är osäkerheten om barnafödande och hur den flexibla pensionsavgången kommer att påverka verksamheterna. Resurstilldelningen, skattekraften och regionens attraktivitet, ökad rörlighet på arbetsmarknaden inom EU, förändringar i samband med regler och förmåner vid ledighet, arbetslöshet och sjukdom är andra faktorer som nämns.

Ökade insatser för invandrarnas integration på arbetsmarknaden och utökade möjligheter till validering av utländsk examen tillsammans med ökat antal utbildningsplatser och alternativa utbildningsvägar för värdyrket är positiva tecken.

Nämnderna har tagit upp viktiga faktorer som kan komma att påverka det personalpolitiska arbetet. Därutöver är även oklart hur regeringens förslag angående finansiering av sjukfrånvarokostnaderna kommer att påverka de totala personalkostnaderna för kommunerna. Syftet med reglerna är dock att öka arbetsgivarens kostnader för de långa sjukskrivningarna för att stimulera till åtgärder för att öka hälsan och till ett aktivare rehabiliteringsarbete. I gengäld kommer arbetsgivaren få en minskning av arbetsgivaravgiften.

Förvaltningsberättelse

Ekonomisk redovisning

FINANSIELL ANALYS

Koncernen

Kommunen utgör den dominerande redovisningsenheten i den sammanställda redovisningen. Av omsättningen svarade kommunen för 66 procent, Lunds Energi AB för 25 procent och Lunds Kommunala Fastighets AB, LKF, för 9 procent.

Kommunen har två helägda bolag och ett bolag, Lunds Energi AB, som ägs till 97,5 procent. Räknat på omsättning är Lunds Energi AB det största bolaget. I balansomslutning är LKF något större än Lunds Energi AB. Därutöver finns ett kommunalt bolag för parkeringsverksamhet, Lunds Kommuns Parkerings AB.

Resultatet

- **Resultatet uppgick till 49 mkr före skatt (år 2001: 12 mkr).**
- **Verksamhetens intäkter uppgick till 2950 mkr (2684) och kostnaderna till 5304 mkr (5014).**
- **Skatteintäkterna uppgick till 2906 mkr (2735) och generella statsbidrag till netto 84 mkr (110)**
- **Finansnettots kostnader uppgick totalt till 190 mkr (148).**

Resultat före bokslutsdispositioner, skatt och eliminering av interna poster för de ingående enheterna:

Lunds kommun	-5 mkr (21)	
Lunds Energi AB	50 mkr (17)	
L K Fastighets AB	33 mkr (1)	
L K Parkerings AB	3 mkr (1)	<i>Resultat för år 2002</i>

Kommunens resultat sjönk med drygt 27 mkr. Detta beror främst på att kommunen 2001 redovisade 45 mkr i form av vinster från tidigare avslutade exploateringsområden.

Årets vinst för Lunds Energi AB ökade med 33 mkr jämfört med 2001 trots en kostnad för geotermiprojektet på 29 mkr. Handeln på den nordiska elbörsen, Nordpool, karakterisera-

des både 2002 och 2001 av mycket kraftigt stigande priser. 2001 gjorde Elbolaget i Norden AB efter felbedömningar av elpriserna på elbörsen i Oslo tradingförluster på 73 mkr.

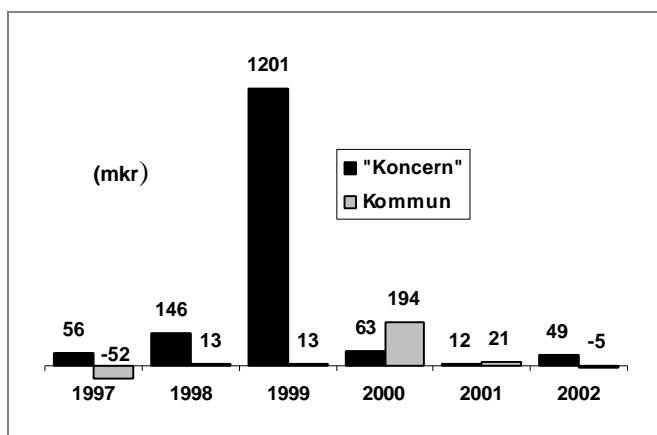
LKFs resultat efter finansiella poster ökade med 32 mkr jämfört med 2001. Vid värdering av fastighetsinnehavet 2001 konstaterades nedskrivningsbehov för sex fastigheter. Fastigheterna skrevs ned med sammanlagt 53 mkr. Samtidigt skrevs undervärderade fastigheter upp med motsvarande belopp direkt i balansräkningen. Efter genomförda nedskrivningar har ingen enskild värderingsenhet ett bokfört värde som överstiger bedömt marknadsvärde med mer än 10%.

Fig. 7

Resultatutveckling, 6 år

Resultatutvecklingen för koncernen de senaste sex åren har varit ojämn.

Extremåret 1999 tillfördes Lunds Energi AB vinster från försäljning av sydkraftaktier så att koncernresultatet slutade på 1201 mkr.

Ekonomisk ställning

Soliditeten sjönk med tre procentenheter till 38 procent (41). Kommunen har externa borgensförbindelser på 225 mkr (245). Övriga borgensåtaganden från kommunen är internt mot bolagen.

år	koncern	kommun
1997	37%	70%
1998	35%	68%
1999	42%	64%
2000	43%	67%
2001	41%	66%
2002	38%	65%

Koncernen och kommunens soliditet under sex år.

Soliditeten ökade kraftigt 1999, låg i tre år på drygt 40 procent, varefter den 2002 sjönk till 38 procent. Finansiellt mål för kommunen är att inom tre år ha oförändrad soliditet.

Investeringsverksamhet

Sammanlagt skedde investeringar i fastigheter, anläggning och inventarier enligt följande:

Kommunen	187 mkr (245)	
Lunds Energi	120 mkr (152)	
LKF	81 mkr (127)	
Parkeringsbolaget	17 mkr (11)	<i>Investeringar</i>

Framtidsutsikter

Kommunens budgeterade resultat för 2003 uppgår till 1 mkr och investeringsnivån är beräknad till netto 280 mkr. Det innebär att soliditeten sjunker med ytterligare en procentenhet. För att behålla oförändrad soliditet hade krävts ett resultat på 29 mkr. Resultatet har då inte belastats med den årliga ökningen av pensionsskulden före 1998. Ökningen uppgår årligen till ca 25 mkr.

Det finns dessutom strukturella budgetproblem inom vård- och omsorgsnämnden som inte framgår av budgeten. Nämnden har gjort en framställning om tilläggsanslag med 18 mkr för 2003. Kommunförbundets skatteintäktsprognos från mars 2003 visar på 30 mkr lägre skatteintäkter än vad som har budgeterats.

Rambeslutet för år 2004 innebär ett resultat på blygsamma 2 mkr. Beslutet togs innan den nya skatteintäktsprognosen var känd. Det beslutade resultatet innebär att soliditeten sjunker med ytterligare en procentenhet. Kommunstyrelsen har hösten 2002 enats om ett finansiellt mål som innebär en oförändrad soliditet. Denna målsättning uppnås varken 2003 eller 2004. Dessa år inriktas på att klara balanskravet som kommunallagen ställer.

Uthyrningsgraden bedöms förbli hög för LKF, med en stabilt låg omflyttning. Bostadsefterfrågan fortsätter att öka. Företagets ekonomiska ställning och den stora bostadsefterfrågan i Lund gör att nyproduktion om 100–200 lägenheter är möjlig. Nyproduktionen av bostäder förblir låg under 2003 och 2004 med få nyinflyttningar. Resultatet efter bokslutsdisposition och skatt för 2003 beräknas till 27 mkr.

Kommunen

Resultatet

Kommunens resultat uppgår till -5 mkr (år 2001: 21 mkr) varav skattefinansierad verksamhet -4 mkr (7) och affärsverken -1 mkr (14)

För år 2002 redovisas en engångskostnad på 6 mkr. Det är en kostnad för intjänad pension på semesterlön som tidigare inte tagits upp i bokslutet. Utan denna kostnad hade resultatet varit 1 mkr. Resultatet 2001 påverkades av en tillfällig intäkt på 45 mkr från tidigare avslutade exploateringsområden. Resultatet för den skattefinansierade verksamheten 2001

hade varit -38 mkr utan exploateringsintäkterna. Om dessa engångsposter beaktas var resultatet för 2002 39 mkr bättre än 2001. Man ska dock vid en jämförelse även beakta att kommunen 2002 fick tillfälligt sysselsättningsstöd från staten med 33 mkr.

Resultatet både 2001 och 2002 har påverkats av nedskrivning av aktievärdet på pensionsmedel med 6 mkr 2001 och 15 mkr 2002. För 2002 är 8 mkr en realiserad förlust, vilket tas upp som avräkning på det s k balanskravet. När

kommunen därutöver räknar av 2 mkr för realisationsvinst, enligt bestämmelserna, uppfyller kommunen balanskravet med 1 mkr tillgodo. Vid kommande eventuella värdeökningar kommer värdet att skrivas upp på balansdagen efter samma princip. Vid avstämning mot balanskravet kommande år tas hänsyn till eventuell uppskrivning av aktievärdet.

Balanskrav

Balanskravet skall uppfattas som ett golv och inte ett tak. Det behövs ett bättre resultat för att uppnå vad lagen menar med god ekonomisk hushållning. Regeringen har också tillsatt en utredning för att mer precisera vad som menas med detta begrepp. Utredningen lade fram sitt betänkande i slutet av år 2001. Betänkandet har ännu inte lett till något regeringsförslag i frågan. En allmän uppfattning hos landets kommunalekonomer är att resultatet även ska täcka värdesäkring av de pensionsåtaganden som personalen tjänat in före 1998. Kostnaden för detta pensionsåtagande uppgår årligen till ca 25 mkr men tas inte upp i resultaträkningen. Dessutom bör värdesäkring ske av kommunens investeringar varför

(mkr)	Resultat under 6 år (exkl. jämförelsestörande poster)
1997	-97 mkr
1998	+13
1999	+13
2000	-9
2001	-24
2002	+1 mkr

avskrivningarna borde räknas upp med inflationen. Från resultatet ska realisationsvinster frånräknas. Det finns ytterligare regler kring om hur avstämningen av balanskravet ska ske.

Nettokostnader

Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag för den skattefinansierade verksamheten uppgår till 101 procent vilket är en procent lägre än 2001.

Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag har de senaste sex åren legat på eller strax över 100 %, dvs. det har inte blivit intäkter över till att finansiera nyinvesteringar utöver avskrivningar (se tabell nedan).

<i>Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag under sex år:</i>	år 1997:	105%	år 2000:	101%
	år 1998:	101%	år 2001:	102%
	år 1999:	100%	år 2002:	101%

Finansiering

Skatteintäkterna uppgick till netto 2 906 mkr, avgifter och ersättningar till 1035 mkr (år 2001: 962 mkr) och statsbidrag till brutto 677 mkr.

Prognosen för skatteintäkterna i bokslutet grundas på regeringens uppräkningsstal, vilket innebär ett överskott mot ursprunglig budget på 42 mkr. De generella statsbidragen var 9 mkr lägre än budget. Kommunerna erhåller statsbidrag 2002 och 2003 som generellt anställningsstöd och nyanställningsstöd. 2002 redovisas 33 mkr som sådant stöd.

Finansnettot, som förutom räntor innefattar utdelning på aktier från de kommunala bolagen, uppgår till 15 mkr (13). Av de finansiella intäkterna avser 33 mkr (29) aktieutdelning från kommunala bolag, huvudsakligen Lunds Energi AB.

I kostnadsutjämningsbidrag till andra kommuner lämnades 276 mkr. Beloppet har ökat med cirka 25 mkr per år sedan införandet av utjämningsystemet 1996. Det första året fick Lund lämna från sig 124 mkr. För 2003 räknar vi med att lämna 318 mkr i bidrag. I inkomstutjämningsbidrag lämnade kommunen 60 mkr. De sk. Perssonpengarna har givit Lund ett tillskott år 2002 med 142 mkr (142) jämfört med år 1996. Redovisningen av skatter och statsbidrag ser ut enligt nedan:

<i>(mkr)</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	
Kommunalskatt, allmän	2 511	2 735	2 906	
Momsavgift (Ludvika)	-205	-225	-246	
Statsbidrag, generella	638	638	634	
Generellt sysselsättningsstöd	0	0	19	
Nyanställningsstöd	0	0	14	
Inkomstutjämn, avgift	-26	-44	-60	
Kostnadsutjämn, avgift	-221	-258	-276	<i>Skatter och statsbidrag</i>

Låneskulden till banker och finansieringsinstitut ökade med 50 mkr (37) och uppgick till 330 mkr (281).

Budgetavvikelser

Ett historiskt sett unikt budgetöverskridande för en nämnd i kommunen hade Vård- och omsorgsnämnden 2000-2002, som redovisar underskott med drygt 40 mkr alla tre åren trots att tilläggsanslag har getts. En analysgrupp fanns 2001 för att klara ut vilka åtgärder som skulle vidtas för att få kontroll över kostnaderna. Underskottet beror till största delen på en kraftig volymökning, fortsatt ökad sjukfrånvaro och köp av externa platser för dementa brukare vilka inte kunnat erbjudas plats i kommunen.

Tekniska nämnden visar överskott med 18 mkr främst pga. vinster från exploateringsområden.

Kultur- och Fritidsnämnden uppvisade mot slutet av 2001 ett ökat underskott och slutade på -11 mkr. Under 2002 har nämnden vidtagit olika åtgärder och har lyckats få ner kostnaderna. Denna innebar bland annat förändrade ambitioner för fritidsverksamheten samt högre avgifter för kulturskolan och baden fr.o.m. hösten 2002. Förändringarna medför helårseffekter fr.o.m. 2003. En buffert för oförutsedda kostnader skapades i budgeten. Förbättrade styrnings- och uppföljningsrutiner från platsansvariga till förvaltningsledning och nämnd har införts och tillämpats under året. Socialnämnden visade 2001 ett underskott på -12 mkr men 2002 blev utfallet bättre, -3 mkr.

Barn- och skolnämnderna har sammanlagt ett överskott på 25 mkr, varav enbart Barn- och skolnämnd Öster 14 mkr. Orsaken är främst att medel som avsatts för införandet av minskade barngrupper inte tagits i bruk pga. sent beslutsfattande. Svårigheter att rekrytera personal för utökningen av barngruppernas storlek och vikarier för personal som är sjuk- eller tjänstledig har till exempel medfört att förskolorna inom Barn- och skolnämnd Öster tillsammans visar ett överskott på 6 mkr.

Kommunkontoret inkl de politiska organen redovisar ett stort underskott, -8 mkr. 3 mkr av kostnaderna borde ha redovisats på 2001.

Nettokostnader per förvaltning

Vård- och omsorgsnämndens andel av nettokostnaderna är 27 %. Ökningen av kostnaden är 4,6 procent sen 2001. Barn- och skolnämndernas andel är 39 procent och där är ökning drygt 7 procent sen 2001. Tekniska nämnden (pga. exploateringsintäkter) och Kultur- och Fritidsnämnden har minskat sina kostnader något sen 2001 (se tabell nedan).

Vård- o Omsorgsförvaltning	866 mkr
Barn- o skolförvaltning Norr	482 mkr
Barn- o skolförvaltning Söder	434 mkr
Barn- o skolförvaltning Öster	355 mkr
Utbildningsförvaltning	337 mkr
Socialförvaltning	293 mkr
Kultur- o Fritidsförvaltning	207 mkr
Tekniska förvaltning o räddningsn.	176 mkr
Central förvaltn o politisk org	105 mkr
Summa	3 255 mkr

Verksamheternas andel av nettokostnaderna.

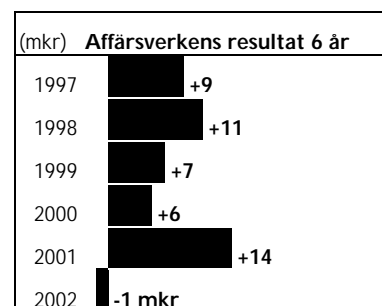
Resultatenheter

Resultatenheter för intern service hade ett sammanlagt balanserat resultat på 224 mkr. Det balanserade resultatet för resultatenheterna uppgick vid årets ingång till 178 mkr. 2002 års resultat är 46 mkr, varav Lundafastigheter svarar för 44 mkr.

Resultatenheterna inom Drätselkontoret och Personalförvaltningen har balanserade resultat på 12 mkr. Det är främst telefonväxeln som har ackumulerade överskott. Lundafastigheter har en balanserad vinst på 179 mkr inkl 2002 års resultat. Markentreprenad har ett balanserat resultat på 23 mkr efter ett resultat på 2 mkr 2001. Det egna kapitalet får inte disponeras utan beslut av Kommunstyrelsen.

Affärsverkens resultat

Affärsverkens resultat var 14 mkr sämre än år 2001. Affärsverkens resultat har legat kring 10 mkr de senaste fem åren men gick ner till -1 mkr 2002, vilket också var budgeterat.

- **VA-verket:** Resultatet uppgår till 2 mkr (12). Balanserat eget kapital för vattenverket uppgår till 137 mkr och för avloppsreningsverket 135 mkr.
- **Renhållningsverket:** Resultatet uppgår till -2,5 mkr. Det egna kapitalet uppgår till 56 mkr.

Resultatöverföring

Nämndernas ekonomiska resultat skall överföras till kommande år. Kommunstyrelsen beslutar om denna överföring. Underskotten för Vård- och omsorgsnämnden förs dock inte över till kommande år. Nämndernas egna kapital, som uppstått genom överföring av budgetöverskott uppgår till 32 mkr.

Prognoser

Under året har tertialrapporter gjorts med tillhörande prognoser. Den senaste prognosen gjordes per den 30/11. Utfallet blev bättre än prognoserna. Barn- och skolnämndernas budgetutfall förbättrades successivt under året, från ett befarat underskott på 3 mkr i maj till ett överskott på 25 mkr. Vård- och omsorgsnämnden hade däremot ett utfall som var cirka 17 mkr sämre än i majprognosen om man beaktar att de erhöll tilläggsanslag. Denna försämring var en upprepning från 2000 och 2001.

Kommunkontoret inkl politiska organ hade en prognos på -2 mkr så sent som i december vilket ökade till -8 mkr. Socialnämnden förbättrade sitt resultat med 5 mkr jämfört med prognosen i september.

Kommunstyrelsens åtgärder

Kommunstyrelsen har haft ett antal möten med främst Vård- och omsorgsnämnden för att mera ingående följa nämndens åtgärder och prognoser. Även Kultur- och Fritidsnämnden, Barn- och skolnämnd Söder och Socialnämnden har kallats in för särskilda genomgångar.

Investeringar

Investeringarna i fastigheter, anläggningar, inventarier, maskiner och aktier uppgick till 246 mkr (år 2001: 401 mkr) i utgifter och 59 mkr (143) i inkomster vilket netto blir 187 mkr. Det var drygt 150 mkr lägre än 2001. Investeringsnivån har legat på cirka 250 mkr årligen utom 2002 då den alltså sjönk till 187 mkr.

Affärsverken gjorde nettoinvesteringar för 22 mkr (38). Inom skattefinansierad verksamhet investerades för 166 mkr (212). Större investeringar (netto) har varit:

- Genarp högstadieskola 23 mkr
- Lundalänken, etapp 3 55 mkr

Investeringarna uppdelade på verksamhetsområden:

- Gator, vägar, parker 62 mkr (53)
- Kultur och Fritid 12 mkr (79)
- Pedagogisk verksamhet 68 mkr (56)
- Vård och omsorg 7 mkr (8)
- Div. förvaltningsfast. 10 mkr (13)
- Affärsverksamhet 28 mkr (42)

(mkr)	Nettoinvesteringar 6 år
1997	256
1998	231
1999	264
2000	264
2001	248
2002	187

Betalningsflöden

Medel från verksamheten (driftredovisningen), uppgår till 184 mkr (184). En minskning av kortfristiga skulder och skulder inom exploateringsverksamheten har gjort att likviditeten minskat med 62 mkr. Investeringsverksamheten påverkar finansieringen med 184 mkr (-248). Efter en ökning av upplåningen mm. med 49 mkr (37) och utlåningen med 3 mkr (27) slutar betalningsflödesanalysen på en minskning av likvida medel med 16 mkr.

Soliditet

Genom att pensionsskuld som intjänats före 1998 redovisas utanför balansräkningen ligger soliditeten på 65%. Med hela pensionsskulden inräknad är soliditeten betydligt lägre, 18%. Oförändrad soliditet hade krävt ett resultat på 25 mkr. Soliditeten hade minskat mer om investeringarna varit på den nivå som budgeterades. En investeringsnivå 100 mkr högre hade krävt ett resultat på 90 mkr för oförändrad soliditet.

Pensionskostnader och pensionsförvaltning

Pensionskostnader

Kommunens sammanlagda pensionskostnader för året uppgick till 153 mkr (133) inkl löneskatt. Kostnaderna består av:

- Utbetalning av pension till tidigare anställda 54 mkr (55).
- Utbetalda garantipensioner 0,05 mkr (0,1).
- Intjänad pension under 2002 77 mkr (71) plus 3 mkr som avser år 2001.
- Uppräkning av skuld för pension intjänad 1998-1999 16 mkr (8) (inkl finansiell kostnad).
- Uppräkning av avsättning för befarade kostnader för visstidspensioner 1,5 mkr (1,0).

Dessutom tillkommer uppräkning av skulden för tid fram till 1998 som inte belastar resultaträkningen längre enligt lagen om kommunal redovisning.

Skuld för intjänad pension 1998-1999 ingår i balansräkningen med 161 mkr (145). Därutöver finns skuld för garantipensioner på 6 mkr (7) och som pensionsskuld för förvaltningschefer med visstidsanställning finns 10 mkr (12) upptaget. Särskild löneskatt på 24,26% ingår i skulden.

Utbald individuell del avseende år 2002 uppgår till 63 mkr (57), vartill kommer löneskatt med 15 mkr (14). Intjänad individuell del för åren 1998-99 har ej utbetalats utan förvaltas av kommunen i en särskild resultatenhet.

Pensionsförpliktelser och pensionsmedel

Kommunens pensionsåtaganden redovisas från och med 1998 enligt den sk. blandmodellen enligt den kommunala redovisningslagen (se vidare under "Redovisningsprinciper"). Detta innebär att pensioner som intjänats före 1998 enbart redovisas som en ansvarsförbindelse inom linjen.

Kommunen har beslutat att de anställda från och med år 2000 skall få placera hela årets intjänande i form av en sk individuell del. Detta innebär att det endast är pensioner som intjänats 1998-1999 som redovisas som en avsättning i balansräkningen samt den del som inte omfattas av det nya pensionsavtalet (de som är födda före 1938, lön överstigande 7,5 basbelopp samt efterlevandepensioner).

Pensionsmedelsförvaltning

Kommunfullmäktige har beslutat att årligen avsätta årets ökning av kommunens pensions-skuld till en särskild intern "pensionsfond", som redovisas som en särskild balansräkningsenhet. Eftersom den pension som intjänats från och med 2000 betalas ut som en individuell del, är det i stort sett endast den pension som intjänats under 1998-1999 som förvaltas på detta sätt. Under år 2000 placerade pensionsenheten 50 mkr i externa aktiefonder. Återstående medel återlånade kommunen. Kommunen redovisar för detta en räntekostnad internt till pensionsenheten, 4,9 mkr, medan pensionsenheten belastas med den finansiella kostnaden, 7,8 mkr, för hela pensionsavsättningen.

Målet är att den långsiktiga avkastningen skall minst motsvara statslåneräntan, vilken 2002 uppgick till i genomsnitt 5,15 procent. För år 2002 har pensionsenheten fått ett finansiellt underskott på 17,1 mkr, vilket i huvudsak beror på utvecklingen på aktiemarknaden. Värdet på pensionsenhetens aktiefondandelar har minskat med 36,4 procent eller 14,1 mkr. Sammantaget har värdet på aktiefondandelarna under innehavstiden minskat

med 52,1 procent eller 26,8 mkr. En närmare redogörelse finns i noterna till balansräkningen.

Borgensåtaganden - riskbedömning

Kommunen har under år 2002 träffat nytt avtal om kommunal borgen med Lunds Kommuns Fastighets AB. Avtalet gäller t o m 2007-12-31. Enligt avtalet uppgår borgensramen till 2 000 mkr och inkluderar tillika bolagets utnyttjade kredit på koncernkontot. Per 2002-12-31 uppgår kommunens borgen för reverslån till 1 693 mkr medan bolagets utnyttjande av koncernkontokrediterna uppgår till 54 mkr. Sammantaget har således 1 747 mkr utnyttjats av borgensramen. LKF anpassar sitt utbud till efterfrågan och har alla objekt uthyrda.

Samtliga aktiebolag som har erhållit kommunens borgen har god ekonomisk ställning och goda framtidsutsikter.

Skattesatsen

Den genomsnittliga skattesatsen för riket 2001 var 20:57 och för länets kommuner 20:07. Lunds skattesats var 20:49, dvs. 42 öre högre än länet och 8 öre lägre än riket.

Ekonomiska utsikter

Finansiellt mål - oförändrad soliditet

Under hela 1990-talet var det övergripande finansiella målet för Lunds kommun att få ett resultat där intäkterna åtminstone inte är mindre än kostnaderna. I snitt för perioden 1990 till 2002 är resultatet +10 mkr per år. Det är extra aktieutdelning 2000 från Lunds energi AB på 228 mkr som räddar snittet från att ligga under noll. Utan denna hade resultatet i stället legat på -10 mkr per år.

År 1992 skrevs det egna kapitalet upp utan att påverka resultatet med 442 mkr eftersom sydkraftsaktierna skulle säljas. Hade detta belopp resultatförts hade snittet för perioden varit 46 mkr. Denna uppskrivning och extra utdelning 2000 har ökat det egna kapitalet med 670 mkr och avsevärt påverkat utvecklingen av soliditeten.

Kommunens externa låneskuld till finansinstitut har minskat från 800 mkr till ca 300 mkr trots att bruttoinvesteringarna uppgår till imponerande 3160 mkr eller i snitt 263 mkr. Att låneskulden minskat beror bl.a. på att vi lånat pensionsmedel. Mellan 1990 och 1997 lånades 660 mkr, vilket motsvarar skuldökningen för pensionsskulden. Dessutom har 85 mkr lånats för åren 1998 och 1999. Därefter betalas intjänad pension årligen ut och skuldökningen på den äldre pensionsskulden kostnadsförs inte.

Kommunens soliditet har under perioden 1995 till 2002 sjunkit från 69 % till 65 %, exklusive pensionsskulden före 1998. Om denna räknas in bland skulderna sjunker soliditeten från 24 % för 1995 och till 18 % för 2002.

Kommunstyrelsen har hösten 2002 enats om ett finansiellt mål som innebär en oförändrad soliditet. Detta mål kan inte uppnås i 2003 års budget eftersom det skulle kräva ett resultat på 29 mkr. Det är dock ett mål att uppnå inom den kommande planperioden.

Fördelen med att välja soliditet som finansiellt mål är att såväl kommunens finansiella resultat som storleken på investeringarna kommer att påverka möjligheten att uppnå målet oförändrad soliditet.

Genom att kommunen använder sig av begreppet oförändrad soliditet som den övergripande finansiella målsättningen tvingas vi ha en resultatnivå som behåller kommunens finansiella styrka på sikt. Begreppet soliditet visar hur stor andel av våra tillgångar som finansieras med eget kapital. Ju lägre investeringar som görs ju lägre resultatkrav krävs för att

bibehålla oförändrad soliditet. Ett mål med oförändrad soliditet tar dock inte hänsyn till följande faktorer:

- Ökningen av den del av pensionsskulden som ligger utanför balansräkningen
- Avskrivningar baserade på återanskaffningsvärde
- Att det i budgeten måste finnas reserver för att klara osäkerheten i skatteintäktsprognos och för att finansiera ev. tillkommande kostnader.

Den största delen av Lunds kommuns pensionsskuld redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Därför redovisas inte den årliga skulduppräkningskostnaden. Under 2002 ökade skulden från 1548 mdkr till 1572 mdkr. Kommunens kostnader hade således varit 24 mkr högre om denna ökning hade redovisats på det sätt som alla andra skuldökningar redovisas. Till ett godtagbart resultat borde således läggas denna kostnad.

Om avskrivningarna skall baseras på återanskaffningsvärde istället för bokfört värde som idag kommer avskrivningarna att öka väsentligt. Hur mycket detta skulle motsvara har vi inte beräknat exakt men ökningen uppgår troligen till 50–100 mkr. För att uppfylla ett uppsatt finansiellt mål bör reserver avsättas i budgeten för att klara den osäkerhet som finns i budgeten. Om vi antar att skatteintäkterna kan bli 1 procent lägre behövs 30 mkr i reserver. För oförutsedda kostnader kan dessutom minst 20 mkr behövas. Dessa faktorer har *inte* beaktats vid målsättningen nu men bör finnas med i framtida diskussioner.

Budget 2003 och ekonomiska ramar 2004.

Ovanstående målsättningar uppnås varken 2003 eller 2004. Dessa är inriktas på att klara balanskravet som kommunallagen ställer. Detta innebär enbart att intäkterna skall vara större än kostnaderna och att kommunen därför inte ska visa ett minusresultat.

Budgeterat resultat för 2003 uppgår till 1 mkr och investeringsnivån är beräknad till netto 280 mkr. Det innebär att soliditeten sjunker med ytterligare en procentenhet. För att behålla oförändrad soliditet hade krävts ett resultat på 29 mkr. Resultatet har då inte belastats med den årliga ökningen av pensionsskulden före 1998. Ökningen uppgår årligen till ca 25 mkr. Det finns dessutom strukturproblem inom vård- och omsorgsnämnden som inte framgår av budgeten. Nämnden har gjort framställning om tilläggsanslag med 18 mkr. Som tilläggsbudget föreslås 9 mkr som resultatöverföring från år 2003. Finansiering sker genom att kommunen beräknas erhålla nyanställningsstöd under år 2003.

Kommunförbundets skatteintäktsprognos från mars år 2003 visar på 30 mkr lägre skatteintäkter än vad som budgeterats.

Rambeslutet för år 2004 innebär ett resultat på blygsamma 2 mkr. För att uppnå detta har förvaltningarna med undantag för barn- och skolnämnderna, samt vård- och omsorgsnämnden fått sparbetning på sammanlagt 15 mkr. Beslutet togs innan den nya skatteintäktsprognosen var känd. Det beslutade resultatet innebär att soliditeten sjunker med ytterligare en procentenhet.

Investeringsbehov

Investeringsbehovet är drygt 700 mkr de närmaste tre åren. En faktor att ha med i bedömningen är att allt fler blir äldre och kräver vård. Även andra ändringar i befolkningsstrukturen är aktuella. I budgeten 2003-2005 finns bland annat planerade skolinvesteringar, ålderdomshem, idrottsanläggningar och tekniska nämndens strukturinvesteringar. Nettoinvesteringarna för de tre åren uppgår till:

- 2003: 278 mkr
- 2004: 265 mkr
- 2005: 161 mkr

Ekonomistyrning

Ekonomistyrning kan definieras som en målmedveten styrprocess vars syfte är att utifrån kända spelregler/styrprinciper påverka en organisations beslut och beteende i riktning mot uppställda mål vad gäller resultat, effektivitet och ställning.

Kommunstyrelsens budgetutskott sammanträder regelbundet. Utskottet träffar samtliga nämnder i mars för en genomgång av årsredovisning, begäran om överföring av ekonomiskt utfall, prognos för innevarande år och synpunkter på ramar för det kommande året. Budgetprocessen startar med beslut om ramar i kommunstyrelsen i mars. Ramarna bygger på beslut om EVP, Ekonomi- och verksamhetsplan, i kommunfullmäktige från hösten 2002. Nämnderna lämnar budgetförslag i slutet av juni. Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutar om budgeten i oktober.

Anslag ges till nämnderna som ett totalbelopp för nämndens verksamhet med rätt för nämnden att disponera om men med beaktande av fullmäktiges mål och direktiv i budgeten. Där det är möjligt tilldelas resurser utifrån en resursfördelningsmodell som fördelar efter behov istället för efter produktion. Detta gäller för barnomsorg och grundskola. För gymnasieskola, modersmålsundervisning samt väg- och parkunderhåll sker resursfördelning efter å-priser. För övrig verksamhet sker resursfördelning på traditionellt sätt.

Över- resp underskott mot anslag för nämnden överförs till kommande år. Hänsyn tas till om verksamheten utförts enligt budget.

Delårsbokslut för tertial 1 och 2 med prognos för året upprättas av resp. nämnd och insändes till kommunstyrelsen, som sammanställer kommundelårsbokslut. En tredje prognos lämnas efter elva månader.

För investeringarna beslutar kommunfullmäktige om anslag för varje objekt. Anslag innebär att fullmäktige har angivit en totalram för objektet, som inte får överskridas, samt lämnat igångsättningsstillstånd. I budgeten finns upptaget beräknad utgift/inkomst för året. Restriktionen för nämnden är att hålla sig inom den totalt beräknade nettoutgiften för året. Investeringar över 10 mkr erhåller inte anslag i budgeten och därmed inte igångsättningsstillstånd. När planerna för dessa objekt har konkretiserats ska särskild framställning göras till Kommunfullmäktige om anslag till investeringen.

Kommunen har en väl utvecklad decentralisering beträffande ekonomiskt ansvar sedan flera år.

Vatten- och avloppsreningsverk samt Renhållningsverk arbetar som resultatenheter med sluten redovisning. Resultatenheter inrättas i övrigt där det är lämpligt. En konkurrensut-sättning sker för verksamheter där det är lämpligt. Marknadsliknande hyror för förvaltningslokaler tillämpas. Uthyrning sker genom Lundafastigheter som är en resultat-enhet vars resultat bland annat ska användas för eftersatt underhåll. Genom effektivare användning av lokalytor kan nämnderna göra besparingar. Genom den samordnade förvaltningen skapas bättre möjligheter till en bra förvaltning av de stora värden som finns i kommunens fastigheter.

Resurser för parkskötsel och anläggningsarbeten samt skolskjutsorganisation finns inom Markentreprenad som lämnar anbud i konkurrens med utomstående. Flertalet förskolor och gymnasieskolor samt några grundskolor arbetar som resultatenheter. Förskolorna får ersättning efter det antal barn som är inskrivna varje månad utifrån olika priser för olika åldersgrupper. Ett antal tillagningskök vid skolorna och äldreomsorgen arbetar som resultatenheter. Intern service i form av IT, vaktmäster, telefonitjänster mm är inrättade som resultatenheter.

Nämndernas ekonomi

Det ekonomiska utfallet

Det samlade utfallet för Lunds kommuns nämnder jämfört med budget blev -6,4 miljoner kronor.

Det ska beaktas att vård- och omsorgsnämnden erhållit tilläggsanslag med 18 mkr; i annat fall hade nämndens underskott varit 60 mkr. Barn- och skolnämnderna har fått tilläggsanslag med 16 mkr för kvalitetsförstärkning.

Det ekonomiska utfallet jämfört med den tilldelade budgeten per nämnd/förvaltning:

<i>(miljoner kr)</i>	<i>utfall</i>		<i>utfall</i>
BSN Norr	6,0	Personalförvaltning (ks)	1,3
BSN Söder	4,4	Renhållningsverket	-3,1
BSN Öster	14,3	Räddningsnämnden	-0,8
Byggnadsnämnden	-0,7	Socialnämnd	-3,3
Drätselkontor (ks)	1,9	Teknisk nämnd	18,5
Kommunkontor (ks)	-8,0	Utbildningsnämnd	-1,3
Kultur o Fritidsnämnd	-1,1	VA-verket	1,8
Lundafastigheter	-0,4	Vård och Omsorg	-41,7
Markentreprenad	2,0	Övrig central förvaltning	3,5
Miljönämnd	0,0	Summa	-6,4

Resultatenheter

Resultatenheternas utfall och samlade kapital efter årets utgång:

<i>(miljoner kr.)</i>	<i>2001</i>	<i>Förändr.</i>	<i>2002</i>
Kommunstyrelseförvaltningarna	11,2	0,9	12,1
Markentreprenad	21,3	2,0	23,3
Lundafastigheter	134,2	44,4	178,6
Övriga nämnder	11,5	-1,4	10,1
Vattenverk	136,6	0,5	137,1
Avloppsverk	133,6	1,5	135,1
Renhållningsverk	58,7	-2,5	56,2

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden har redovisat underskott under perioden 2000-2002 med drygt 40 mkr alla tre åren trots att tilläggsanslag har getts. En analysgrupp fanns 2001 för att klara ut vilka åtgärder som skulle vidtas för att få kontroll över kostnaderna. Den totala budgeten för Vård- och omsorgsnämnden 2002 var 825 mkr. Gemensam verksamhet redovisar 8 mkr, äldreomsorg 28 mkr och omsorg och habilitering 8 mkr i underskott. Nämndens kostnader för 2001 är exklusive kostnader för psykiatri första kvartalet 2001.

Underskottet beror till största delen på en kraftig volymökning, fortsatt ökad sjukfrånvaro och köp av externa platser för dementa brukare vilka inte kunnat erbjudas plats i kommunen. Nettokostnadsutvecklingen stannar på 6,2 % jämfört med 2001 då nettokostnadsutvecklingen var 9,9 %.

Nämnden antog under våren uppföljningsrutiner "Regler för ekonomihanteringen inom Vård- och omsorgsnämnden". Under året har sju periodbokslut med prognos redovisats. Samtliga enhetschefer ute i verksamheten sammanställer månatligen sina resultat samt gör en årsprognos. Förklaringsfaktorer till att prognoserna under året misstämt är bl a ytterligare ökning av vårdtyngden, rekryteringsproblem av personal samt att tillgängliga platser på boendena inte alltid matchat brukarnas behov.

Inom äldreomsorgen har arbetet med att renodla en beställarfunktion skiljd från utförarsidan fullföljts. Under hösten har arbetet med att utarbeta ett internt resursfördelningssystem för hemvården och för särskilt boende påbörjats. Ambitionen är att enheterna skall erhålla ersättning utifrån brukarnas vårdbehov.

Kultur- och Fritidsnämnden

Kultur- och Fritidsnämnden uppvisade mot slutet av 2001 ett ökat underskott och slutade på -11 mkr. Under 2002 har nämnden vidtagit olika åtgärder och har lyckats få ner kostnaderna. Denna innebar bland annat förändrade ambitioner för fritidsverksamheten samt högre avgifter för kulturskolan och baden fr.o.m. hösten 2002. Förändringarna medför helårseffekter år 2003. En buffert för oförutsedda kostnader skapades i budgeten. Förbättrade styrnings- och uppföljningsrutiner från platsansvariga till förvaltningsledning och nämnd har införts och tillämpats under året.

Socialnämnden

Socialnämnden visade 2001 ett underskott på -12 mkr men 2002 blev utfallet bättre, -3 mkr. Årets resultat är glädjande särskilt med anledning av, att de öppenvårdssatsningar som påbörjades för ca fem år sedan nu gett konkreta resultat i kraftiga minskningar av institutionsvården. I takt med detta har öppenvården blivit dyrare men sammantaget har kostnaderna minskat väsentligt. Det kan också noteras att utgifterna för ekonomiskt bistånd kunnat hållas på en oväntat låg nivå och att antalet bidragshushåll varit det lägsta sedan början av nittiotalet. Däremot har arbetsmarknadsåtgärder överskridit sina ramar beroende på minskande statsbidrag och ökande lönekostnader.

Psykiatrin har genererat ett stort underskott som är i nivå med vad som förutsetts i tidigare tertiärrapporter. Avvikelsen beror på att den ekonomiska ramen som verksamheten tilldelats inte svarat mot de faktiska driftskostnaderna.

Barn- och skolnämnderna

Barn- och skolnämnderna har sammanlagt ett överskott på 25 mkr, varav Barn- och skolnämnd Öster 14 mkr. Orsaken är främst att medel som avsatts för införandet av minskade barngrupper inte tagits i bruk pga sent beslutsfattande.

- *Barn- och skolnämnd Norr* skriver att ekonomistyrningen från förvaltningens sida bland annat har bestått i att föra en intensiv dialog med verksamhetsansvariga samt utveckling av metodik och rutiner vad gäller budgetuppföljningen.

Utökningen under året härrör sig framför allt till statliga bidrag - kvalitetsstatsbidrag till förskolan som är en kompensation i samband med införandet av maxtaxan samt särskilda statsbidrag till skolan. Medlen har medfört en ökad kvalitet i form av ökad personaltäthet.

Förskoleverksamheten har präglats av en mycket god ekonomisk hushållning, där såväl resultatenheter som familjedaghem gått med överskott. Därtill kommer de medel som avsatts för införandet av minskade barngrupper, men som inte tagits i bruk pga. sent beslutsfattande. Trots att planeringsarbetet inleddes omgående, har personalrekrutering, lokalernas iordningställande samt verksamhetsplanering tagit sin tid. Två småbarnsavdelningar öppnades således först i januari 2003.

Skolorna har, trots sina svårigheter att anpassa organisationen efter elevunderlaget, lyckats väl i sina effektiviseringsåtgärder. Inom skolbarnomsorgen har antalet barn ökat, vilket inneburit ökade avgiftsintäkter. Dessutom har färre antal elever placerats i annat BSN vilket har resulterat i överskott. Medel till lokalanpassning har ej heller kunnat tas i bruk pga. av försenade byggprojekt.

- *Barn- och skolnämnd Söder* har för år 2002 en budgetavvikelse på +4,4 mkr. Främsta anledningen är högre föräldraavgifter än budgeterat, färre barn i fristående grundskolor, fritidshem och fritidsklubbar samt fler barn från andra kommuner i våra skolor och förskolor.

Det interna nettoflödet av elever/barn mellan de olika skolförvaltningarna har inneburit ökade kostnader. Den centrala administrationen har lyckats skapa ett överskott framförallt genom en effektiv rehabilitering samt ett ökat utnyttjande av vikarieproffsen. Grundskolorna har sammantaget ett större underskott. Nya friskolor har tillkommit, Kunskapsskolan och andra har lagts ner, Creatorskolan. Förskolorna har generellt ett överskott.

Generellt har det varit svårt att nå politisk enighet avseende åtgärder för anpassning till ett förändrat och sjunkande elevunderlag.

Ökningen mellan 2001 och 2002 är förutom löneökningar i huvudsak ett resultat av ökade statsbidrag. Nämnden har använt resurstillskottet till att öka personaltätheten samt minska barngruppernas storlek framförallt inom förskolan. Förvaltningen arbetar med rullande månadsvisa prognoser. Tidigare månaders utfall rullas framåt i tiden och justeras i förhållande till kända förändringar.

Alla prognoser görs på lägsta ekonomiska nivå och summeras upp till en förvaltningsprognos. Detta tillvägagångssättet leder till en något mer pessimistisk prognos än i det fall alla enheter och månader summeras samt att prognosen görs därefter. Nämnden tror dock att metoden leder till bättre kunskaper om enskilda avvikelser som i sin tur leder till relevantare åtgärder. Systemet kräver dock att t ex. personaluppföljningen fungerar på ett enkelt sätt såväl avseende enskilda löner, inkl personalomkostnader, ombokningar och semesterersättning. Drätselkontoret ser över förvaltningens rutiner avseende uppföljningen. Syftet är att göra förvaltningens prognoser säkrare.

Områdeschefernas budget har övergått till en produktionsbudget innebärande att budgeten inte längre förändras utifrån ett förändrat barn-/elevantal. Volymförändringar måste därför kontinuerligt prövas i dialog mellan politiker och förvaltningen.

- *Barn- och skolnämnd Öster* skriver att förskolan i samtliga byar till skillnad från tidigare år visar positiva resultat. Detta beror på ett ökat antal barn, som efterfrågat kommunal barnomsorg, vilket i sin tur har flera skäl. Det finns fler barn inom nämndens geografiska område än vad befolkningsprognoserna har beräknat, främst till följd av ökad inflyttning i området. Övergången till maxtaxa inom förskoleverksamheten har också lett till att efterfrågan på förskoleplatser ökat.

På grund av svårigheterna att rekrytera personal både för utökningen av barngruppernas storlek och som vikarier för personal som är sjuk- eller tjänstledig, har situationen blivit den, att förskolorna visar ett överskott om 5,7 mkr

För flera skolor gäller att man har ett krympande elevantal och använder sina tidigare ekonomiska överskott till att göra neddragningarna i verksamheten så smidiga som möjligt. Särskilt möjligheten att ha oförändrad organisation på vårterminen trots ett vikande elevantal har underlättat planeringen, då det alltid är lättare att göra förändringar inför ett läsårsskifte än att ändra under pågående läsår. Sammantaget har grundskolorna ett överskott om 3,4 mkr.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden visar överskott med 18 mkr främst pga vinster från exploateringsområden. Förvaltningens överskott för bl.a vakanta tjänster, ökade parkeringsintäkter samt ökat resande inom kollektivtrafiken har under året omfördelats till utökad beläggningsunderhåll på körbanor och gång- och cykelbanor, extra renhållningsinsatser och stora insatser för vinterväghållning under januari och februari månader. Överskottet har även möjliggjort en ökad satsning inom det periodiska parkunderhållet på framförallt buskbeskärning, siktröjningar samt upprustning av lekplatser.

Kommunala trafiksäkerhetsprogrammets (KTP) projektplan redovisar ett överskott på grund av bidrag från Vägverket. Hittills nerlagda utgifter för bullersanering har avskrivits.

Antalet resande inom färdtjänsten har varit lägre och verksamheten redovisar ett överskott (+3 200 tkr). För stadsbusstrafiken har både kostnader och intäkter ökat. Nytt avtal enligt tidigare upphandling för servicelinjetrafiken samt utredning och förberedelser för Lunda-länken och total linjeöversyn har inneburit ökade kostnader. Ökad resfrekvens, nästan 5 %, medförde såväl högre biljettintäkter som högre ersättning från Skånetrafiken. Under november och december var resandeökningen 15 %. Netto redovisar stadsbusstrafiken ett överskott på 1 260 tkr. Kompletteringstrafiken redovisar underskott med 130 tkr.

Bildande av fiskevårdsområde Kävlingeån har ej avslutats eftersom lantmäteriförrättning pågår och ej avslutats.

Utbyggnaden av exploateringsområdet Harlösabanan har försenats och därmed redovisar hyresintäkterna ett överskott. Årets avslutning/nedskrivning av exploateringsområden redovisar ett överskott på 14 614 tkr.

Kommunkontoret

Kommunkontoret inkl de politiska organen redovisas ett stort underskott, -8 mkr. 3 mkr av kostnaderna borde ha redovisats på 2001. Resten av underskottet beror på kommunfullmäktige (1 mkr), hemsidan (1 mkr) och Resurscentrum (2 mkr).

Intern kontroll

Intern kontroll kan sammanfattas som en process där politisk och professionell ledning samt övrig personal samverkar för att med rimlig grad av säkerhet uppnå målen:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm

För verksamheten behövs det:

- Löpande avstämningar
- Effektiva uppföljnings- och rapportsystem
- Tillämpningsregler och riktlinjer
- Dokumenterade rutinbeskrivningar

Kommunstyrelsen och nämnderna har under året arbetat aktivt med:

- Ledningsinformation
- Ekonomisystem
- Löne- och PA-system
- Information, dokumentation, anvisningar
- Utveckling av rutiner och system
- Intern löpande kontroll

Ledningsinformation

Lunds kommun har från år 2000 bytt ut eller infört flera nya administrativa styr- och stöd-system. Systemen innehåller var för sig information som behövs för analys och styrning av kommunens verksamhet. Samtidigt finns en efterfrågan av mer samlad information för uppföljning och styrning av verksamheten på ledningsnivå. Ledningsnivån kan avse övergripande information för en förvaltning, en verksamhet eller för en enskild institution eller budgetansvarig. Det kan också gälla politiker på kommunstyrelsenivå eller nämndsnivå.

Det har genomförts en intervjuundersökning med budgetansvariga verksamhetschefer inom skola och förskola. Undersökningen visar att informationshämtning till stor del också sker på annat sätt än ur de informationssystem som kommunen har. Rapporten pekar dock på att behovet av stabila informationssystem ökar då en stor del av dagens chefer kommer att lämna kommunen inom den närmaste tioårsperioden.

IT-enheten har under projektets gång visat att det ur ekonomi och PA-systemen är möjligt att presentera informationen samlad och med verktyg som vi redan har i kommunen. Det sker genom att önskad information varje natt lyfts ur systemen och lagras i ett särskilt data-lager. Det stora arbetet är att definiera vilken information som skall hämtas och lagras. Detta verktyg erbjuder i första hand möjlighet att analysera transaktionsdata. Sjukfrånvarostatistik mm. kan än så länge bara tas fram centralt av Personalförvaltningen. Motsvarande arbete har inte gjorts för verksamhetssystemen i Procapita.

Det måste finnas en ansvarig organisation för ledningsinformationen. Uppgiften för denna blir att definiera, validera (se till att informationen mäter det den avses mäta), ta emot informationsbehov från politiker och förvaltningar samt ställa krav på delsystemen. Dessutom måste man ta ansvar för att underhålla och driva systemet för ledningsinformation. Vid översynen av kommunstyrelsens förvaltningar bör denna fråga ges hög prioritet så att resurser kan avsättas för att ansvara för ledningsinformationen.

Ekonomisystem

Drätselkontoret har arbetat för att förbättra tillgängligheten till den ekonomiska information. Nya rapporter och analysmöjligheter har skapats under perioden. Utbildning av användare har också skett. Förbättringar kommer att kunna ske framöver men de blir av mindre omfattning. Nu krävs att kommunens ekonomer sprider vilka informationsmöjligheter som finns till användarna på förvaltningarna och hur man använder dessa verktyg.

Löne- och PA-system

Ett nytt analysverktyg började användas 2002, benämnd Kuben eller Picasso. Detta verktyg erbjuder i första hand möjlighet att analysera trasaktionsdata. Sjukfrånvarostatistik och liknande kan än så länge bara tas fram centralt av Personalförvaltningen.

Information, dokumentation, anvisningar

Ekonomihandboken har under 2002 helt lagts ut på kommunens intranät. Den kan därigenom lätt hållas a-jour och är lätt åtkomlig för alla. Flera anvisningar har uppdaterats i samband med detta. PA-handboken har utvecklats under året. Också den finns på intranätet. Ärendehanteringssystem finns sen tidigare på Kommunkontoret.

Utveckling av rutiner och system

Under året startade en referensgrupp för redovisning och ekonomistyrning med representanter från förvaltningarna. Den ska fånga upp synpunkter, komma med förslag till förbättringar och vara en referensgrupp till Drätselkontoret för att förbättra rutiner och system. Sedan tidigare finns en referensgrupp för personalsekreterare med motsvarande syfte.

Intern löpande kontroll

Kommunstyrelsens förvaltningar granskar nämndernas planer och rapporter för intern kontroll. Om det vid granskningen kan konstateras brister angående den interna kontrollen, skall bristerna utredas. Visar det sig efter utredning och analys att det finns generella problem skall förslag till åtgärder arbetas fram.

Kommunstyrelsen kan dessutom ålägga nämnderna om ytterligare granskningsåtgärder i samband med att nämndernas planer för intern kontroll behandlas.

Drätselkontoret har tillsammans med Personalförvaltningen publicerat förslag till kontrollåtgärder som finns tillgängliga på intranätet. Vidare har Drätselkontoret och Personalförvaltningen arrangerat en utbildningsdag i intern kontroll tillsammans med Kommunrevisionen som ett led i att stärka och utveckla förvaltningarnas arbete.

Samtliga förvaltningar har inkommit med rapport om utförd intern kontroll 2002 samt handlingsplaner för. Generellt kan sägas att ambitionsnivån har höjts bland förvaltningarna sedan förra årets granskning av intern kontroll. Detta märks bland annat genom en genomgående högre kvalitet på de granskningar som har genomförts samt att de olika kontrollåtgärder som har tagits fram spänner över ett bredare perspektiv.

Utifrån förvaltningarnas material kan man grovt sett se två olika inriktningar vad gäller arbetet med intern kontroll. En mer traditionell inriktning där arbetet kring intern kontroll fokuseras kring ekonomi och PA. Den andra inriktningen uppvisar ett nytänkande där även verksamhetsfrågor ingår, man kan tala om ett vidgat synsätt vad gäller intern kontroll. Utifrån de frågeställningar som framkommit i den interna kontrollen har flera förvaltningar valt att återföra dessa erfarenheter till hela verksamheten för att på så sätt säkerställa att inte samma fel upprepas på andra håll.

Att informera inte bara den berörda verksamheten när eventuella brister upptäcks, utan även sprida denna kunskap inom hela organisationen är ett mycket konstruktivt sätt att arbeta med intern kontroll. Detta erfarenhetsutbyte innebär att man successivt höjer kvalitén på den interna kontrollen.

Vid Räddnings- och beredskapsnämnden genomförs en revisionsdag där nämnden granskar stabens och avdelningarnas verksamheter med stickprovskontroller. Detta är ett utmärkt exempel på hur nämnden aktivt kan arbeta med intern kontroll.

Vad gäller förvaltningarnas planer för 2003 så innehåller de en god avvägning mellan ekonomi och PA.

En viktig förutsättning för den interna kontrollen ska fungera på ett tillfredställande sätt är att personalen har tillräcklig kunskap om dess syfte och beståndsdelar. Intern kontroll ska

uppfattas som en naturlig del i de olika verksamhetsprocesserna. Arbetet med intern kontroll är inte enbart ett ansvar för ekonomer respektive personalsekreterare inom förvaltningen. Ytterligare kompetenser såsom utvecklingsledare mfl. skall ingå i processen. De iakttagelser som görs vid granskning av förvaltningens rapporter ang. ekonomiska frågeställningar överlämnas till referensgruppen för redovisning och ekonomistyrning.

Motsvarande iakttagelser inom PA-området kommer att behandlas på personalsekreterareträffarna som Personalförvaltningen ansvarar för. Resultatet av arbetet i dessa två grupper kommer att inarbetas i PA- och ekonomihandböckerna. Under 2002 genomfördes omfattande uppdatering av dessa handböcker.

Verksamhet i entreprenadform

Kostnaden för verksamhet som köps in i entreprenadform utgör 12 procent av verksamhetens totalkostnad.

Utvecklingen av kostnaderna för verksamhet i entreprenadform har varit följande:

1998	344 mkr	
1999	380 mkr	
2000	403 mkr	
2001	444 mkr	
2002	472 mkr	<i>Kostnader, entreprenadform, 6 år</i>

Redovisningen av verksamhet som köps in i entreprenadform är uppdelad på följande typer av entreprenader :

(mkr)	2002	2001	2000
Vårdplatser	122	138	110
Elevplatser	110	90	87
Förskoleverksamhet	79	69	66
Kollektivtrafik	63	58	57
Färdtjänst	17	18	16
Park- och trädgårdsskötsel	5	6	10
Vård i enskilda hem	10	9	8
Skolskjuts	14	11	8
Transport	7	9	7
Fritidshem/klubb	10	8	7
Öppen vård	10	9	7
Övrigt	12	6	5
Städning	4	4	4
Dagverksamhet	4	4	4
Matdistribution, måltider	5	4	4
Hemtjänst	0	1	3
Summa	472	444	403

Verksamheter, entreprenadform, 3 år

De kommunala bolagen

Fakta om bolagen

Lunds Energi AB

• Energiförsäljning	1 374 mkr (år 2001: 1 256)	
- gas	85 mkr (92)	
- el och eldistribution	867 mkr (782)	
- värme	407 mkr (372)	
- fjärrkyla	14 mkr (10)	
• Aktier i dotterföretag:	%	<u>bokf. värde</u>
- Lunds Energi Elnät AB	100	51 mkr
- Lunds Energi Vind AB	100	
- Nynäshamn Energi AB	100	224 mkr
- Elbolaget i Norden AB	100	244 mkr
- Lunds Energi Norge AS	100	258 mkr
- KREAB Energi AB	60	210 mkr

Lunds kommunala fastighets AB

• Bostadslägenheter, antal	7 800 (7 700)
----------------------------	---------------

Lunds kommuns Parkerings AB

- Parkeringshus, antal	4 (4)
- Platser, antal	1 242 (1 126)

Förvaltningsberättelse

Nedan följer sammanfattning av förvaltningsberättelser för de bolag som ingår i kommunens sammanställda redovisning:

Lunds Energi AB

Lunds Energi AB ägs av Lunds och Lomma kommuner och bedriver energiproduktion och energidistribution samt IT-kommunikation för ägarkommunernas egna behov eller anknuten till ägarkommunernas verksamhetsområden och riktad till dess medlemmar. Lund äger 97,5 och Lomma 2,5 procent av bolaget.

Lunds Energi äger och förvaltar fastigheter och anläggningar för rörelsens behov, aktier och andelar i företag inom energisektorn och bedriver till rörelsen anknyttande tjänster.

Den 15 mars 2002 förvärvades 60 procent av aktierna i KREAB Energi AB. Från Klippans kommun förvärvades hela deras 50 procentiga andel och från Rönneådalens Elverk ekonomisk förening en post motsvarande 10 procent av aktierna i bolaget. Verksamheten i KREAB omfattar elnät,

fjärrvärme och entreprenad med verksamhet främst i nordvästra Skåne, men också i sydöstra Småland och Blekinge.

Energiförsäljningen uppgick till 1374 mkr (år 2001: 1256). Av omsättningstillväxten svarar KREAB koncernen för 131 mkr. Av försäljningen svarar produkten Gas för 85 mkr (92), produkten El och Eldistribution för 867 mkr (782), produkten Värme för 407 mkr (372) samt produkten Fjärrkyla för 14 mkr (10).

Under hösten påbörjades djupgeotermiprojektets första borrhål. Borrningarna avslutades i slutet av februari på 3 700 meters djup. Det konstaterades då att de geologiska förutsättningarna och temperatur var i enlighet med projektplanen. Under de första veckorna i mars har mätningar gjorts av vattenflödena på nivåerna mellan 3 200 och 3 700 meter. De uppmätta flödena på dessa nivåer är små. Arbetet går nu vidare med analys av möjligheterna att utnyttja formationerna mellan 1 900 och 3 200 meter. Som en försiktighetsåtgärd har utarbetade nettoprojektkostnader på 29 mkr belastats årets resultat.

Resultatet före bokslutsdispositioner uppgick till 50,1 mkr (17,3). Resultatet motsvarar en avkastning på justerat eget kapital efter skatt på 2,6 procent (0,9). Koncernens soliditet uppgår till 42,1 procent (53,6). Årets vinst uppgår för koncernen till 33,3 mkr (4,7) och för moderbolaget till -2,1 mkr (4,1).

Elmarknaden karaktäriserades under 2002 av att det blev ett torrår med stigande kraftpriser under andra halvåret. Värdet på den norska kronan steg också till rekordhöga nivåer. I slutet av året blev klimatet kallare än normalt, vilket medförde att volymerna blev större än antaget och priserna på Nordpool nådde extrema nivåer. Prissäkringar enligt riskpolicyn baserat på normalår skedde. Det innebar att extra volymerna köptes in till väsentligt högre priser än vad som kunnat tas ut av kunderna.

Verksamheten i Elbolaget i Norden AB har konsoliderats och fokuserats på huvuduppgiften, dvs. försäljning av el. Övriga funktioner som kundtjänst, fakturering, IT, krafthandel och ekonomitjänster köps av moderbolaget. I koncernens resultat för verksamhetsåret ingår kostnader för omstrukturering av Elbolaget i Norden AB:s verksamhet med knappt 7,7 mkr som avräknats mot den år 2000 avsatta omstruktureringsreserven. Resterande 0,6 mkr kommer att lösas upp under år 2003. Årets investeringsvolym har uppgått till 317 mkr (160).

Lunds Kommunala Fastighets AB

De av styrelsen för Lunds Kommunala Bostads AB uppsatta ekonomiska målen har uppfyllts: uthyrningsgraden var klart över 99 procent, soliditeten förbättrades till 14,1 procent, direktavkastningen uppgick till 8,7 procent, driftnettot var 370 kr/kvm, belåningsgraden har sänkts till 85 procent och räntetäckningsgraden uppgick till 201,5 procent.

Resultatet efter finansiella poster uppgick till 33,5 mkr (år 2001: 0,7). Redovisat resultat efter bokslutsdisposition och skatt blev 21,6 Mkr (-8,5). I jämförelseåret 2001 ingår nedskrivning av fastighetsvärden om 52,8 mkr. Hyresintäkterna ökade med 4,5 procent till 516,0 Mkr (493,8). Hyreshöjningen för bostäder uppgick till 2,8 procent. Den negativa utvecklingen på aktiemarknaden 2002 påverkar resultatet med -14,3 mkr (3,8). Förlustreservering av innehavet har skett med 13,2 mkr (2,5). Aktieportföljen har per balansdagen ett bokfört värde om 18,4 mkr (30,3) och ett marknadsvärde om 17,9 mkr (29,9).

Uthyrningsgraden för bostäder är 99,96 procent (99,95). Nyproducerade bostäder, även utanför Lunds stad, har hyrts ut i god tid innan de färdigställts. Omflyttningen i våra bostäder har minskat ytterligare, till 12,9 procent (13,8). Omflyttning i orterna utanför Lunds stad utgör 17,3 procent (18,8) att jämföra med 12,3 procent (13,1) för Lunds stad.

LKF:s andel av bostadsbeståndet i Lunds kommun är knappt 20 procent. LKF:s andel av det totala beståndet av hyresbostäder, inklusive studentlägenheter, är 40 procent.

Efterfrågan på bostäder i Lund fortsätter att öka. Antalet aktiva bostadssökande, som är anmälda till LKFs Bobutik, är för närvarande 8 000 (år 2001: 7 000). Siffran väntas stiga ytterligare på grund av det låga bostadsbyggandet.

Under år 2002 har passiva sökande fått förnya sin anmälan till LKFs bostadskö. Kvar finns 11000 köande, vilket kan jämföras med 14000 vid föregående årsskifte. Flertalet sökande efterfrågar bostad i eller på gång/cykelavstånd till Lunds centrum. Efterfrågan i mer perifera lägen har dock ökat. Kötiden för en bostad i Lunds stads ytterområden är 1,5-3 år. I orterna utanför Lunds stad kan man få bostad efter cirka ett år.

Uthyrningsläget för butikslokaler och kontorslokaler är mycket gott med en uthyrningsgrad av 99,28 procent (99,22). Hyresbortfallet avser i huvudsak garage- och parkeringsplatser. Under 2002 har 34 lägenheter färdigställts vid Härlemans plats. Projektet har genomförts i samråd med Vård- och Omsorgsförvaltningen. Lägenheterna har anvisats till äldre hyresgäster som behöver bostäder med god tillgänglighet. I kv Prästkappan i Södra Sandby har 36 radhus byggts färdigt. Uthyrningsgraden bedöms förbli hög, med en stabilt låg omflyttning. Bostadsefterfrågan fortsätter att öka. Företagets ekonomiska ställning och den stora bostadsefterfrågan i Lund gör att nyproduktion om 100-200 lägenheter är möjlig. LKF prövar kontinuerligt olika möjligheter att finna mark för bostadsbyggande. Nyproduktionen av bostäder förblir låg under 2003 och 2004 med få nyinflyttningar.

Resultatet efter bokslutsdisposition och skatt för 2003 beräknas till 27 Mkr.

Lunds Kommuns Parkerings AB

Under år 2002 har på- och tillbyggnaden av p-huset Färgaren färdigprojekterats och byggnationen igångsatts. Projektet är i storleksordningen något över 20 miljoner kronor.

Under sommaren har arkeologiska utgrävningar skett på området för tillbyggnaden söder om p-huset. Här fanns under en 500-årig period före reformationen kyrkogården till S:t Andreas kyrka. Denna kyrka var belägen i den norra delen av nuvarande kv. Katedralskolan. Påbyggnaden av p-huset Färgaren avslutades i december och därmed har ytterligare 116 välbelägna p-platser tillskapats i Lunds centrum.

Omfattande insatser har krävts dels för att hålla p-huset öppet under byggnadstiden dels för att klara alla transporter och allt upplag för byggnationen. P-bolaget har tagit över Mårtenslunds parkering. Såväl de äldre parkeringshusen som markparkeringarna kräver omfattande underhållsinsatser.

Företagspolicy

Kommunstyrelsen har ansvaret för all övergripande ledning och planering i kommunen. Styrningen av bolagen sker genom långsiktiga beslut avseende:

- Målsättningar och avkastningskrav etc. Beslut i dessa frågor tas av kommunfullmäktige.
- Policybeslut för varje bolag. Innan bolagsstyrelsen fattar beslut i ärenden av principiell karaktär ska kommunfullmäktige yttra sig.
- Samråd mellan kommunstyrelsen och resp. bolagsledning.

Som övergripande policy slås fast att ändamålet med bolagen inte ska vara att bereda vinst åt aktieägare. Bolagen ska inte heller bedriva verksamhet som inte är förenlig med kommunens kompetens. De kommunala självkostnads- och likställighetsprinciperna ska iakttagas. Generellt gäller att verksamheten ska bedrivas på affärsmässiga grunder. Det ekonomiska målet är att driva verksamheten så att Lunds kommun genom utdelning på aktiekapitalet erhåller en skälig kapitalavkastning. Därvid ska beaktas bolagens konsolideringsbehov och investeringsberedskap.

Syftet med företagspolicyn är att formulera kommunfullmäktiges roll gentemot bolagen. Detta ska ske genom:

- Målformulering och utvärdering av de verksamheter som företagen utför.

- Offentlig insyn i de kommunala verksamheter som företagen utför enligt de regler som gäller för kommunala bolag.
- Ökad samordning.

Mål för företagen

Lunds Energi AB

- Svara för en god och allsidig energiförsörjning.
- Tillgodose behovet av elenergi, naturgas, fjärrvärme och andra energitjänster.
- Hög leveranssäkerhet och servicenivå.
- Rimlig prisnivå med hänsyn till konsolideringsbehov och investeringsberedskap.
- Rationell energianvändning och liten miljöpåverkan ska eftersträvas.

Lunds Kommuns Fastighets AB

- I samverkan med Lunds kommun tillgodose bostadsbehovet i kommunen.
- Hög kvalitet, god miljö och rimlig hyra.
- God service och utvecklat boendeinflytande.
- Svara för sanering av äldre bebyggelse i kommunen.

Lunds Kommuns Parkerings AB

- Vara kommunens gemensamma och samordnande organ för civilrättslig parkering.
- Genomföra lösningar för allmän parkering, boendeparkering och verksamhetsparkering på kvartersmark i samverkan med berörda kommunala myndigheter.

Övrigt

- Principerna för Energibolagets taxor ska godkännas av kommunfullmäktige.
- Bolagens styrelser ska i förvaltningsberättelserna, utöver vad aktiebolagslagen i detta avseende stadgar, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala syftet med bolaget.
- Kommunfullmäktige väljer bolagsstyrelser samt väljer och instruerar revisorer.
- Kommunstyrelsen väljer och instruerar ombud till bolagsstämmorna.
- Samordning mellan bolagen och kommunen ska ske där så finnes lämpligt och ändamålsenligt

Resultaträkning

(mkr)	not	Koncernen		Kommunen			
		år 2002	år 2001	Budget år 2002	år 2002	år 2001	Skattefin år 2002
Verksamhetens intäkter	1	2 950	2 684	942	1 035	962	835
Verksamhetens kostnader	2	-5 304	-5 014	-3 734	-3 864	-3 683	-3 689
Avskrivningar		-391	-400	-168	-175	-160	-155
<i>Jämförelsestörande poster</i>							
- Försäljning exploateringsområden	1		45			45	
- Andra jämförelsestörande poster	2	-6			-6		-6
Verksamhetens nettokostnader		-2 751	-2 685	-2 960	-3 010	-2 836	-3015
Skatteintäkter	3	2 906	2 735	2 867	2 906	2 735	2 906
Generella statsbidrag och utjämning	3	84	110	80	84	110	84
Finansiella intäkter	4	30	37	45	38	40	38
Finansiella kostnader	5	-220	-185	-28	-23	-27	-17
Resultat före skatt	6	49	12	4	-5	22	-4
Skatt	7	-24	-11				
Minoritetsandel	8	-4	-3				
Årets resultat		21	-2	4	-5	22	-4
Extraordinära poster							
Resultat efter extraordinära poster		21	-2	4	-5	22	-4

Betalningsflödesrapport

(mkr)	not	Koncernen		Kommunen			
		år 2002	år 2001	Budget år 2002	år 2002	år 2001	Skattefin år 2002
Årets verksamhet							
Netto från verksamhet		-2 751	-2 685	-2 960	-3 010	-2 836	-3 015
Skatteintäkter, generella statsbidrag		2 990	2 845	2 947	2 990	2 845	2 990
Finansnetto		-190	-148	17	15	12	21
Minoritetsandel			-3				
Skattekostnader		-23	-11				
<i>Avgår:</i> Avskrivningar		391	400	168	175	160	155
<i>Avgår:</i> Valutakursomräkningsdifferens			32				
<i>Avgår:</i> Andra ej likvidpåverkande poster		26	3	18	14	3	14
Medel från årets verksamhet		443	433	190	184	184	165
Investeringar							
Nettoinvestering, immateriella tillgångar		-3					
Nettoinvestering, materiella tillgångar		-414	-572	-250	-185	-245	-163
Investering i dotterbolag		-191					
Nettoinvestering, finansiella tillgångar		0	-7	-10	-5	-5	-5
Försäljning anläggningstillgångar		17	2		6	2	6
Medel för investeringsverksamhet		-591	-577	-260	-184	-248	-162
Finansiering							
Upplåning-amortering		-52	144	23	49	37	57
Minoritetsintressen			7				
Kapitalbindning	9	373	-45	47	-62	16	-73
Långfristig utlåning		-7	26	42	-3	27	-3
Medel från finansieringsverksamhet		314	132	112	-16	80	-19
Förändring av likvida medel		166	-12	42	-16	16	-16

Balansräkning

(mkr)	not	Koncernen		Kommunen		
		år 2002	år 2001	år 2002	år 2001	skattefin. år 2002
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	10	510	524	2		2
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>						
Mark, byggnader, tekniska anläggningar	11	6 746	6 148	2 128	2 102	1 898
Maskiner och inventarier	11	245	232	185	190	152
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>						
Aktier, andelar	12	48	64	546	556	542
Långfristiga fordringar	13	100	93	116	113	44
Summa anläggningstillgångar		7 649	7 061	2 977	2 961	2 638
Omsättningstillgångar						
Förråd, lager och exploateringsområden	14	67	34	47	4	46
Kortfristiga fordringar	15	782	781	293	294	264
Kortfristiga placeringar	16	39	68			
Kassa och bank	16	464	269	70	86	70
Summa omsättningstillgångar		1 352	1 152	410	384	380
SUMMA TILLGÅNGAR		9 001	8 213	3 387	3 345	3 018
EGET KAPITAL, AVSÄTTN. O SKULDER						
Eget kapital	17	3 433	3 395	2 189	2 193	1 860
- därav årets resultat		21	-2	-5	21	-4
Minoritetsintressen		83	46			
Avsättningar						
Avsättning för pensioner och likn. förpliktelser	18	224	207	178	163	178
Uppskjuten skatt		436	303			
Andra avsättningar	19	1	22			
Summa avsättningar		661	532	178	163	178
Långfristiga skulder	20	3 106	2 945	359	310	253
Kortfristiga skulder	21	1 718	1 295	661	680	727
Summa skulder		4 824	4 240	1 020	990	980
SUMMA EGET KAP, AVSÄTTN O SKULDER		9 001	8 213	3 387	3 346	3 018
<i>Panter och ansvarsförbindelser</i>						
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998		1 572	1 548	1 572	1 548	1 547
Ställda säkerheter		735	684			
Borgensåtagande	22	225	245	1 993	1 998	1 993
Andra ansvarsförbindelser	23	12	7	410	345	345

Noter

Tillämpade redovisningsprinciper finns direkt efter notförteckningen. Beloppsavrundning kan göra att slutsumman i en not kan avvika från summan av de enskilda posterna och från summorna i den ekonomiska sammanställningen.

Resultaträkning

Not 1 Verksamhetens intäkter

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Verksamhetens intäkter enl. redovisn.	6 747,6		6 322,5	
Avgår interna intäkter	5 712,5		5 315,8	
	2 949,6	1 035,1	2 729,2	1 006,7
Avgår jämförelsestörande poster				
Försäljning exploateringsområden			-45,1	-45,1
	2 949,6	1 035,1	2 684,1	961,6

Not 2 Verksamhetens kostnader

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Verksamhetens kostnader enl. redovisn.		-9 757,5		-9 255,4
Avgår avskrivningar och nedskrivningar		174,9		160,4
Avgår interna kostnader		5 712,5		5 412,5
	-5 310,0	-3 870,1	-5 014,5	-3 682,6
Avgår jämförelsestörande poster:				
Pensionskostnad ^{*)}	-5,8	-5,8		
	-5 304,2	-3 864,3	-5 014,5	-3 682,6

^{*)} avser intjänad, ej utbetalad, semesterlön; har resultatförts fr o m år 2002

Not 3 Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
<i>Kommunalskatteintäkter</i>				
Preliminära skatteintäkter		2 866,7		2 661,2
Preliminär slutavräkning		19,7		43,2
Slutavräkning		19,1		31,0
		2 905,5		2 735,4
<i>Generella statsbidrag och utjämning</i>				
Generellt statsbidrag		633,8		637,5
Generellt sysselsättningsstöd		19,4		
Nyanställningsstöd		14,1		
Inkomstutjämning		-60,0		-44,0
Kostnadsutjämning		-276,2		-258,4
Mellankommunal utjämning		-0,5		-0,3
Momsavgift		-246,1		-225,0
		84,5		109,8
<i>Avräkningsbelopp per invånare</i>				
Preliminär slutavräkning		198		437
Slutavräkning		192		313

Not 4 Finansiella intäkter

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Ränteintäkter	24,7	1,6	30,1	9,2
Realisationsvinster/-förluster	-5,7		2,7	
Kursvinst	8,5		1,2	
Aktieutdelning	2,5	33,2	2,2	28,9
- varav kommunala bolag		32,4		28,7
Statliga bostadssubventioner	7,5		7,8	
Nedskrivning aktier (kortfr. placering)	-9,3		-10,2	
Borgensavgifter		1,3		1,0
Övriga finansiella intäkter	1,5	1,5	3,1	0,5
	29,7	37,6	36,9	39,6

Not 5 Finansiella kostnader

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Ränta pensionsavsättning	-6,3	-6,3	-5,8	-5,8
Nedskrivning aktier, optioner (kortfr. plac.)	-15,7		-2,5	
Reaförlust aktier	-3,6			
Förlustreservering räntederivat	-7,8		-0,1	
Övriga räntor	-186,0	-16,3	-188,3	-21,4
	-219,5	-22,6	-185,1	-27,2

Not 6 Resultat före skatt

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Kommunens skattefinansierade verksamhet	-4,4	-4,4	7,5	7,5
Kommunens affärsverk	-0,5	-0,5	14,0	14,0
- varav Vattenverket	0,5	0,5	6,2	6,2
- varav Avloppsverket	1,5	1,5	6,1	6,1
- varav Renhållningsverket	-2,5	-2,5	1,6	1,6
Lunds Energi AB	50,1		17,3	
Lunds Kommuns Fastighets AB	33,5		0,7	
Lunds Kommuns Parkerings AB	2,6		0,8	
- varav inom kommunkoncernen	-32,4		-28,6	
	48,9	-4,9	-11,7	21,5

Not 7 Skatt

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Lunds Energi AB	-13,5		-10,2	
Lunds Kommuns Fastighets AB	-9,7		-0,2	
Lunds Kommuns Parkerings AB	-0,7		-0,3	
	-23,9		-10,7	

Not 8 Minoritetsandel

Avser minoritetsägarens andel av årets resultat hos Lunds Energi AB.

Betalningsflödesrapport

Not 9 Kapitalbindning

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Förändring förråd, lager och exploatering	-31,7	-42,6	1,3	-0,1
Ökn (-)/minskn(+) kortfristiga fordr	57,3	1,0	-198,2	-9,6
Ökn (+)/minskn(-) kortfristiga skulder	347,9	-20,9	152,2	25,3
	373,5	-62,4	-44,7	15,6

Balansräkning

Not 10 Immateriella anläggningstillgångar

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Goodwill	181,5		202,3	
Uttagsrättighet vattenkraft	326,6		316,2	
Licensavgifter för IT-programvara	1,6	1,6	5,1	
	509,7	1,6	523,6	0

Not 11 Materiella anläggningstillgångar

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Ingående anskaffningsvärde	9 139,9	3 340,4	8 667,8	3 074,3
Inköp under året	411,4	189,0	503,6	269,2
Förvärv av dotterföretag	730,5		10,2	
Omklassificering till/från immateriella tillg.	-2,6	-2,6	-8,4	
Försäljning/ utrangering/ överföring	-53,4	-17,0	-33,8	-3,1
Utgående ackum. anskaffningsvärde	10 225,8	3 509,8	9 139,9	3 340,4
Ingående avskrivningar	-2 759,4	-1 047,5	-2 454,0	-899,7
Förvärv av dotterföretag	-149,3		-3,6	
Omklassificering till/från immateriella tillg.	0,9	0,9	1,0	
Försäljning/ utrangering/ överföring	15,8	6,4	4,2	0,7
Årets avskrivningar	-343,8	-156,6	-307,0	-148,5
Utgående avskrivningar	-3 235,8	-1 196,8	-2 759,4	-1 047,5
Utgående restvärde	6 991,0	2 313,0	6 380,5	2 292,9

Anläggningsavgifter redovisas som en investeringsinkomst. Enl KRL bör anläggningsavgifter redovisas i resultaträkningen. Anläggningsavgifterna uppgick år 2002 till 7,4 mkr och år 2001 till 7,7 mkr.

Specifikation

Mark	206,6	29,6	220,0	44,7
Byggnader, anläggningar	4 796,8	2 059,8	4 732,5	2 020,6
- varav kommunens verksamhetsfastigheter		1 454,9		1 464,6
- varav kommunens publika fastigheter		339,8		289,5
- varav kommunens fastigheter för affärsverksamhet		230,3		229,9
- varav kommunens fastigheter för annan verksamhet		34,8		36,6
Maskiner/tekniska anl. (Lunds Energi)	1 662,1		1 116,0	
Pågående investeringar	80,7	39,1	79,5	37,2
Maskiner och inventarier	244,8	184,5	232,5	190,4
	6 991,0	2 313,0	6 380,5	2 292,9

I Kommunens markreserv ingår jordbruksfastigheter och saneringsfastigheter. Verksamhetsfastigheter är förvaltningsfastigheter, förskolor, skolor, ålderdomshem, fritidsanläggningar och brandstationer. Publika anläggningar är gator, vägar, belysning, parker, torg, lekplatser, kolonier, lokaler för kollektivtrafiken. Annan verksamhet är hyresfastigheter, pensionärshem. Fastigheter för affärsverksamhet är affärsverkens fastigheter och anläggningar.

Not 12 Aktier, andelar, bostadsrätter

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
<i>Aktier som till största delen ägs av Lunds kommun</i>				
Lunds Energi AB, 4 000 010 st (97,5%)		440,5		440,5
Lunds Kommuns Fastighets AB, 70 000 st (100%)		40,4		40,4
Luns Kommuns Parkerings AB, 50 400 st (100%)		29,4		25,4

Aktieinnehavet är bokfört till anskaffningsvärdet. Aktierna i Lunds Energi AB är värderade till samma belopp som f.d. Lunds energiverks eget kapital uppgick till 921231. Lunds Kommuns Parkerings AB har genomfört en nyemission under året som gett bolaget ett tillskott på 4 mkr.

Andra långsiktiga värdepappersinnehav

Aktiefondandelar	24,6	24,6	38,8	38,8
SYSAV, 846 st	0,8	0,8	0,8	0,8
AB Sydsvatten, 35 250 st (Vattenverket)	3,7	3,7	3,7	3,7
Aktier Skånska Energi AB (Lunds Energi)	2,2		2,0	
Citylink AB (Lunds Energi)	9,7		6,2	
Andra aktier och andelar	0,8		0,7	
Bostadsrätter	6,8	6,8	6,9	6,9
Andra värdepappersinnehav	3,7		4,7	
	48,4	546,3	63,9	556,5

Kommunen har placerat pensionsmedel i externa aktiefondandelar för 50 mkr år 2000. Värdeutvecklingen på aktiemarknaden har gjort att värdet på placeringarna sjunkit med totalt 25 mkr.

Not 13 Långfristiga fordringar

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Stöd till föreningar	23,9	23,9	20,7	20,7
Fordran Lunds Energi, skuld hos KPA		19,9		20,5
AB Sydsvatten (Vattenverket)	71,8	71,8	71,8	71,8
Andra långfristiga fordringar	4,1			
	99,8	115,6	92,5	113,0

Kommunen ger föreningar bidrag i form av räntefria lån. Kommunfullmäktige beslöt den 2 maj 2002 att godkänna förslag till avtal för reglering av skulder med följande föreningar:

Lugi Alliansförening, Lugi Tennisförening, Lunds Bollklubb, Idrottsklubben EOS, Flyinge Ridhusförening, Veberöds Tennisklubb och Allmänna Tennisklubben. Avtalen innebär att skulderna betalas genom en årlig annuitet. Samtliga föreningar har verkställt avtalade betalningar för år 2002.

Not 14 Förråd, lager och exploateringsområden

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Förråd och lager	24,4	4,1	34,2	4,2
Exploateringsområden	42,7	42,7		
	67,1	46,8	34,2	4,2

Exploateringsområdet Brunshög redovisas numera separat, som en balansräkningsenhet. Eftersom detta område har negativt resultat, dvs de ackumulerade kostnaderna överstiger intäkterna, redovisas detta bland

förråd/ lager. Övriga objekt har totalt ett positivt ackumulerat resultat, varför dessa redovisas under kortfristiga skulder.

Not 15 Kortfristiga fordringar

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Kundfordringar	320,2	56,4	372,7	61,6
Fordringar hos staten	156,2	145,6	123,1	123,1
Fordringar hos kommunala bolag		0,4		1,6
Moms	23,1	23,1	27,9	27,9
Ej erhållna bidrag miljöätgärder	24,8	24,8	23,6	23,6
Förutbetalda kostnader, upplupna intäkter	205,5	36,7	199,1	49,7
Andra kortfristiga fordringar	51,5	6,0	34,2	6,5
	781,3	293,0	780,6	294,0

Not 16 Kortfristiga placeringar, kassa och bank

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Kassa, bank	464,1	70,4	269,5	86,1
Aktier och optioner i börsnoterade företag (kortfristiga placeringar)	39,4		67,8	
	503,5	70,4	337,3	86,1

Nedskrivning av aktieinnehavet har gjorts till marknadsvärdet på balansdagen, totalt med 10,2 mkr.

Not 17 Eget kapital

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Ingående eget kapital	3 395,0	2 193,4	3 320,4	2 172,0
Uppskrivning av anläggningstillgång			38,0	
Valutaomräkningsdifferens	16,4		31,7	
Byte av redovisningsprincip	1,0		12,8	
Årets resultat	21,0	-4,9	-1,6	21,5
Utgående eget kapital	3 432,9	2 188,5	3 395,0	2 193,4
Kommunens eget kapital				
Skattefinansierad verksamhet		1 860,2		1 864,6
- varav Lundafastigheter		178,6		134,2
- varav Markentreprenad		23,3		21,3
Affärsverk		328,3		328,8
- varav Vattenverk		137,1		136,6
- varav Avloppsverk		135,1		133,6
- varav Renhållningsverk		56,1		58,7
Summa eget kapital		2 188,5		2 193,4
Avgår vinst inom "koncernen"		-40,4		-40,4
Summa kommunens eget kapital i koncernen		2 148,1		2 153,0

Av kommunens kapital utgör 40,4 mkr koncerninternt kapital som eliminerats på koncernnivå. Detta har uppkommit genom reavinst vid intern försäljning till de kommunala bolagen. Kommunen har fastställt principer för reservering av resultatenheters ekonomiska resultat genom specificering av eget kapital. Kommunens avsikt är inte att undanta resultatenheternas eget kapital från balanskravet i framtiden.

AVSTÄMNING AV BALANSKRAVET ENL. KOMMUNALLAGEN		
	2002	2001
Årets resultat enligt resultaträkningen	-4,9	21,5
- avgår realisationsvinster	-2,0	-3,0
- tillkommer realisationsvinster enl undantag	0	0
Synnerliga skäl enl KL 8 kap 5 §		
- tillkommer ianspråktagande av sparande	0	0
- tillkommer nedskrivning orealiserad förlust på aktier	8,2	0
Justerat resultat	1,3	18,5

Bolagens eget kapital

Av bolagens eget kapital på 1 878 mkr utgör 510 mkr kommunens bokförda värde på aktierna i bolagen och har därför eliminerats i koncernen. Minoritetsägarens andel av kapitalet i Energibolaget har också eliminerats.

	Energibolaget		Fastighetsbolaget		Parkeringsbolaget	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Bolagets eget kapital	1 431	1 375	400	378	47	41
Avgår kommunens värde på aktierna i bolaget	-440	-440	-40	-40	-29	-25
Minoritetens andel	-83	-46				
Bolagets fria kapital	908	888	360	338	18	15
- varav bolagsstämman föreslås utdela	31	30	3	3	0,1	0,1

Parkeringsbolaget har genomfört en nyemission under året, vilket tillfört 4 mkr.

Not 18 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Pensioner och liknande förpliktelser				
Garantipensioner, inkl löneskatt	6,3	6,3	6,8	6,8
Visstidspensioner, inkl löneskatt	10,5	10,5	11,6	11,6
Andra pens. (intjänade 98-99) inkl skatt.	207,4	161,2	188,4	145,0
- varav placerat externt		24,6		38,8
- varav återlånade av kommunen		108,9		95,7
	224,2	177,9	206,8	163,4

Visstidsförordnande

Kommunen har återstående visstidsavtal med 10 st förvaltningschefer. Av dessa har 4 st avtal infriats och skulden för dessa, 4 mkr, finns bokförd bland avsättning för garantipensioner. För återstående sex chefer med visstidsförordnande har en beräkning gjorts med antagande att dessa tar ut visstidspension när avtalet löper ut efter personen fyllt 60 år. Den beräknade skulden för detta uppgår till 10,5 mkr och har bokförts under avsättning för visstidsförordnande. Denna avsättning avviker från RKR:s rekommendation. Kommunen har valt att följa Redovisningsrådets rekommendationer (RR16, 2000).

Pensionsförpliktelser och pensionsmedel

Det är endast pensioner som intjänats 1998-1999 som redovisas som en avsättning i balansräkningen samt den del som inte omfattas av det nya pensionsavtalet (de som är födda före 1938, lön överstigande 7,5 basbelopp samt efterlevandepensioner).

Kommunfullmäktige har beslutat att årligen avsätta årets ökning av kommunens pensionsskuld till en särskild intern "pensionsfond", som redovisas som en särskild balansräkningsenhet. Eftersom den pension som intjänats fr o m 2000 betalas ut som en individuell del, är det i stort sett endast den pension som intjänats under 1998-1999 som förvaltas på detta sätt. Under år 2000 placerade pensionsenheten 50 mkr i externa aktiefonder. Återstående medel återlånade kommunen. Kommunen redovisar för detta en räntekostnad internt till pensionsenheten, 4,9 mkr, medan pensionsenheten belastas med den finansiella kostnaden, 7,8 mkr, för hela pensionsavsättningen.

<i>Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Skattefinansierad verksamhet		144,2		133,3
- varav garantipensioner		6,3		6,8
- varav visstidspensioner		10,5		11,6
- varav övriga pensioner		127,4		114,9
Övriga pensioner avs affärsverk		2,3		1,9
Särskild löneskatt		31,4		28,3
		177,9		163,5

Av avsättningsökningen utgör en del en finansiell kostnad, dvs en ränteuppräknig av pensionsavsättningen. Den finansiella kostnaden uppgår till 7,8 mkr. Nyintjänad pension utgör 10,4 mkr medan utbetalda pensioner uppgår till 2,3 mkr.

I resultaträkningen redovisas ökningen, 10,4 mkr, av pensionsavsättningen bland verksamhetens kostnader (se not 2), och den finansiella delen, 7,8 mkr, bland finansiella kostnader.

<i>Ansvarsförbindelser</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Skattefinansierad verksamhet		1 546,5		1 524,1
Affärsverk		25,7		23,7
- varav Vattenverk		3,2		3,4
- varav Avloppsverk		6,3		6,7
- varav Renhållningsverk		16,2		13,6
		1 572,2		1 547,8

Ansvarsförbindelsen avser pensionsförmåner intjänade före 1998. I ansvarsförbindelsen ingår för 2002 löneskatt med 306,9 mkr (2001: 302,2 mkr).

<i>Finansiella placeringar – bokfört värde</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Återlån till kommunen		111,2		95,0
Aktiefondandelar		24,6		38,8
Avräkn fordr/skuld kommunen		-2,3		0,7
		133,5		134,5

Aktiefondandelarna har beräknats i enlighet med lägsta värdets princip. Andelarna har beräknats till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. En nedskrivning av anskaffningsvärdet har gjorts med 15,0 mkr (2001: 5,9 mkr), vilket påförts kommunens resultat.

<i>Totala förpliktelser/Finansiella placeringar (bokf. värde)</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Totala förpliktelser		177,9		163,5
Finansiella placeringar		133,5		134,5
		44,4		29,0

Om värdet av de finansiella placeringarna understiger värdet av de totala förpliktelserna innebär detta att kommunen har återlånat ytterligare medel. Skillnaden för år 2002 förklaras av garanti- och visstidspensioner, 16,8 mkr, samt balanserat negativt eget kapital för pensionsenheten med 27,6 mkr. Vad gäller garanti- och visstidspensionerna har kommunen valt att hantera dessa utanför pensionsenheten.

<i>Finansiella placeringar (marknadsvärde)</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Återlån till kommunen		111,2		95,0
Aktiefondandelar		24,6		38,8
Avräkningsfordran på kommunen		-2,3		0,7
		133,5		134,5

De finansiella tillgångarna har redovisats enligt lägsta värdets princip. På balansdagen var marknadsvärdet lägre än anskaffningsvärdet. Detta innebär att marknadsvärde och bokfört värde sammanfaller.

<i>Finansiella placeringar (marknadsvärde)/Finansiella placeringar (bokfört värde)</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Placeringar, marknadsvärde		133,5		134,5
Placeringar, bokfört värde		133,5		134,5
		0,0		0,0

Eftersom marknadsvärdet överensstämmer med det bokförda värdet finns inga realiserade vinster eller förluster. Däremot har nedskrivning av aktiefondsandelar med 15,0 mkr skett under år 2002, vilket har påförts kommunens resultat.

<i>Summan av realisationsvinster/realisationsförluster</i>	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Realisationsvinster		0,0		0,0
Realisationsförluster		-15,0		-5,9
		-15,0		-5,9

Genom nedskrivning av aktiefondsandelarna med 15,0 mkr har en förlust realiserats under år 2002.

Genomsnittlig finansiell placering uppgår till 134,0 mkr. Förlusten för år 2002 uppgår till 11,2 % av den genomsnittliga finansiella placeringen.

Not 19 Andra avsättningar

	år 2002		år 2001	
Återbet. OVK-avg. (ventilationskontroll)	0,3	0,3	0,4	0,4
Reservering hedgingförluster			13,0	
Omstruktureringsreserv	0,6		8,3	
	0,9	0,3	21,7	0,4

Not 20 Långfristiga skulder

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Läneskulden, inklusive den del som förfaller till betalning nästkommande år, fördelar sig enligt följande:				
Utnyttjad checkkredit, koncernkonto (totalt beviljad kredit: 550 mkr)	474,5	328,5	403,8	278,5
Kreditinstitut	2 994,3	4,0	2 231,9	6,6
	3 468,8	332,5	2 635,7	285,1
Avgår amortering år 2003 (kortfristig del)	-382,2	-2,2	-114,5	-4,5
Extern läneskuld	3 086,6	330,3	2 521,2	280,6
- varav affärsverkens del		105,8		113,8
Skuld till KPA för Lunds Energi AB's räkning (motsvaras av fordran på LE)	19,9	19,9	20,5	20,5
Övriga långfristiga skulder		8,8		8,6
	3 106,5	359,0	2 945,5	309,7

Samtliga lån förfaller inom 5 år. Fastighetsbolaget och Energibolaget har erhållit kommunal borgen som säkerhet för lån på totalt 1 748 mkr. Fastighetsbolaget har pantförskrivit fastighetsinteckningar om sammanlagt 575 mkr.

Av Lunds Energis lån är 100 mkr och av LKFs lån är 1 693 mkr säkerställda med kommunal borgen.

Not 21 Kortfristiga skulder

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Amortering långfristig skuld	382,2	2,2	114,5	4,5
Leverantörsskulder	340,2	122,2	305,0	162,7
Exploateringsverksamhet	49,3	49,3	55,1	55,1
Källskatt o löneavdrag	82,5	81,3	48,5	48,5
Arbetsgivaravgifter	47,8	47,8		49,8
Redovisningsuppdrag åt Å-förbund	4,7	4,7	14,8	14,8
Förutbetalda intäkter, upplupna kostnader	511,0	350,4	515,6	338,0
- varav upplupna räntekostnader	43,3	4,4	46,1	4,5
- varav förutbetalda intäkter	66,8	37,4	102,5	42,2
Övriga kortfristiga skulder	246,5	3,1	106,7	6,3
	1 717,7	661,0	1 294,5	679,8

Pågående exploateringsområden, där det ackumulerade resultatet är positivt, bokförs som kortfristig skuld, p g a avsikten med innehavet. Kommunen har fått in inkomster innan utgifterna för området redovisats. Ett område redovisas som kortfristig fordran eftersom de ackumulerade kostnaderna för detta område hittills överstiger inkomsterna. Slutredovisning sker när områdena är färdigställda eller delavslutats. De pågående objekten är av följande typ (- innebär att inkomsterna är större än utgifterna):

Bostadsområden	-18,4	-34,0
Industriområden	-30,9	-21,1
	-49,3	-55,1
Områden som har slutredovisats och delavslutats	14,6	45,1
- varav Påljö industriområde har delavslutats		35,0

Not 22 Borgensansvar o liknande ansvarsförbindelser

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Angivna borgensbelopp avser borgenstagarens skuld efter gjorda amorteringar. Aktiebolag där Lunds kommun har aktiemajoritet markeras med *.				
Borgensättaganden				
1. Borgen för lån	220,5	1 963,0	238,8	1 970,7
Lunds Kommuns Fastighets AB*		1 693,0		1 637,0
Lunds Energi AB*		55,0		100,0
Sydvatten AB	116,0	116,0	125,9	125,9
Studentbostadsföretag	53,9	53,9	55,7	55,7
Andra företag och stiftelser	19,3	19,3	20,4	20,4
Föreningar	11,1	11,1	11,9	11,9
Ägare till småhus	14,7	14,7	19,8	19,8
2. Borgen för hyresavtal	4,9	4,9	5,9	5,9
Plåstret, ekonomisk förening	0,1	0,1	0,1	0,1
Stiftelsen S:t Thomas skola	0,6	0,6	1,8	1,8
Montessoriförskolan Rosa Tornet	1,6	1,6	1,6	1,6
Minideon ekonomisk förening	2,6	2,6	2,6	2,4
3. Borgen för pensionsutfästelser		25,4		23,2
- varav Lunds Energi AB*		19,9		18,1
	225,4	1 993,3	244,7	1 999,8

Riskbedömning av borgensansvaret 2002-12-31:

	<u>mkr</u>	<u>procent</u>
Helägt fastighetsaktiebolag	1 693,0	77
Delägda aktiebolag	196,4	17
Övriga borgenstagare	103,9	6
	1 993,3	100

Kommunen har under år 2002 träffat nytt avtal om kommunal borgen med Lunds Kommuns Fastighets AB. Avtalet gäller t o m 2007-12-31. Enligt avtalet uppgår borgensramen till 2 000 mkr och inkluderar tillika bolagets utnyttjade kredit på koncernkontot. Per 2002-12-31 uppgår kommunens borgen för reverslån till 1 693 mkr, medan bolagets utnyttjande av koncernkontokrediterna uppgår till 53,5 mkr. Sammantaget har således 1 746,5 mkr utnyttjats av borgensramen. LKF anpassar sitt utbud till efterfrågan och har alla objekt uthyrda. Samtliga aktiebolag som har erhållit kommunens borgen har god ekonomisk ställning och goda framtidsutsikter.

Not 23 Andra ansvarsförbindelser

	år 2002		år 2001	
	Koncernen	Kommunen	Koncernen	Kommunen
Övre gränser för koncernkontokrediter				
Lunds Kommuns Fastighets AB		185,0		185,0
Lunds Kommuns Parkerings AB		45,0		10,0
Lunds Energi AB		175,0		145,0
	0	405,0	0	340,0
Övriga förpliktelser				
Räntefordran Sydsvatten AB	4,9	4,9	4,9	4,9
Övriga ansvarsförbindelser	7,3		1,7	
	12,2	4,9	6,6	4,9
Summa andra ansvarsförbindelser	12,2	409,9	6,6	344,9
Aktieägaravtal med Lomma kommun				
Lunds kommuns regressrätt	-5,8	-5,8	-6,1	-6,1

Driftredovisning

(mkr)			år 2002	år 2001
	kostnader	intäkter	netto	netto
Politisk verksamhet	-36,2	6,7	-29,5	-29,5
Infrastruktur och skydd	-263,6	90,8	-172,8	-124,4
Fritid och kultur	-261,7	55,1	-206,6	-208,8
Pedagogisk verksamhet	-2145,0	578,1	-1 567,0	-1 512,0
Vård och omsorg	-1430,4	300,2	-1 130,2	-1 082,7
Särskilt riktade insatser	-79,2	51,6	-27,6	-26,3
Affärsverksamhet	-312,3	289,1	-23,1	-10,3
Adm. och lokaler	-1180,0	1159,5	-20,5	-71,1
Summa	-5708,4	2531,2	-3 177,4	-3 065,1
FINANSIERING	-640,3	3812,7	3172,4	3 086,6
Resultat	-6348,7	6343,7	-4,9	21,5

Investeringsredovisning

(mkr)			år 2002	år 2001
			netto	netto
Infrastruktur och skydd			-61,9	-52,8
Fritid och kultur			-11,8	-79,2
Pedagogisk verksamhet			-68,0	-56,4
Vård och omsorg			-6,9	-7,5
Affärsverksamhet			-28,2	-41,7
Adm. och lokaler			-9,8	-13,1
Finansförvaltningen			-0,9	0,0
Summa			-187,4	-250,7

Redovisning per förvaltning

(mkr)	Utfall	Budget	Avvikelse	
			Skattefin.	Affärsverk
Kommunkontor	-68,2	-60,2	-8,0	
Drätselkontor	-10,8	-12,8	1,9	
Övrig central förv.	-8,8	-12,3	3,5	
Personalförv.	-17,3	-18,5	1,3	
Brandförsv.	-42,4	-41,6	-0,8	
Lundafastigheter	44,4	44,8	-0,4	
Stadsbyggnadskontor	-14,7	-14,0	-0,7	
Teknisk förv.	-106,9	-127,2	18,5	1,8
Renhållningsverk	-2,5	0,6	0,0	-3,1
Utbildningsförv.	-338,1	-336,8	-1,3	
Kultur- o Fritidsförv.	-207,2	-206,1	-1,1	
Socialförv.	-292,7	-289,4	-3,3	
Miljöförv.	-9,8	-9,7	0,0	
Markentreprenad	2,0	0,0	2,0	
Vård- o Omsorgsförv.	-866,3	-824,6	-41,7	
Barn- o skolförv. Norr	-482,4	-488,5	6,0	
Barn- o skolförv. Söder	-433,6	-438,1	4,4	
Barn- o skolförv. Öster	-354,6	-368,9	14,3	
Summa	-3209,8	-3203,3	-5,2	-1,2
Finansförv.	3204,9	3208,5	-3,6	
Summa	-4,9	5,2	-8,9	-1,2

Större investeringsobjekt

Huvudprojekt (mkr)	Årets utfall	Årsbudget	Totalt utfall ¹
Lundalänken	-55,0	-52,7	-81,5
Genarp högstadieskola	-17,6	-18,1	-37,5
Lund, förnyelse ledningsnätet	-7,1	-9,0	
Lundafastigheter, oförutsett div.	-5,7	-25,2	
Inventarier högstad. Genarp	-5,4	-7,9	-7,5
8-fraktioner, LRV	-4,5	0,0	-4,9
Lerbäckskolan 1b, hus A LOFÖ	-4,2	-4,3	-4,7
Idrott anläggningar	-4,2	-12,6	
Katedralskolan, media tillb	-4,0	-4,3	-4,7
Nyemission L kom Parkerings AB	-4,0	0,0	
Vent.åtgärder förvaltningsbyggn	-3,4	-3,3	
Backaskolan om- o nyb LOFÖ	-3,3	-6,6	-3,8
Anl källsorterat material	-2,9	-6,3	
Containerverksamhet	-2,9	-3,3	
Tunaskolan 1b hus F LOFÖ	-2,8	-5,3	-3,2
Internleasing KoF	-2,7	0,0	
Vent.åtgärder äldre	-2,5	-2,5	-4,1
Brunnstömning	-2,1	-5,0	

¹⁾ Från år 2000

Nettoinvestering per förvaltning

(mkr)	Utfall	Budget
Kommunkontor	1,8	-21,2
Drätselkontor	-1,4	-1,5
Övrig central förv.	-4,0	0,0
Personalförv.	-0,4	-0,9
Brandförsv.	-0,9	-0,3
Lundafastigheter	-59,3	-117,1
Stadsbyggnadskontor	-0,4	-1,7
Lunds Lantmäteri	0,0	-0,7
Teknisk förv.	-77,6	-135,6
Renhållningsverk	-13,3	-39,1
Utbildningsförv.	-3,9	-10,3
Kultur- o Fritidsförv.	-11,8	-21,9
Socialförv.	-0,5	-0,9
Miljöförv.	0,0	-0,2
Markentreprenad	-2,0	-5,5
Vård- o Omsorgsförv.	-2,8	-10,9
Barn- o skolförv. Norr	-2,4	-5,0
Barn- o skolförv. Söder	-0,5	-2,5
Barn- o skolförv. Öster	-7,1	-13,4
Finansförv.	-0,9	0,0
Summa	-187,4	-388,7

Principer och förklaringar

Tillämpade redovisningsprinciper

Sammanställd redovisning (koncernen)

För kommunen gäller KRL, Kommunal Redovisningslag, samt anvisningar utfärdade av Rådet för kommunal redovisning, RKR. Räkenskaperna i den sammanställda redovisningen är uppställda efter de principer kommunen tillämpar.

Den sammanställda redovisningen omfattar Lunds kommun och samtliga dotterbolag. Med dotterbolag avses de bolag där kommunen direkt eller indirekt innehar mer än hälften av aktierna. Som konsolideringsmetod har använts förvärvsmetoden, vilket innebär att dotterbolagens egna kapital vid förvärvet eliminerats i sin helhet. I den sammanställda redovisningen ingår därför endast den del av dotterföretagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet.

Interna poster av väsentlig karaktär mellan de ingående bolagen och kommunen har eliminerats. Obeskattade reserver har efter avdrag för latent skatteskuld hänförs till eget kapital. I den sammanställda redovisningen redovisas dotterföretagens obeskattade reserver dels som eget kapital (72%), dels som uppskjuten skatt (28%). För närmare analys av räkenskaperna hänvisas till kommunens resp. bolagens årsredovisningar med noter.

Kommunen

Lunds kommun följer den kommunala redovisningslagen på alla punkter utom några, vilka framgår nedan. Kommunen följer de rekommendationer som lämnas av Rådet för Kommunal Redovisning.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen upptagits till anskaffningsvärdet efter avdrag för planenliga avskrivningar. Ursprungligt anskaffningsvärde finns dock inte registrerat för anskaffningar gjorda före 1988. Det bokförda värdet som gällde 1987 används som underlag för avskrivningar. Avskrivning sker på ursprungligt anskaffningsvärde. Avskrivningar påbörjas för byggnader, fordon och maskiner den månad anläggningen tas i drift. För anläggningar såsom gator, vägar, belysning, parkanläggningar, VA-ledningar, idrottsanläggningar samt diverse inventarier påbörjas avskrivningarna året efter det att investeringen skett. Anledningen är att nämnderna inte anser sig kunna dela upp investeringarna under löpande år. VA-anslutningsavgifter har minskat värdet av motsvarande tillgångar i balansräkningen. Anledningen är att Tekniska nämnden anser det vara alltför svårt att hantera dubbla redovisningar. Detta måste ske om man följer RKR's anvisningar eftersom avskrivningarna i annat fall blir för höga och det blir ett överuttag av taxemedel. VA-domstolarna har i ett antal fall slagit fast att avskrivningsunderlaget inte får höjas med större belopp än skillnaden mellan investeringsutgifterna och avskrivningsunderlaget i form av anläggningsavgifter, statsbidrag etc. Skolmöbler och vårdängar skrivs i vissa fall av på längre tid än vad Kommunförbundet rekommenderar eftersom kommunen anser att dessa tider är för korta. Immateriella tillgångar redovisas från och med 2002 i enlighet med rekommendationerna. Här ingår t ex licensavgifter för större IT-system.

Kommunen har placerat en del av pensionsmedlen i aktier som en långsiktig placering. Minskning av aktievärdet på balansdagen bokförs som en nedskrivning. En ökning av aktievärdet på balansdagen bokförs som en uppskrivning. I båda fallen avräknas det bokförda beloppet vid avstämning mot balanskravet.

Redovisning av exploateringsområden

Värdet av pågående exploateringsområden bokförs som omsättningstillgång i balansräkningen. Ett område är upptaget på tillgångssidan medan övriga områden är upptagna på skuldsidan, dvs kommunen har fått in intäkter innan kostnaderna uppstått. Principer för exploateringsredovisningen har fastställts under 2002. Vid årsgenomgång av exploateringsprojekten beaktas värderingsreglerna för exploateringsfastigheter. Vid befarade förluster på tomtförsäljningar dvs när försäljningspriset är lägre än den upparbetade kostnaden för exploaterad tomtmark kostnadsbokförs denna förlust. Även framtida återstående arbeten beaktas. En koppling sker här till aktuellt EVP, Ekonomi- och verksamhetsplan. Försäljningsvärde baseras på avtal/bedömning av den framtida försäljningsintäkten. Den beräknade intäkten ställs mot den kalkylerade kostnaden för området. Exploateringsmarken kan aldrig redovisas till ett högre värde än det beräknade försäljningsvärdet. Intäkter för ett område som inte möts av framtida kostnader resultatförs när beloppet överstiger 5 miljoner kr. Huvudregeln är att osålda tomter för bostadsmark som ej kunnat avyttras under en femårsperiod skrivs ner helt och redovisas till ett bokfört värde av en krona.

Avsättningar

Avsättningar i balansräkningen kan ske för förpliktelser som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias. I rekommendation nr 10 har räknats upp ett antal exempel. Någon avsättning för återställande av deponier (soptippar) i kommunen har inte gjorts. Kommunen har beslutat att de anställda från och med år 2000 skall få placera hela årets intjänande i form av en särskild individuell del. Detta innebär att det endast är pensioner som intjänats 1998-1999 som redovisas som en avsättning i balansräkningen samt den del som inte omfattas av det nya pensionsavtalet (de som är födda före 1938, lön överstigande 7,5 basbelopp samt efterlevandepensioner). Visstidsavtal med förvaltningschefer finns bokförd bland avsättningar för garantipensioner. En beräkning har gjorts med antagande att dessa chefer tar ut visstidspension när avtalet löper ut efter det att personen fyllt 60 år. Kommunen har här valt att följa Redovisningsrådets rekommendation (RR16, 2000) istället för RKR.

Upplupna kostnader

För timanställda har inte skuldberäkning gjorts för arbetad tid i december månad. Övertidstimmar i december har bara skuldförts för en förvaltning nämligen Renhållningsverket.

Som skuld till anställda tas upp den intjänade semesterlönen och den ej kompenserade övertiden. På beloppet läggs sociala avgifter och sen 2002 även upplupen pensionskostnad. De nya högre avgifterna från 2003 har använts som beräkningsgrund. Upplupen kostnad för pensionsavgiften fram till 2001 har tagits upp som en jämförelsestörande post och inte som byte av redovisningsprincip, dvs inte direkt mot balansräkningen.

Leasingavtal

En uppdelning i finansiell leasing resp operationell leasing har inte skett. Rekommendationen ska enligt RKR tillämpas från och med räkenskapsåret 2003. Finansiell leasing innebär att leasingobjektet redovisas som anläggningstillgång.

Dokumentation av tillämpat redovisningssystem

Kommunen uppfyller inte helt den bestämmelse som rör dokumentation av redovisningssystemet. Här finns dock en plan för framtagande av en sådan dokumentation under 2003.

Förklaringar

Pensionsskulden

Den pensionsskuld som redovisas som ansvarsförbindelse, består av de avtalspensioner som kommunalt anställda intjänat till och med 1997. Detta avtal, PA-KL, gav flertalet pensionstagare efter 30 års intjänandetid ca 65-70% av slutlönen i total pension. Systemet är ett särskilt förmånsbestämt system som innebär att kommunen garanterar nivån på kompletteringspensionen. Det är uppbyggt enligt bruttoprincipen, dvs kommunen svarade för totalpensionen minskad med allmän pension. PA-KL gäller fortfarande fullt ut för anställda

födda 1937 eller tidigare. För övriga gäller att den pensionsrätt som intjänats enligt PA-KL före 1998 räknas om till en pension som kan tas ut från 61 års ålder.

Ett nytt system för kommunala avtalspensioner, PFA-98, trädde i kraft 1998. Det innebär en övergång till ett system som inte kopplas till underliggande pensionsförmåner. Det blir därigenom lättare att beräkna den framtida pensionskostnaden. Pensionen bygger på arbetstagarens livsinkomst. Den årliga avgiften uppgår till mellan 3,5% och 4,5% av pensionsgrundande lön. Lunds kommun beslutade våren 2000 att från detta år betala ut hela den intjänade pensionsavgiften för individuell förvaltning.

Lagen om kommunal redovisning, och det därmed införda balanskravet från år 2000, har inneburit ändrade regler för redovisning av pensionskostnader och pensionsskuld. Pensionsskulden, som intjänats fram till 1997 enligt PA-KL, lyfts ut från balansräkningen och redovisas som en ansvarsförbindelse. Den pension som de anställda tjänar in från och med 1998 tas upp som sk avsättning i balansräkningen eller utbetalas till den pensionsförvaltare som den anställde valt för individuell förvaltning. En övervägande majoritet av landets kommuner har valt att betala ut hela den individuella delen.

Statsbidrag för utjämning av kostnader och intäkter

Sen 1996 gäller en ny modell för utjämning av kostnader och intäkter i kommunsektorn samt för statens bidrag till kommunerna. Det består av tre huvuddelar: inkomstutjämning, kostnadsutjämning, statsbidrag. Inkomstutjämningen innebär att kommuner som har en inkomstnivå överstigande riksgenomsnittet, får dela med sig av sina skatteinkomster till de kommuner som har inkomstnivå understigande riksgenomsnittet. Lund har för närvarande en inkomstnivå som ligger något över riksgenomsnittet. Kommunen får för närvarande årligen lämna ifrån sig skatteinkomster med i storleksordningen 60 mkr.

Kostnadsutjämningen innebär att strukturellt betingade kostnadsskillnader utjämnas mellan kommunerna. I beräkningarna anses Lund ha en "gynnsam" struktur, varför kommunen får lämna ifrån sig pengar till kommuner med "ogynnsam" struktur.

Statsbidraget utgår med ett enhetligt belopp per invånare.

Om årsredovisningen

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen avsluta räkenskaperna för kommunens förvaltningar och bolag. Dessa ska sammanfattas i en årsredovisning som ska godkännas av kommunfullmäktige. I årsredovisningen ska finnas beskrivningar och kommentarer till verksamhetens inriktning, utveckling och utfall. Där ska även finnas jämförelser mellan mål och resultat, liksom förklaringar till varför det blev som det blev. För att öka tydligheten – och betona helhetsperspektivet – redovisas Lunds kommuns Årsredovisning 2002 i två delar

- Del 1: kommunstyrelsens årsredovisning över verksamheten under år 2002, inklusive förvaltningsberättelse för kommunen och koncernen
- Del 2: nämnders/styrelsers årsredovisningsrapporter.

Del 2; nämndernas verksamhetsredovisningar

Redovisningarna är strukturerade efter gemensamma mallar och finns i sin helhet tillgängliga på kommunens intranät.

Innehållet:

- *Nämndens ordförande har ordet:* Nämndens ordförande ges här möjlighet att skriva en sammanfattande inledning till verksamhetsredovisningen. Den bör utgöra en politisk bedömning av verksamheten och kan förslagsvis beröra frågor rörande budgetutfall, styrning och uppföljning, organisation, prioriteringar, eventuell konkurrensutsättning och åtgärder för att hantera ekonomin.

- *Nämndens verksamhet:* Redovisningen kan beskriva intressanta ansatser och framtidsplaner liksom långsiktiga strategier som är styrande för verksamhetens utveckling. Andra teman kan till exempel vara: särskilda händelser, start/ nedläggning av verksamheter, ändrad inriktning, privatisering/ kommunalisering, organisatoriska förändringar, chefsbyte, statliga reformer eller andra myndigheters beslut som påverkat, befolkningsförändringar eller andra volymförändringar, arbetsuppgifter som tagit mycket tid i anspråk, nya arbetsformer, nya system som införts, särskilda insatser, viktiga kommunstyrelsebeslut som påverkat verksamheten, enkäter, kvalitetsundersökningar, arbetsbelastning, efterfrågan på tjänster, särskilda insatser, utvecklingsarbete, projekt, arrangemang, investeringar som pågått mm. Redovisning ska också ske kortfattat om lagar och nationella mål som verksamheten starkt påverkas av.
- *Nämndens förvaltningsberättelse:* Nämndens förvaltningsberättelse bör i lämplig omfattning beröra olika områden och infallsvinklar, bland annat omvärld, kvalitet, miljö, personal och ekonomi. Förvaltningsberättelsen kan ses som en sammanfattning av årsredovisningens delar.
- *Nämnden och omvärlden:* Omvärldsanalysbegreppet kan grovt delas upp i två delar; den operativa och den strategiska omvärldsbevakningen. För den operativa bevakningen har Kommunförbundet myntat uttrycket "omvärldsspaning". Operativ omvärldsbevakning ger stöd till pågående verksamhet här och nu inom ramen för pågående planeringsperiod; för Lunds kommun är det EVP:s treårsperspektiv som gäller i de flesta sammanhang. Strategisk omvärldsbevakning däremot har ett vidare perspektiv både utåt och framåt. Den är ofta av mer analytisk karaktär. De bägge kategorierna kan illustreras på följande sätt:
 - Operativ omvärldsbevakning; "omvärldsspaning" = fokus på innevarande planeringsperiod
 - Strategisk omvärldsbevakning; "omvärldsanalys" = utvecklingen inom t.ex. 5 till 15 år

Omvärldsspaning, operativ omvärldsbevakning äger fortlöpande rum ute i förvaltningar och verksamheter. I princip är det varje handläggares uppgift att i sin beredning bevaka och analysera förordningar, lagar och omvärldsfaktorer i övrigt. Omvärldsbevakning får dock inte ses som en isolerad funktion, utan tvärtom betraktas som en generell metod att på ett systematiskt och kontinuerligt sätt omvandla "information" till insiktsfulla beslut för att öka kvaliteten i organisationens agerande.

Omvärldsanalys, strategisk omvärldsbevakning behövs idag i alla strategiska, taktiska och operativa sammanhang. En organisations framgångsmöjligheter är i allt större utsträckning beroende av förmågan till förändring; det blir av central betydelse att tidigt upptäcka och korrekt tolka de övergripande trenderna och de nya perspektiven.

- *Nämndens kvalitetsredovisning:* I Lunds kommun är det kommunfullmäktige som beslutar om övergripande gemensamma mål för hela den kommunala verksamheten – och de kommunala nämnderna som beslutar om allmänna mål för särintressen som vård, renhållning, biblioteksverksamhet etc. Varje verksamhet, tex. vårdhem, soppåhämning, bibliotek, fastställer sedan egna verksamhetsmål.

På kommunfullmäktigenivån är målen övergripande och därmed ganska abstrakta. Fullmäktiges mål är av inriktningsskärpt, är allmänt formulerade och riktar sig till medborgarna. De utgör kommunfullmäktiges "beställning" till nämnderna.

På nämndsnivån blir målen mer handlingsinriktade och kortsiktiga. Nämndens mål är konkretare, är inriktade mot att tala om vad effekterna av verksamheten ska vara för brukarna. Ambitionsnivån bestäms bland annat utifrån tilldelade resurser.

Mest konkreta är målen på verksamhetsnivå. Verksamhetens mål talar om vad verksamheten ska göra eller uppnå.

I den årliga budgeten, Ekonomi och verksamhetsplan med budget (EVP), listas de operativa fullmäktigemålen per nämnd tillsammans med tillhörande nämndsmål. Fullmäktiges övriga mål finns att tillgå i planer och/eller strategier. Verksamhetsmål redovisas inte i budgeten.

I Lunds kommuns *kvalitetspolicy* betonas att nämndernas kvalitetsarbete ska utgå från kommunens övergripande styr- och ledningsprinciper – särskilt principen om målstyrning. Ett väl fungerande kvalitetsarbete beskrivs som en genomförd målstyrningsprocess, där momenten mål, resultat, bedömning och åtgärder ingår. Att nämnder och styrelser tolkar fullmäktiges övergripande mål utifrån en likartad tolkningsram blir därmed av avgörande betydelse för en dynamisk kvalitetsutveckling.

- *Nämndens miljöredovisning:* Redovisning ska ske hur nämnden genom miljöledningsarbetet uppfyllt kommunfullmäktiges mål, beslut och planer inom miljöområdet. Exempel på miljödokument är Agenda 21-plan, Transportstrategi, Strategi för miljöanpassad upphandling etc. Nämndens miljöpolicy ska infogas som dokument. Nämndens övergripande mål, detaljerade mål, resultat/genomförda åtgärder under året samt om möjligt resultat i form av "nyckeltal" ska skrivas in i tabeller. Därvid ska en tabell per övergripande mål utnyttjas.
- *Nämndens personalredovisning:* Personalredovisningen ersätter det tidigare personal-ekonomiska bokslutet. Här finns sen flera år tillbaka mallar för hur denna redovisning ska gå till.
- *Ekonomisk redovisning för nämnder:* Nämnderna ska redovisa budgetavvikelser gentemot tilldelad ram, eventuella åtgärder som vidtagits under året för att minimera avvikelserna, nettokostnadsutveckling, prognoser under året jämfört med utfallet, eventuella förändringar i ekonomistyrning och ska kommentera balanserat resultat / eget kapital. Nämnder som är resultatenheter eller har en stor del resultatenheter ska dessutom redovisa resultatet och orsaker till resultatet och resultatutveckling. Nyckeltal är ett bra sätt att överskådligt redovisa analysen av vad invånarna fått ut av satsade resurser. Det ska vara ett begränsat antal intressanta nyckeltal som mäter verksamhetsresultat. Vissa nyckeltal anges i budgeten för året. Dessa ska följas upp. Ytterligare nyckeltal kan anges.

Kommunallagen

Utdrag om ekonomi

Kommuner och landsting skall ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

Kommunerna och landstingen skall förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.

Fullmäktige skall meddela särskilda föreskrifter för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. I föreskrifterna skall det anges hur medlen skall förvaltas. Därvid skall tillåten risk vid placering av medlen fastställas. Vidare skall det anges hur uppföljning och kontroll av förvaltningen skall ske.

Kommuner och landsting får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommuner eller landsting är skyldiga att tillhandahålla, får de ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet. Lag (1998:70).

Kommuner och landsting får inte ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen eller landstinget tillhandahåller (självkostnaden). Lag (1998:70).

Budgeten skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Lag (1997:615).

Budgeten skall innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret. I planen skall skattesatsen och anslagen anges. Av planen skall det vidare framgå hur verksamheten skall finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budget-

årets slut. Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, skall det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen återställas under de närmast följande två åren. Beslut om sådan reglering skall fattas i budgeten senast det andra året efter det år då det negativa resultatet uppkom. Om det finns synnerliga skäl kan fullmäktige besluta att sådan reglering inte skall göras. Budgeten skall också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret skall därvid alltid vara periodens första år. Lag (1997:615). Förslag till budget skall upprättas av styrelsen före oktober månads utgång. Budgeten fastställs av fullmäktige före november månads utgång. De år då val av fullmäktige har förrättats i hela landet skall budgeten fastställas av nyvalda fullmäktige.

Om fullmäktige beslutar om en utgift under löpande budgetår, skall beslutet innefatta också anvisning om hur utgiften skall finansieras.

Styrelsen och övriga nämnder skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som de förvaltar. Närmare bestämmelser om kommuners och landstings bokföring finns i lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Lag (1997:615).

När styrelsen har fått övriga nämnders redovisningar, skall den upprätta en årsredovisning. Närmare bestämmelser om årsredovisningen finns i lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Lag (1997:615).

Den kommunala kompetensen

De krav som statsmakterna ställer på den kommunala sektorn samt fördelningen av uppgifter mellan stat och kommun regleras i Kommunallagen och särskilda författningar. Grundtanken är att kommuner och landsting tar hand om sådana uppgifter som med fördel kan skötas på lokal och regional nivå.

Flera av de grundläggande bestämmelserna i 1991 års Kommunallag går ytterst tillbaka till 1862 års kommunalförordningar.

Kommunallagen formulerar den kommunala kompetensen:

"Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte handhas enbart av staten, en annan kommun, ett landsting eller någon annan."

Kompetensbestämmelsen berör i första hand den frivilliga verksamheten. I lagen finns en paragraf innefattande den sk självkostnadsprincipen:

"Kommuner och landsting får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen eller landstinget".

Ett viktigt område är den obligatoriska verksamheten. Denna verksamhet har vuxit mycket under de senaste decennierna. Speciallagarna för denna verksamhet är omfattande. Verksamheterna är:

- skolväsende
- socialtjänst
- hälso- och sjukvård
- miljöskydd
- plan- och byggväsende
- räddningstjänst

Det är ofta svårt att definiera vilken miniminivå staten kräver för verksamheten. Inte sällan innebär detta att förvaltningsdomstolar får avgöra om verksamheten bedrivs i enlighet med lagens intentioner. Förvaltningslagens syfte är att stärka den enskildes ställning och rättskydd i förhållande till myndigheter och förvaltningar, inklusive kommuner och landsting.

Kommunal myndighet omfattas också av offentlighetsprincipen, som innebär att allmänheten har rätt att ta del av allmän handling enligt Tryckfrihetsförordningen. Principen gäller också kommunala företag. Den senaste kommunallagsöversynen ökade kommuner-

nas möjligheter att själv bestämma hur organisationen ska se ut. Det måste dock alltid finnas en fullmäktigeförsamling respektive en styrelse. Tidigare krav på speciella nämnder för obligatoriska verksamheter försvann.

Kommunala bolag förekommer främst i bostadssektorn och inom energisektorn. De kommunala företagen styrs av Aktiebolagslagen. Enligt den senaste Kommunallagen ska dock kommunen fastställa det kommunala ändamålet och fullmäktige ska yttra sig vid ärenden av större vikt. Kommunen ska vidare bestämma bolagsordning, utse styrelse och revisorer samt tillse att styrelse och VD förvaltar bolaget på ett acceptabelt sätt. Kommunernas årsredovisningar ska också omfatta de kommunala företagen.

I 1974 års Regeringsform fastslås att den svenska demokratin förverkligas bland annat genom kommunal självstyrelse. Här kan man alltså hävda att kommunal självstyrelse åtnjuter ett grundlagsskydd. Den kommunala självstyrelsen har dock sina begränsningar. Statsmakterna har det övergripande ansvaret för hur resurserna ska fördelas inom riket. Staten styr den kommunala verksamheten genom att ange de ekonomiska ramarna och genom ramlagstiftning. Lagar som gäller är bla. skollagen, hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Finansieringsprincipen innebär att kommuner och landsting inte ska åläggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Statsmakterna har möjlighet att påverka storleken på kommunernas skatteunderlag genom att bestämma vilka poster som ska ingå i skatteunderlaget. Från och med 1991 beräknas kommunalskatt enbart på inkomst av tjänst och näringsverksamhet. Dessförinnan har också inkomster av kapital och fastigheter och, ännu tidigare, även juridiska personers inkomster legat till grund för den kommunala beskattningen. Den andra faktorn som bestämmer kommunernas skatteinkomster är den kommunala skattesatsen. Här har staten ingripit genom att ålägga kommunerna sk. tillfälliga skattestopp eller sanktioner om höjning sker.

Demokrati utmärker en kommun. Beslut om gemensamma angelägenheter och beslut om inriktning, omfattning och finansiering ska fattas av folkvalda. Ett krav på öppenhet och insyn föreligger. De demokratiska formerna ska utvecklas. Rollen som företrädare för medborgarna ska begagnas och de politiska ideologierna ska få påverka verksamheten. Demokrati innebär debatt och en brytning av olika uppfattningar och ideologiska synsätt mot varandra. Öppenhet innebär att uppfattningar kan revideras och beslut kan komma att dröja. Verksamheten ges inte några snabba och entydiga signaler rörande hur den ska bedrivas och mot vilka mål. Samtidigt krävs att verksamheten ska bedrivas effektivt, dvs. så mycket bra verksamhet som möjligt med så liten resursinsats som möjligt. Därvid krävs klara ansvarsförhållanden och tydlig formulering av verksamhetens uppdrag. En konflikt föreligger då mellan demokrati och effektivitet. Denna konflikt måste av politiker och tjänstemän hanteras på ett bra sätt.

10 års utveckling

Ekonomi

Resultat

Kommunens resultat försämrades från mitten av 1980-talet fram till 1992, varefter en successiv resultatförbättring skedde. Sedan 1992 har finansnettot förbättrats från -80 mkr till +15 mkr i bokslut 2002.

Förbättringen började 1993 då kommunen kunde amortera av på lån efter försäljning av sydkraftaktier. Låneskulden har sen kunnat hållas på en i stort sett oförändrad nivå, räntesatserna har varit lägre och kommunen har fått en ökad utdelning från de kommunala bolagen. 1995 höjdes skattesatsen med 1 kr vilket gav en inkomstförstärkning på 95 mkr.

Under 1990-talet ökade belastningen på kommunens ekonomi genom statliga åtgärder. För tiden 1990 till 1995 beräknas den bestående effekten för Lunds kommun motsvarar ca 1:50 i utdebitering. Från 1997 har statsbidragen höjts. Bidragsökningen åren 1997-2000 motsvarade cirka 1 krona i utdebitering.

1996 gav ett positivt utfall beroende på realisationsvinster på 191 mkr. För övrigt inträffade en kraftig resultatförsämring detta år. Resultatet 1997 var -52 mkr, vilket för 1998 och 1999 vändes till positiva resultat, båda åren +13 mkr.

För 2000 hade kommunen ett resultat på 194 mkr, men utan den extra utdelningen från Lunds Energi AB hade resultatet varit -9 mkr. Resultatet för 2001 hade också varit negativt -24 mkr, om inte slutredovisningar skett för exploateringsområden. 2002 blev resultatet -5 mkr.

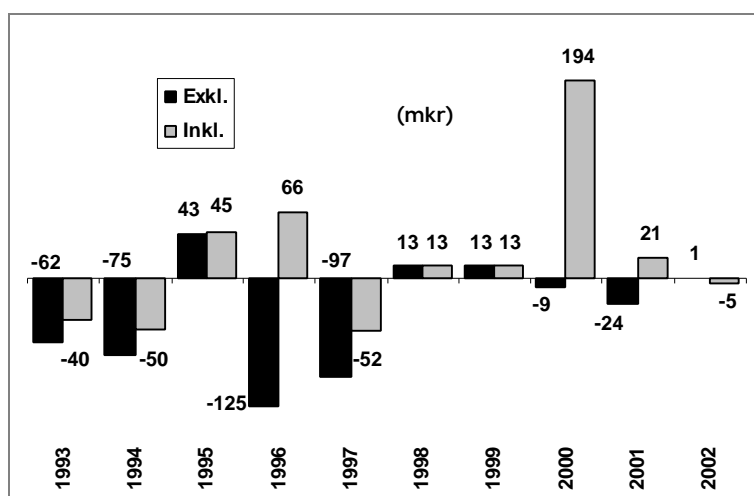

Fig. 8
10 års resultat
De senaste tio årens resultat exklusive respektive inklusive jämförandestörande poster.

Realisationsvinster har påverkat slutresultatet. Försäljning av anläggningstillgångar, främst fastigheter och aktier, har gett följande vinster:

år	(mkr)	Aktier	Fastigheter	år	(mkr)	Aktier	Fastigheter
1993			21	1999			8
1994			25	2000		4	
1995			2	2001			4
1996		171	20	2002			2
1997			46	Summa 10 år:		175	130
1998			2				

Andra jämförelsestörande poster:

- År 2000: 202 mkr utdelning från kommunala bolag, mm
- År 2001: intäkter 45 mkr, slutredovisning av tidigare avslutade exploateringsområden
- År 2002: kostnader 6 mkr, pensionsavgifter.

Affärsverken

Affärsverken i Lunds kommun ska vara självbärande. Detta innebär att verksamheten ska finansieras med avgifter. Dessutom bör en viss grad av självfinansiering av investeringarna åstadkommas. Intäktsnivån har emellertid minskat relativt kraftigt de senaste åren. Detta förklaras dels av att taxorna har varit oförändrade under ett flertal år dels av att avskrivningarna för Avloppsverkets del har ökat kraftigt främst pga. utbyggnad av reningsverken. 2001 steg resultatnivån tillfälligt. 2002 redovisas ett underskott på 1 mkr. Affärsverkens taxor:

- **Vatten- och avloppsverk:** Brukningsavgiften för vatten uppgick 2000 till 5:35/kbm och har legat oförändrad sedan 1992. Brukningsavgiften för avlopp uppgick även den till 5:35/kbm och höjdes senast 1995. Under 2001 höjdes den fasta avgiften för såväl vatten som avlopp motsvarande ca 2,5% av det totala avgiftsuttaget. Därefter har brukningsavgiften för vatten och avlopp var oförändrad.
- **Renhållningsverk:** Taxan för sophämtning har höjts med i genomsnitt 6 % per år sedan 1992. Höjningarna beror på utökad service, höjda behandlingsavgifter, ökade avfallsmängder och avfallsskatt fr.o.m. år 2000. Mängden insamlad och avlämnat grov- och trädgårdsavfall från hushållen har ökat med i genomsnitt 4 % per år. Ökningen för tidningar och förpackningar var 11 % per år. Under perioden ökade folkmängden med drygt 0,9 % per år. Taxehöjningarna resulterar inte alltid i kostnadsstegringar för abonnenten, eftersom abonnemangsvolymen ofta minskas till följd av en ökad återvinning.

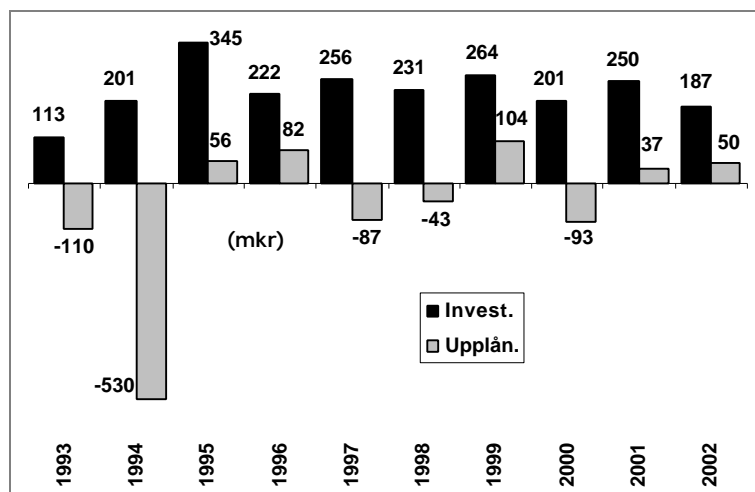
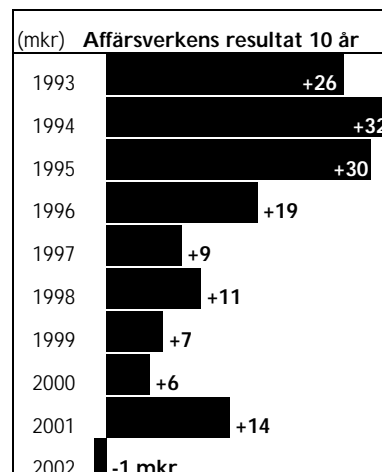

Fig. 9
Investering och upplåning
De senaste tio årens nettoinvestering och nettoupplåning.

Nettoinvesteringar

Nettoinvesteringarna, exkl. exploateringsverksamhet, har legat på drygt 200 mkr per år de senaste 10 åren. Det stora flertalet investeringar har gällt skolor. Ett flertal gymnasieskolor har byggts till och byggts om samt köpts in. Nya grundskolor har byggts och många har byggts om och byggts till, samtidigt som stora insatser för förbättrad ventilation gjorts. Under de två senaste åren har stora investeringar gjorts i anordningar för kollektivtrafiken.

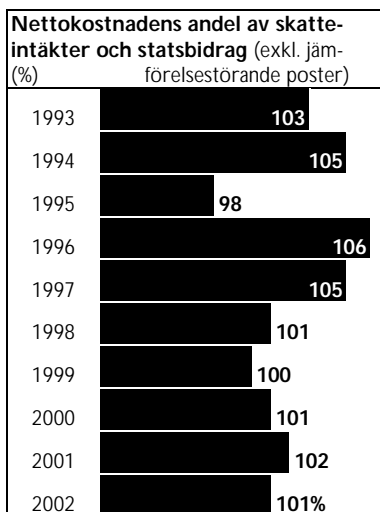
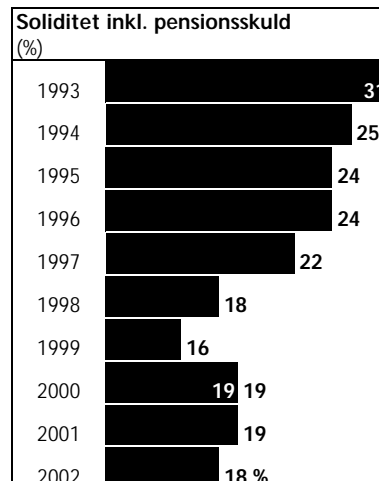
Upplåning

Upplåningen ökade mellan 1987 och 1992 med totalt drygt 400 mkr. 1993 skedde en minskning med 497 mkr till 275 mkr, främst föranlett av att aktier i Sydkraft AB såldes

och att låneskulden därvid sänktes. Därefter ökade skulden till 413 mkr 1995 varefter den har sjunkit successivt dock med fluktuationer, med som högst 336 mkr 1999 som lägst 243 mkr 2000. 2002 är skulden uppe i 330 mkr.

Soliditet

Soliditetsnivån har påverkats både av de årliga resultaten och förändringarna i tillgångsmassan. Genom att pensions-skuld som intjänats till 1998 redovisas utanför balansräkningen är soliditeten 65%. Inklusivt denna pensionsskuld hade soliditeten legat på 18% 2002. 1995 låg denna soliditetsnivå på 24%.

Nettokostnadernas andel

Nyckeltalet för nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag (frånräknat jämförelsestörande poster) för den skattefinansierade verksamheten låg på cirka 105 % mellan åren 1993 och 1997. Därefter sjönk andelen till 100 % men har åter ökat för att uppgå till 101–102 % de två senaste åren.

Finansnettot

Före den stora minskningen av låneskulden, som skedde i samband med försäljning av Sydkraftaktier 1993, uppgick finansnettot till omkring -80 mkr varje år. Aktieutdelningen från de kommunala företagen har successivt ökat, för att 1998-99 uppgå till 35 mkr. Under 2000 skedde en extra utdelning med nästan 230 mkr från Lunds Energi AB med anledning av att man sålde sitt innehav i Sydkraft. Utdelningen användes för att amortera kommunens låneskuld, vilket leder till minskade finans-kostnader. 2002 var utdelningen 33 mkr.

Verksamhet

(antal platser alt. elever)	2002	2000	1995	1990
Förskola	3 082	3 250	4 100	3 470
Familjedaghem	425	430	1 000	1 360
Enskild förskola	913	895	810	460
Ålderdomshem	572	609	580	582
Fritidshem	3 164	3 100	2 050	1 500
Grundskola	11 407	11 550	9 920	11 130
Fristående skola	650	515		
Gymnasieskola	5 088	4 940	4 850	4 550

Verksamhetstal: några verksamhetens utveckling under 12 år:

Förändringar av huvudmannskap

- Den 1/10 1994 övertog kommunen hemsjukvården från landstinget.
- 1995 övertog kommunen omsorgsverksamhet, särskolan samt verksamhet för vissa psykiskt störda. Kommunen kompenseras med en ersättning från landstinget detta första år. Från 1996 sker en skatteväxling med landstinget. Verksamheten hade en personal på drygt 300 personer och en omsättning på ca 107 mkr.
- Från 1/7 1995 övertog kommunen ansvaret för civilförsvaret. Omfattande nya arbetsuppgifter har lagts på räddningsnämnden.
- Från och med 1996 upphörde kommunens bidragsgivning till länstrafiken. Skatteväxling skedde.

- Under hösten 1998 överfördes vissa personalgrupper inom omsorgsverksamheten till landstinget.
- 1999 övertog kommunen gymnasieutbildningar från landstinget; för Lunds kommuns del övertogs vårdutbildningarna. Kollektivtrafiken övertogs av Region Skåne. Lund sköter stadstrafiken på uppdrag av Region Skåne. För dessa kostnadsomflyttningar har skett en skatteväxling.

Organisationsförändringar

- 1993 inrättades Lundafastigheter och Markentreprenad som resultatenheter.
- 1996 infördes tio kommunaldelsnämnder som ansvarade för främst skola , barnomsorg, äldreomsorg, fritidsverksamhet, kultur och parkskötsel.
- Till årsskiftet 2000 avskaffades kommunaldelsnämnderna. Från detta år inrättades tre barn- och skolnämnder och en Vård- och omsorgsnämnd. Tekniska nämnden övertog parkskötseln mm. Kultur- och Fritidsnämnden övertog fritid och kultur.
- Från 1 april 2001 bröts psykiatrin ut och fördes över till Socialnämnden.
- 1/1 2002 slogs Stadsarkitektkontor och Stadsingenjörskontor ihop till ett Stadsbyggnadskontor.

Jämförelsetal och nyckeltal

Jämförelsetal (år 2001)

I tabeller nedan jämförs medelvärden från Lunds kommun, rikets kommuner, länets kommuner och jämförelsegruppen "större kommuner". Observera att jämförelsetalen är från år 2001. Källa: SCB, Skolverket och Kommunförbundet.

Befolkning (31/12 2001)

	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Total befolkning, i tusental	99,6	8 909,1	1 136,6	2 367,9
- därav i ålder 1-12 år	13,1%	14,6%	14,4%	14,7%
- därav i ålder 7-15 år	10,9%	12,0%	11,8%	11,8%
- därav i ålder 16-19 år	4,6%	4,6%	4,6%	4,9%
- därav i ålder 19-64 år	66,3%	59,9%	59,7%	61,3%
- därav i ålder 65- 79 år	8,7%	12,0%	12,2%	11,5%
- därav i ålder 80-w år	3,9%	5,2%	5,4%	4,3%

Övergripande finansiella nyckeltal

	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Utdebitering, kr per skattekrona	29,88	30,53	29,45	31,00
- därav till kommunen	20,49	20,57	20,06	21,12
Verksamhetens nettokostnader, kr per invånare	28 467	31 242	29 584	31 018
Resultat före extraord. poster, kr per invånare	221	531	479	484
Långfristig skuld, kr per invånare	3 114	9 984	6 283	14 688

Verksamhetsområde nettokostnad

(kr per invånare)	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Politisk verksamhet	303	455	490	380
Infrastruktur, skydd mm	1 385	2 050	2 017	2 084
Fritid och kultur	2 120	1 684	1 573	1 914
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	3 971	3 772	3 575	3 784
Utbildning inkl. förskoleklasser	10 438	11 033	11 046	10 602
Äldre och funktionshindrade	8 716	9 727	8 972	9 707
Individ och familjeomsorg	2 152	2 558	1 966	2 599
Särskilt riktade insatser ¹⁾	279	323	291	388
Summa verksamhet exkl. Affärsverksamhet	29 362	31 602	29 933	31 464
Affärsverksamhet ²⁾	16	255	83	305

¹⁾ Flyktingmottagandet och sysselsättningsfrämjande åtgärder.

²⁾ Omfattar följande verksamheter : Avfallshandling, energi- & vattenförsörjning, kollektiv trafik, exploatering av mark till bostäder/näringsliv, förmedling av bostäder samt hamnverksamhet.

Personal per 1000 invånare

	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Antal årsarbetare exkl. Affärsverksamhet	68,1	66,5	63,6	69,5
- därav inom förskola och fritidshem	10,9	10,9	10,4	11,3
- därav inom utbildning	16,5	15,4	14,9	16,0
- därav inom äldre och funktionshindrade	19,6	21,7	20,4	22,6

Kostnader per brukare, elev mfl.

	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Förskola och skolbarnomsorg ³⁾ , kr/heltidsbarn	94 872	99 680	102 014	99 971
Förskoleklass ³⁾ , kr/elev	48 726	37 100	38 072	38 247
Grundskola ³⁾ , kr/elev	66 100	60 700	57 603	58 973
Gymnasieskola ³⁾ , kr/elev	78 238	77 000	75 313	76 520
Vuxenutbildning, kr per heltidsstuderande	33 712	32 700	33 670	34 720
Äldreomsorg ⁴⁾ , ordinärt boende, kr/vårdtagare.	190 964	183 656	200 786	180 128
Äldreomsorg ⁴⁾ , särskilt boende, kr/vårdtagare	431 189	363 503	358 645	353 582
Handikappoms ⁴⁾ , särsk. boende SoL/HSL, kr/bruk	418 364	357 216	338 823	370 991

³⁾ Hemkommunens kostnader⁴⁾ Källa Webcor. Därmed är medelvärdet för Rikets kommuner ovägt**Personaltätthet**

	Lund	Riket	Länet	Större kom.
Förskola & fritidshem ⁵⁾ , antal årsarbetare per 100 heltidsinskrivna	23,5	23,8	23,7	24,3
Familjedaghem ⁵⁾ , antal årsarbetare per 100 heltidsinskrivna,	27,0	25,0	26,3	26,2
Grundskolan, antal lärare per 100 elever	8,5	7,8	7,8	7,7
Gymnasieskolan, antal lärare per 100 elever	7,1	8,1	7,5	7,9

⁵⁾ Kommunal barnomsorg

Nyckeltal

Nyckeltal från olika verksamhetsområden

1. Befolkning	2002	2001
Medelfolkmängd	100 013	99 286
- varav 0 år	1 084	1 003
- varav 1-5 år	4 828	4 844
- varav 6 år	993	1 057
- varav 7-15 år	10 736	10 827
- varav 16-19 år	4 695	4 594
- varav 20-64 år	65 059	64 452
- varav 65-79 år	8 651	8 631
- varav 80-w år	3 967	3 878
2. Förskole- och grundskoleverksamhet	2002	2001
Antal kommunalt producerad platser via		
~ förskola	3 108	3 108
~ familjedaghem (inkl skolbarn)	425	428
~ fritidshem	3 164	3 113
~ fritidsklubb	676	549
~ grundskola	10 806	11 037

Antal barn/elever från Lund placerade i		
~ förskola	3 963	4 023
- varav i enskild regi	881	883
~ familjedaghem (inkl skolbarn)	425	428
~ fritidshem	3 348	3 385
~ fritidsklubb	828	677
~ grundskola	11 407	11 601
- varav i fristående grundskola	650	607
Nettokostnaden per inskrivet barn/elev i		
~ kommunal förskola (tkr)	83	76
~ enskild förskola (tkr)	81	74
~ familjedaghem/-daggrupper (tkr)	64	63
~ fritidshem (tkr)	25	23
~ fritidsklubb (tkr)	17	17
~ kommunal grundskola (tkr)	68	63
~ fristående grundskola (tkr)	52	54
Andel i årskurs 9 utan betyg i sv, eng eller ma	4,4%	4,6%
Antal årsarbeten per 100 barn/elever avseende		
~ barngruppspersonal i förskolan	18	18
~ pedagogisk personal i årskurs F-5	10	10
~ pedagogisk personal i årskurs 6-9	9	8
Antal elever med invandrarbakgrund	1 656	1 428
3. Vård och omsorg	2002	2001
Antal inrättade platser via ålderdomshem m.fl.	985	1 018
Bruttokostnad belagda dygnsplatser		
~ ålderdomshem (kr)	1 137	1 081
~ gruppboende (kr)	1 542	1 434
~ sjukhem (kr)	1 810	1 652
~ specialenhet (kr)	2 187	2 117
~ enskilda vårdhem (kr)	1 248	1 106
Andel rum med egen dusch på ålderdomshem	66%	63%
Avgiftsfinansieringsgrad för särskilt boende	12,9%	13,7%
Hemvård, antal vårdtimmar under okt.	24 283	22 288
Assistans för äldre, antal timmar beviljade okt.		
~ enl. stöd & service till vissa funktionshindr.(LSS)	2 483	2 458
~ enl. assistansersättning (LASS)	27 845	23 549
4. Omsorg och habilitering	2002	2001
Bruttokostnaden per plats och år för		
~ bostad med särskild service enligt LSS (tkr)	599	572
~ daglig verksamhet (tkr)	143	138
5. Gymnasieskolan och Gymn.särskola	2002	2001¹⁾
Antal kommunalt producerad platser via		
~ gymnasieskola	5 088	
~ gymnasiesärskola	68	
Andelen elever från Lunds kommun i		
~ kommunens gymnasieskolor	60%	
~ kommunens gymnasiesärskola	52%	
~ annan kommuns gymnasieskola	6,3%	
~ fristående gymnasieskola	9,3%	
Kostnad per elev i		
~ gymnasieskolan exkl. skolskjuts etc. ²⁾ (tkr)	71	
~ gymnasiesärskolan exkl. skolskjuts (tkr)	190	
Andelen gymnasieelever som		
~ blev intagna	97%	

~ blev intagna på förstahandsvalet (beröriga)	91%
~ fullföljde ett program inom 4 år	84%
Antal lärare per 100 elever i	
~ gymnasieskolan	7
~ gymnasiesärskolan exkl.	19

¹⁾ 2001 redovisas inte pga nytt mätsätt fr. 2002

²⁾ etc. = resersättning och inackordering

6. Komvux	2002	2001³⁾
Antal kommunalt producerad platser via		
~ grundläggande vuxenutbildning, heltidsstudier	287	
~ gymnasial vuxenutbildning, heltidsstudier	991	
Kostnad per heltidsstuderande elev i		
~ komvux, grundläggande vuxenutbildning (tkr)	28	
~ komvux, gymnasial vuxenutbildning (tkr)	44	
Antal lärare per 100 elever i komvux	5	

³⁾ 2001 redovisas inte pga nytt mätsätt fr. 2002.

7. Socialbidrag och flyktingmottagning	2002	2001
Socialbidrag		
~Antal bidragshushåll (inkl. flyktingar fr juli-01)	1 786	2 096
~Utbetalt socialbidrag per bidragshushåll (tkr)	35	32
Antal mottagna flyktingar	103	127

8. Arbetsmarknadsåtgärder	2002	2001
Antal personer i åtgärder	2 377	2 506

9. Institutions- och familjehemsvård	2002	2001
Antal personer som erhållit		
~ institutionsvård, vuxna	108	111
~ institutionsvård ⁴⁾ , barn & ungdom	53	79
~ familjehemsvård, barn och vuxna	93	95
Antal vård dagar		
~ institutionsvård, vuxna	12 742	15 768
~ institutionsvård ⁴⁾ , barn & ungdom	10 583	17 246
~ familjehemsvård, barn och vuxna	29 601	29 839
Vårdkostnaden per vård dag		
~ institutionsvård, vuxna (kr)	1428	1237
~ institutionsvård ⁴⁾ , barn & ungdom (kr)	2558	2130
~ familjehemsvård, barn och vuxna (kr)	450	426

⁴⁾ Inkl Tonårsboendet

10. Psykiatri	2002	2001
Antal vård dagar via privata vårdhem	13 849	-
Nettovårdkostnad per vård dag (kr)	1 134	-

11. Kultur och Fritid	2002	2001
Antal besökare		
~ Bollhus med bowlinghall (1000-tal)	213	206
~ Folkparken scenisk produktion (1000-tal)	0	1
~ Högevallsbadet (1000-tal)	366	360
~ Idrottshall (1000-tal)	118	107
~ Ishallen (1000-tal)	77	80
~ Lunds konsthall (1000-tal)	193	185
~ Stadsbibliotek (1000-tal)	1 291	1 215
~ Stadsteater exkl. uthyrningar (1000-tal)	26	28
Utlåning vid Statsbiblioteket		
~ antal lån (1000-tal)	1 259	1 250
~ antal lån per kommuninvånare	13	13
Kulturskolan		

~Antal barn i kör och instrumental undervisning	1 377	1 291
~Antal visningar, skolbio	305	297
12. Gator och trafik	2002	2001
Huvudvägar (km)	75	73
Lokala gator (km)	242	239
Ljuspunkter (1000-tal)	19	19
13. Kollektivtrafik	2002	2001
Kollektivtrafiken - antal resor via		
~ Stadstrafiken (1000-tal)	5 808	5 535
~ Färdtjänst (1000-tal)	134	143
Avgiftsfinansieringsgrad		
~ Stadstrafiken- kostn. som täcks av intäkt	53%	54%
~ Färdtjänsten- kostn. som täcks via intäkt	20%	19%
14. Park och natur	2002	2001
Parkmark och grön gatemark (ha)	626	626
Skogs- och naturmark (ha)	883	883
15. Mark och exploatering	2002	2001
Såld Industrimark (ha)	0,7	6,1
Färdigställda lägenheter	365	280
16. Affärsverksamhet	2002	2001
Producerad/behandlad volym		
~ Vattenproduktion (miljoner m ³)	9,4	9,2
~ Behandlad volym avloppsvatten (miljoner m ³)	14,4	13,4
~ Materialflöde från hushållen (1000-tal ton)	52,7	51,7
Brukningavgift		
~ rörlig avgift, vatten (kr/m ³)	5,4	5,4
~ rörlig avgift, avlopp (kr/m ³)	5,4	5,4
17. Central administration	2002	2001
Personalförvaltningen		
~ Antal utbildningsdagar	1 441	1 565
~ Antal annonser	870	1 054
- varav deltidstjänster	288	-
Totalt antal förhandlingar inkl. tvist & löne	64	85
Antal utbetaln. via lönesystemet per månad	11 220	11 100
Intern kontroll		
~ Andelen förv. med granskningsrapport	89%	55%
~ Andelen förv. med plan för intern kontroll	89%	-
18. Brandförsvaret	2002	2001
Räddningsinsatser		
~ antal räddningsinsatser	1 104	940
~ andelen boende med insats inom 10 minuter	90%	90%
Antal brandsyner och tillsyner	394	403
Antal underhållsbesiktningar av skyddsrum	47	95
19. Lantmåteriverksamhet	2002	2001
Antal fastighetsförrättningar	34	34
Antal nybildade fastigheter	105	160
Antal berörda fastigh. vid fastighetsregl. & dyl.	198	225
Antal utstakningar, lägesbesiktningar	362	550
Antal övriga mätninguppdrag	144	180
20. Detaljplansärenden	2002	2001
Antal antagna eller godkända planer	23	17
Antal nya planuppdrag	29	29
Antal planer under arbete eller ej påbörjade	108	83

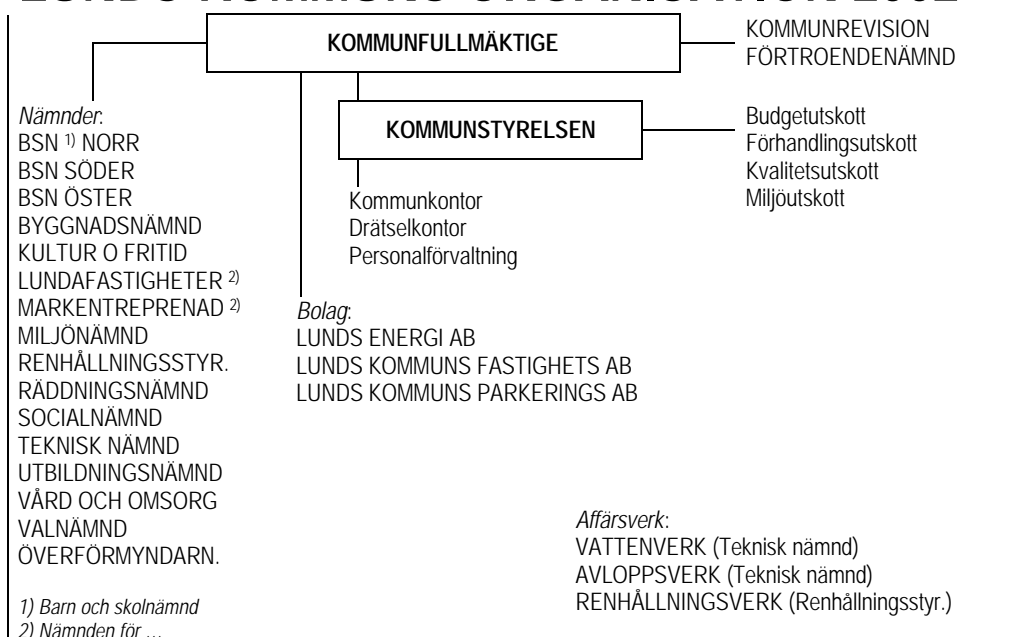
21. Bygglövsärenden	2002	2001
Antal inkomna ärenden	1 593	1 501
Antal beviljade bygglov	1 027	958
Antal beslut om kontrollplan	430	419
22. Fastighetsverksamhet	2002	2001
Fastighetsrelaterad nyckeltal beräknad per m ²		
~Hyra ⁵⁾ (kr/m ²)	897	894
~Fastigh.kostn. inkl. finansiell kostn. (kr/m ²)	821	833
~Driftöverskott exkl. reavinsten (kr/m ²)	75	31
~Uppvärmnings kostnad (kr/m ²)	91	85
Uthyrningsbar yta (1000-tal m ²)	512	509
Ekonomisk uthyrningsgrad	98,9%	98,9%

⁵⁾ inkl uppskattad hyra för ej uthyrda lokaler

Redovisat per verksamhetsområde			Nettokostnadens del av utdebiteringen		
(mkr)	Kostnader	Intäkter		Netto(mkr)	Skatt(kr)
10 Nämnds och styrelseverksamhet	-18,2	0,0	Vård o omsorg äldre o funkt.hi	-840,0	5,42
11 Stöd till politiska partier	-3,0	0,0	Grundskola	-822,1	5,31
12 Revision	-3,4	0,0	Förskoleverksamhet	-309,2	2,00
13 Övrig verksamhet	-11,7	6,7	Gymnasieskola	-256,2	1,65
20 Fysisk/tekn planering,bo.förb	-39,3	21,0	Övrigt (semesterlön, pension, avskriv.)	-118,2	0,76
22 Konsument- o energirådgivning	-4,7	0,7	Övrig individ- o familjeomsorg	-85,5	0,55
23 Turistverks,näringsl.befr åtg	-7,7	1,0	Barn o ungdomsvård	-71,7	0,46
24 Gator/vägar samt parkering	-80,7	21,6	Gator/vägar samt parkering	-59,2	0,38
26 Parker	-39,9	2,9	Bibliotek	-53,1	0,34
27 Miljö-,hälsoskydd,alkoholprov	-22,2	4,5	Skolbarnomsorg	-52,0	0,34
28 Räddningstj,totalförsv,samh.sk	-54,8	12,6	Gemensamt för vård- o omsorgsv	-50,9	0,33
29 Exploatering	-14,2	26,6	Missbrukarvård vuxna	-48,7	0,31
30 Gemensam administration	-9,2	0,9	Kommunal vuxenutbildning	-45,6	0,29
31 Stöd till studieorganisationer	-7,1	0,0	Räddningstj,totalförsv,samh.sk	-42,1	0,27
32 Allmän kulturverksamhet	-41,6	6,4	Idrotts- o fritidsanläggningar	-39,9	0,26
33 Bibliotek	-57,4	4,4	Parker	-37,0	0,24
34 Kulturskola	-20,2	5,2	Centraladministration	-35,7	0,23
35 Allmän fritidsverksamhet	-14,1	1,5	Fritidsgårdar	-35,4	0,23
36 Idrotts- o fritidsanläggningar	-72,3	32,4	Gemensamt pedagogisk verksamh	-35,2	0,23
37 Fritidsgårdar	-39,7	4,2	Allmän kulturverksamhet	-35,2	0,23
40 Förskoleverksamhet	-437,0	127,8	Förebyggande verksamhet	-28,1	0,18
41 Skolbarnomsorg	-90,8	38,8	Arbetsmarknadsåtgärder	-27,6	0,18
42 Förskoleklasser/sexårsverksamh	-12,6	0,0	Obligatorisk särskola	-26,3	0,17
43 Grundskola	-915,5	93,4	Kommunikationer	-21,2	0,14
44 Obligatorisk särskola	-92,4	66,1	Fysisk/tekn planering,bo.förb	-18,3	0,12
45 Gymnasieskola	-400,1	143,9	Nämnds och styrelseverksamhet	-18,1	0,12
46 Gymnasiesärskola	-14,1	6,2	Miljö-,hälsoskydd,alkoholprov	-17,8	0,12
47 Kommunal vuxenutbildning	-84,0	38,4	Lokaladministration	-15,3	0,10
49 Gemensamt pedagogisk verksamh	-98,6	63,4	Kulturskola	-15,0	0,10
51 Vård o omsorg äldre o funkt.hi	-1077,5	237,5	Allmän fritidsverksamhet	-12,6	0,08
53 Förebyggande verksamhet	-39,7	11,6	Förskoleklasser/sexårsverksamh	-12,5	0,08
54 Gemensamt för vård- o omsorgsv	-83,5	32,6	Gemensam administration	-8,3	0,05
56 Missbrukarvård vuxna	-57,1	8,5	Gymnasiesärskola	-7,9	0,05
57 Barn o ungdomsvård	-74,3	2,7	Stöd till studieorganisationer	-7,1	0,05
58 Övrig individ- o familjeomsorg	-90,1	4,7	Andra gemensamma verksamheter	-7,0	0,05
59 Familjerätt	-8,0	2,6	Turistverks,näringsl.befr åtg	-6,7	0,04
61 Flyktingmottagande	-26,1	26,1	Familjerätt	-5,4	0,04
62 Arbetsmarknadsåtgärder	-53,1	25,5	Övrig verksamhet	-5,0	0,03
72 Kommersiell verksamhet	-8,7	13,3	Bostadsverksamhet	-4,1	0,03
73 Bostadsverksamhet	-15,1	11,0	Konsument- o energirådgivning	-4,0	0,03
74 Kommunikationer	-85,3	64,1	Revision	-3,4	0,02
81 Lokaladministration	-26,3	11,1	Stöd till politiska partier	-3,0	0,02
82 Kommunala lokaler	-291,4	445,4	Flyktingmottagande	0,0	0,00
83 - 85 Centraladministration	-98,3	62,6	Anläggnings- o underhållsentre	1,6	-0,01
86 Andra gemensamma verksamheter	-12,9	5,9	Kommersiell verksamhet	4,5	-0,03
88 Anläggnings- o underhållsentre	-136,4	138,0	Exploatering	12,4	-0,08
89 Övrigt (Semesterlön,pension,avskr.)	-614,7	496,5	Kommunala lokaler ¹⁾	154,1	-0,99
Totalt skattefinansierade verksamhet	-5505,3	2330,2	Totalt skattefinansierade verksamhet	-3 175,1	20,49
75 Vattenförsörjning	-50,6	51,0	1) orsak: överuttag hyror internt		
76 Avloppshantering	-49,4	51,0			
77 Avfallshantering	-103,1	98,8			
Totalt Affärsverken	-203,1	200,8			
91 Skatter o generella statsbidr.	-582,4	3 577,2			
92 Finansiell verksamhet	-57,9	235,5			
Totalt skatter och finansnetto	-640,3	3 812,7			
Totalt alla verksamhetsområden	-6348,7	6343,7			
Resultat	-4,9				

Organisationskiss

LUNDS KOMMUNS ORGANISATION 2002

KOMMUNFULLMÄKTIGE 2002

antal ledamöter (valda 1998)

Moderata samlingspartiet	20
Folkpartiet Liberalerna	8
Kristdemokraterna	4
Centerpartiet	3
Socialdemokraterna.....	17
Vänsterpartiet.....	6
Miljöpartiet de gröna	6
Kommunpartiet Studenterna	1

Årsredovisningen har producerats av kommunstyrelsens förvaltningar.
Huvudansvariga: Lars Niklasson (dk), Kaj Persson (dk).
Projektgrupp:
 Marie Björklund (pk), Lisiane Kuller (kk), Åsa Johansson (kk),
 Britt Steiner (kk), Rabert Berg (kk), Carl-Gustaf Folkesson (pk),
 Matts Hansson (kk).
Skribent (kapitlet Om Lunds kommun): Birgitta Gudmundsson.
Ekonomifakta: Cecilia Andersson (dk), Kaj Persson (dk), Peter Flyckt (dk).
Omslagsfoto: Lunds kommun